

การศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
ของการเคหะแห่งชาติ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ทิพวรรณ อธิกุลสินธุ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2547
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
ของการเคหะแห่งชาติ

บทคัดย่อ
ของ
ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ตุลาคม 2547

ทิพวรรณ อธิกุลสินธุ์. (2547). *การศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น ของการเคหะแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์.ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ, อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองตามปัจจัยพื้นฐานด้านองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือ ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 150 คน
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไค – สแควร์ (Chi – Square)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้ปกครองให้การดูแลและส่งเสริมเด็กในทุกด้านเป็นประจำ โดยมีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กทุกด้านโดยรวมอยู่บ้าง
2. ผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตรต่างกัน มีสภาพการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามปัจจัยพบว่า
 - 2.1 องค์ประกอบครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 - 2.2 จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 - 2.3 ลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคม และด้านสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัว และลำดับการเกิดของบุตรต่างกัน มีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านจำนวนบุตร และเมื่อจำแนกตามปัจจัยพบว่า จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

A STUDY OF STATES AND PROBLEMS OF PARENTS ' YOUNG CHILD REARING PRACTICE

IN KLONG CHUN HOUSING , NATIONAL HOUSING AUTHORITY

AN ABSTRACT

BY

TIPPAWAN ATHIKULSIN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

October 2004

Tippawan Athikulsin. (2004). *A Study of States and Problems of Parents' Young Child Rearing Practice in Klong Chun Housing, National Housing Authority*.
Master thesis, M.Ed. (Early Childhood Education), Bangkok : Graduate School.
Srinakharinwirot University , Advisor Committee : Assoc.Prof.Dr. Kulaya Tantiphlachiva,
Dr. Rachan Boonthima.

The purpose of this research was to study of states and problem of parent's young child rearing practice in the aspect of an element of family, a number of child and sibling position

The subjects were 150 parent of young children selected from those in Klongchun housing at Klongchun Sub-District, Bangkok District, Bangkok by Simple Random Sampling.

The instrument was a structural interview constructed by the researcher with reliability of .95. The data obtained was then tallied , tabulated and analyzed using means , standard deviation and Chi - Square.

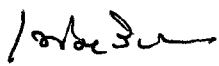
The results of the study were summarized as followed :

1. The child rearing practice of parent in all aspect were at the high level but the problem of child rearing were at the low level.
2. The child rearing practice of parent in all aspect was no significant different but there was significant different at .05 level in some pair of aspect such as (1) element of family and emotional practice, (2) a number of child and physical rearing practice and (3) sibling position and intellectual rearing practice.
3. The child rearing problem of parent there was no significant different. Except a number of child and sibling position were significant different at .05 level especially in social rearing.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
ของการเคหะแห่งชาติ

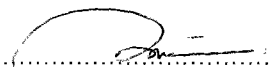
ของ
นางสาวทิพวรรณ อธิกุลสินธ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

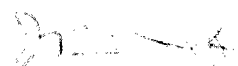

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

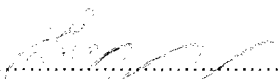
วันที่...๕...เดือน...พฤษภาคม... พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.พัฒนา ชัยวงศ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ปิญโญนนตพงษ์)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
ทบวงมหาวิทยาลัย

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ราชนันท์ บุญธิมา กรรมการ ที่ให้คำแนะนำข้อคิด และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ และให้ความเมตตากรุณาเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ และอาจารย์ ดร.พัฒนา ชัชพงศ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วารุณี สกุลภารักษ์ อาจารย์นิตินันท์ วิจิตชลชัย และคุณ นิตยา ทองสุชาติ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญและให้คำแนะนำ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอขอบคุณผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประเสริฐ อธิกุลสินธ์ คุณย่าทองพูน ตระกูลไพบูลย์ผล และทุกคนในครอบครัว ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างยิ่งตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัยจนทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

ขอขอบคุณ อาจารย์จิราภรณ์ ประทุมเทวาภิบาล คุณสุธี ฉวีวรรณมาศ คุณพิทักษ์ วงแหวน คุณรุ่งนภา รทสา คุณกรรณานุช เกษมสันต์ ณ อยุธยา คุณลักษณะ ฤทธาณี คุณวรรณุช เสนียวงศ์ ณ อยุธยา คุณเพชรรัตน์ เบี้ยเลี่ยม และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ นิสิตปริญญาโท สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ คำปรึกษาตลอดจนเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบุพการีทั้งสองที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ทิพวรรณ อธิกุลสินธ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
✓ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายในการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	7
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	7
ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู.....	8
ความสำคัญของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	11
บทบาทหน้าที่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	12
หลักการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	13
การจัดสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	16
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	16
✓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	19
ความหมายของการพัฒนาการ.....	19
ความสำคัญของการพัฒนาการ.....	19
พัฒนาการด้านร่างกาย.....	20
พัฒนาการด้านอารมณ์.....	21
พัฒนาการด้านสังคม.....	22
พัฒนาการด้านสติปัญญา.....	23
พัฒนาการด้านภาษา.....	24
การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก.....	26
✓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาคารสรงเคราะห์.....	30
ความหมายของอาคารสรงเคราะห์.....	30
การเคหะสรงเคราะห์.....	31
วิธีดำเนินงานในการจัดเคหะสรงเคราะห์.....	32
ขนาดและที่ตั้งเคหะชุมชนคลองจั่น.....	33
สภาพองค์ประกอบโดยทั่วไปของชุมชน.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
✓ 2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
งานวิจัยในประเทศ.....	34
งานวิจัยต่างประเทศ.....	34
✓ 3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
✓ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
✓ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	53
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	53
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	54
อภิปรายผล.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	62
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	69
ภาคผนวก ก.....	70
ภาคผนวก ข.....	72
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	80

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง.....	44
2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย.....	45
3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านร่างกาย.....	46
4 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านอารมณ์.....	47
5 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านสังคม.....	48
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านสติปัญญา.....	49
7 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ด้านภาษา.....	50
8 การเปรียบเทียบการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง.....	51
9 การเปรียบเทียบปัญหาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง.....	52

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
---	--------------------------------------	---

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วัยเด็กถือว่าเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นวัยที่มีพัฒนาการต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังเป็นวัยในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กที่เป็นพื้นฐานไปสู่บุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกของชีวิตมีอิทธิพลมากต่อการเสริมสร้างความพร้อมสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป เด็กในช่วงวัย 0-6 ปี จึงนับเป็นช่วงเริ่มต้นของชีวิตและเป็นวัยที่เกิดการเรียนรู้มากที่สุด ดังนั้นพัฒนาการที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงชีวิตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวัยต่อไป

แบบแผนของพฤติกรรมต่างๆ เจตคติต่อสิ่งรอบตัว และแบบแผนของอารมณ์ที่แสดงออกของคน จะถูกกำหนดขึ้นในช่วงปฐมวัยนี้ เป็นช่วงเวลา que เด็กเพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และเริ่มได้รับการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ เป็นวัยวิกฤตในการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งหากมีพัฒนาการใดหยุดชะงัก หรือมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก ด้วยเหตุนี้การอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ที่เด็กได้รับจะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังลักษณะนิสัยให้แก่เด็กของพ่อแม่ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเป็นการช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ มีคุณภาพทางพัฒนาการ และก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่อย่างมั่นใจ (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2546:46) ครอบครัวและการเลี้ยงดูจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก เพราะเป็นสังคมและสิ่งแวดล้อมแรกที่เด็กสัมผัส การเลี้ยงดูให้เด็กมีพื้นฐานของพัฒนาการในทุกด้านที่ดี และสมบูรณ์ จึงเป็นหน้าที่ของครอบครัวที่ต้องให้การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการ ดังนี้ (อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. 2545:322-362)

1. ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย เพื่อสร้างความเจริญเติบโตแข็งแรงของร่างกาย ด้วยการให้อาหารที่มีประโยชน์ มีคุณภาพ มีสารอาหารครบถ้วน และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ฝึกให้เด็กรู้จักรักษาความสะอาดของอวัยวะต่างๆ ตลอดจนเสื้อผ้าและเครื่องใช้ส่วนตัว รู้จักปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น รู้จักแปรงฟัน ล้างมือ ล้างเท้า ฝึกการขับถ่ายให้เป็นเวลา สามารถใช้ห้องน้ำได้อย่างถูกต้อง กระตุ้น และชักชวนหาสิ่งของให้เด็กเล่น หรือทำกิจกรรม เช่น รดจักรยานสามล้อ ชิงช้า ลูกบอลของเล่นสำหรับลากและดึง การรื้อยลูกบัต การขีดเขียน วาดรูป ต่อบล็อก ต่อภาพ หรือการพาไปเล่นที่สนามเด็กเล่น ให้เด็กได้ออกกำลังกายเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างเสรี เพื่อเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ - เล็ก และประสาทสัมผัสให้แก่เด็ก รวมทั้งให้เด็กได้พักผ่อนอย่างเพียงพอกับวัยและความต้องการ

2. ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ ด้วยการให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ แก้ปัญหาด้วยตนเอง รับฟังและเอาใจใส่ต่อภาวะอารมณ์ของเด็ก ด้วยการแสดงความเห็นใจ ปลอดภัย โยน แนะนำในการจัดการกับภาวะอารมณ์และชี้แนะวิธีการแสดงออกของพฤติกรรมที่ดีและเหมาะสม ฝึกให้เด็กมีความอดทนรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ฝึกให้รู้จักยอมรับ เข้าใจในความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสเลือกทำสิ่งต่างๆ ตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดที่เหมาะสมกับวัยและให้กำลังใจแก่เด็กด้วยการกล่าวคำชมเชย

3. ส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัยและเป็นกันเอง จัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนต่อหมู่คณะ รู้จักช่วยเหลือตัวเองและผู้อื่นตาม

ความสามารถ รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นทั้งในการเล่นและการทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักการรับและการให้ ฝึกให้เด็กปฏิบัติตามมารยาทสังคมอย่างง่าย ๆ เช่นการกล่าวคำทักทาย ขอบคุณ ขอโทษและเคารพผู้ใหญ่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เด็กปรับตัวและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างถูกต้องและมีความสุข

4. ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ได้แก่ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ โดยพ่อแม่ ผู้ปกครองจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่ดี มีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์ที่ดีด้วยการนำเด็กไปเที่ยวนอกสถานที่เพื่อให้เด็กได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ รวมถึงการให้ความสนใจในการตอบคำถามทุกครั้งเมื่อเด็กซักถาม

5. ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ด้วยการพูดคุยกับเด็กด้วยคำและภาษาที่ง่าย พ่อแม่ผู้ปกครองต้องพูดให้ชัดเจน ไม่ล้อเลียนหรือเลียนแบบการพูดไม่ชัดของเด็ก เล่านิทานให้เด็กฟัง เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกหนังสือด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมให้ลูกรักการอ่าน ตลอดจนจัดหากระดาษ ดินสอ เตรียมไว้ให้เด็กในการขีดเขียน เพื่อเตรียมพื้นฐานขั้นต้นของการเขียนต่อไป

การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้วยการส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวอาจไม่ประสบความสำเร็จได้ในทุกครอบครัวทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการ ที่ส่งผลกระทบ และก่อให้เกิดปัญหาในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กของพ่อแม่ ดังที่ วราภรณ์ รักวิจัย (2535:30-34) ได้กล่าวถึง ปัญหาในการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กว่ามีข้อจำกัดหลายประการดังนี้

1. อาชีพของพ่อ แม่ เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการเลี้ยงดู และการจัดกิจกรรมให้แก่ลูก รวมทั้งเป็นตัวชี้นำสภาพการเลี้ยงดูลูก
 2. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย เด็กที่อาศัยในบ้านที่มีรั้วรอบขอบชิด เด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น ต้องเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ส่วนครอบครัวที่อยู่ห้องแถว ตึกแถว สลัม มักจะมีเพื่อนเล่นมาก มีโอกาสที่จะรู้เห็นวิถีชีวิตและการทำมาหากินของครอบครัวที่อยู่ข้างเคียง
 - 3.ฐานะของครอบครัว พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร กิจกรรม และการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากและดีกว่า พ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ
 4. ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งหวังในความสำเร็จของพ่อแม่ พ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูก และมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ดี พ่อ แม่ที่มีความมุ่งหวังสูงมักจะเลี้ยงลูกในลักษณะเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งหวังไม่สูงนัก อาจจะเลี้ยงลูกในลักษณะที่ผ่อนปรนมากขึ้น
 5. เวลาของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก ครอบครัวที่มีเวลาให้ลูกมาก ลูกจะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่อ่อนโยน มีทัศนคติที่ดี เนื่องจากมีความอบอุ่นใจ ส่วนครอบครัวที่มีเวลาว่างให้ลูกน้อย เด็กอาจหลงตัวเองหรือขี้อ้อน เนื่องจากการตามใจ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับความก้าวร้าว เพราะเด็กสามารถเรียกร้องต่อพี่เลี้ยงได้มากกว่าพ่อแม่
 6. จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน จะมีแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงดูที่ต่างกัน
 7. ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่ พ่อแม่ที่มีจิตใจอ่อนไหวต่อการเลี้ยงลูกมักจะกลัวลูกจะเจ็บ จะทำให้ลูกขาดความมานะพยายาม ขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่น และต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ
- นอกจากนี้ที่อยู่อาศัยนับเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กดังที่ กุลยา ดันติผลาชีวะ(2546:49) ได้กล่าวไว้ในบทความ เด็กคอนโด เกี่ยวกับเรื่องปัญหาของเด็กที่อาศัยในคอนโด แฟลต หรือทาวเฮ้าส์ ที่มีพื้นที่จำกัด ว่ามักมีอาการกล้ำเนื้อและกระดูกไม่แข็งแรง กระดูกเปราะ แตกหักง่าย ทั้งที่กล้ำเนื้อและกระดูกมีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการตามวัย ว่ามีสาเหตุเนื่องมาจากการที่เด็กไม่มีที่วิ่งเล่น หรือขาดบริเวณในการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้กล้ำเนื้อใหญ่ไม่ได้รับการพัฒนามตามวัย ส่งผลต่อพัฒนาการของกระดูกซึ่งมีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองจำกัดกิจกรรมของเด็ก ไม่ใส่ใจโภชนาการ และไม่ส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมก็นับว่าเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคดังกล่าว

แฟลตเป็นอาคารพักอาศัยประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็นห้องชุด หรือหน่วยอาศัยที่ประกอบด้วย ห้องนอน พื้นที่รวมสำหรับพักผ่อน รับประทานอาหาร พื้นที่ครัวและห้องน้ำ และมีเนื้อที่ส่วนกลางของอาคารที่มีไว้ในการใช้

สอยร่วมกันสำหรับผู้ที่อยู่ในอาคารนั้นๆ จะเห็นได้ว่า อาคารชุดหรือแฟลตนั้นมีพื้นที่ใช้อาศัยอยู่อย่างจำกัด ก่อให้เกิดภาวะแออัด และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของผู้อาศัย ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528:42) ได้ศึกษาพบว่า สภาพความแออัดทางบ้านจากการมีจำนวนคนมากกว่าพื้นที่ จะส่งผลทำให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้เหตุผลน้อยลง นอกจากนี้ สันทัต เสริมศรีและคณะ (2535:37) ยังได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่อาศัยในบริเวณที่มีความแออัดมาก จะมีอัตราการเจ็บป่วยสูงกว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีความแออัดน้อย

เขตบางกะปิ นับเป็นเขตหนึ่งของกรุงเทพมหานครที่อยู่ไม่ไกลจากศูนย์กลางของเมือง เป็นเขตที่มีศักยภาพของการพัฒนาสูง เป็นศูนย์รวมของโรงงานอุตสาหกรรม การค้า การศึกษา การคมนาคม (การเคหะแห่งชาติ.2532) มีถนนหลายสายตัดผ่านทำให้เกิดความสะดวกในการสัญจร จึงกลายเป็นแหล่งรวมของประชากรทั้งในและนอกพื้นที่ที่ต้องการเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีรายได้น้อย และมีการศึกษาไม่สูงนักที่เข้ามาประกอบอาชีพ ทำให้ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยมีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย แต่เนื่องจาก ภาวะการครองชีพในเขตเมืองที่สูง การมีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นของตนเองจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ประชาชนที่มีรายได้น้อยจึงให้ความสนใจกับที่พักอาศัยในรูปแบบของแฟลต ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันที่อยู่อาศัยในโครงการเคหะชุมชนของการเคหะแห่งชาติ เป็นที่อยู่อาศัยแบบแฟลตจำนวนมาก ถึงร้อยละ 42 เพื่อสนองความต้องการด้านที่อยู่อาศัย (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร.2526:1)

อาคารสงเคราะห์คลองจั่น นับเป็นชุมชนที่พักอาศัยแห่งหนึ่งในเขตบางกะปิ เป็นโครงการเคหะชุมชนที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของการเคหะแห่งชาติ ประกอบด้วยอาคารแฟลตสูง 5 ชั้น ทั้งหมด 30 หลัง จำนวนทั้งสิ้น 5,814 หน่วย ผู้พักอาศัยส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีภาวะทางเศรษฐกิจต่ำ กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีรายได้น้อย จากการประกอบอาชีพรับจ้าง หรือค้าขายในพื้นที่ และเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน และบางส่วนยังเป็นผู้ที่ย้ายถิ่นฐานมาจากชุมชนแออัด (การเคหะแห่งชาติ.2532) ทำให้ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่สามารถให้การดูแลเอาใจใส่ให้ความรักความอบอุ่นส่งเสริมและตอบสนองความต้องการให้แก่เด็กตามบทบาทและหน้าที่ที่ควรกระทำได้ จึงอาจส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ดังที่ วรรตมา สุวพัฒนานันท์ (2530:70-72) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ครอบครัวมีรายได้น้อย จะมีลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ด้านความรุนแรงของการตอบสนองมากกว่ากลุ่มเด็กที่ครอบครัวมีรายได้สูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาดำกว่าเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง อีกประการหนึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า มีจำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์ดูแลเด็กถึงร้อยละ 60 ที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นมีประชากรที่มีช่วงอายุอยู่ในระดับปฐมวัยเป็นจำนวนมาก และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าในแต่ละห้องพักภายในอาคารมีบุคคลอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างแออัด นอกจากนี้ บริเวณพื้นที่เปิดโล่งที่จัดไว้สำหรับทำกิจกรรมสำหรับผู้พักอาศัยยังขาดความปลอดภัย เนื่องจากอยู่ในบริเวณเดียวกันกับลานจอดรถ จากสภาพต่างๆดังที่กล่าวข้างต้น อาจส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สภาพการเลี้ยงดู และปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่นว่ามีวิธีการปฏิบัติ และปัญหาในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กอย่างไร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษาด้วยการออกสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่มีบุตรอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่มีเด็กในความดูแล อาศัยอยู่ในที่พักรูปแบบเดียวกัน ใช้เป็นข้อมูลในการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่อง วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กที่เหมาะสมกับสภาวะของผู้ปกครอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองจำแนกตามองค์ประกอบของครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นแนวทางให้แก่ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เหมาะสมกับสภาวะของผู้ปกครอง และเพื่อเป็นข้อมูลเสนอแนะแก่ฝ่ายเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติในการออกแบบสิ่งแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกอาคารเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีที่ส่งผลให้แก่เด็กซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่มีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี และอาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 30 อาคาร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองที่มีบุตรในช่วงอายุ 3 - 6 ปีที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสุ่มจาก 30 อาคาร อาคารละ 5 หน่วย รวม 150 หน่วย และกำหนดตัวอย่างผู้ปกครองหน่วยละ 1 คน รวมผู้ปกครองทั้งสิ้น 150 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น

1. ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง แบ่งเป็น
 - 1.1 องค์ประกอบของครอบครัว
 - 1.2 จำนวนบุตร
 - 1.3 ลำดับการเกิดของบุตร

ตัวแปรตาม

1. สภาพการเลี้ยงดู
2. ปัญหาการเลี้ยงดู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง วิธีการของผู้ปกครองในการให้การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็ก โดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ด้านร่างกาย หมายถึง การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในด้านโภชนาการ สุขภาพ และการส่งเสริมทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ และเล็ก
 - 1.2 ด้านอารมณ์ หมายถึง การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในด้าน การสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ การสร้างความเชื่อมั่น และการฝึกให้เด็กควบคุมอารมณ์และการแสดงออก

1.3 ด้านสังคม หมายถึง การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในด้านการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และการปฏิบัติตามมารยาทสังคม

1.4 ด้านสติปัญญา หมายถึง การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในด้านการกระตุ้นการเรียนรู้ ส่งเสริมการคิดและเปิดโอกาสในการเล่น

1.5 ด้านภาษา หมายถึง การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กของผู้ปกครองในด้าน การใช้ถ้อยคำ การเข้าใจความหมายและการสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราว

2. สภาพการเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการให้การดูแล ส่งเสริมและพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา

3. ปัญหาการเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง ระดับอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเป็นไปโดยไม่ถูกต้องตามหลักการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา

4. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กอายุ 3 - 6 ปี ที่เป็นบุตร หรือเป็นผู้ที่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่อาศัยอยู่ในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น

5. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ หรือผู้ให้การอุปการะ อบรมเลี้ยงดู และรับผิดชอบดูแลเด็กอายุ 3 - 6 ปี ที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น

6. อาคารสงเคราะห์ หมายถึง ที่พักอาศัยรูปแบบแฟลตในเคหะชุมชนคลองจั่น ที่อยู่ภายใต้การดูแลของการเคหะแห่งชาติ

7. ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย องค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

7.1 องค์ประกอบครอบครัว หมายถึง จำนวนคนที่อาศัยในครอบครัว แบ่งตามความหมายได้ดังนี้

- มีเฉพาะพ่อแม่ ลูก
- พ่อแม่ ลูก และญาติ
- พ่อแม่ ลูก และคนเลี้ยง
- อื่นๆ เช่น พ่อและลูก แม่และลูก เด็กและญาติ

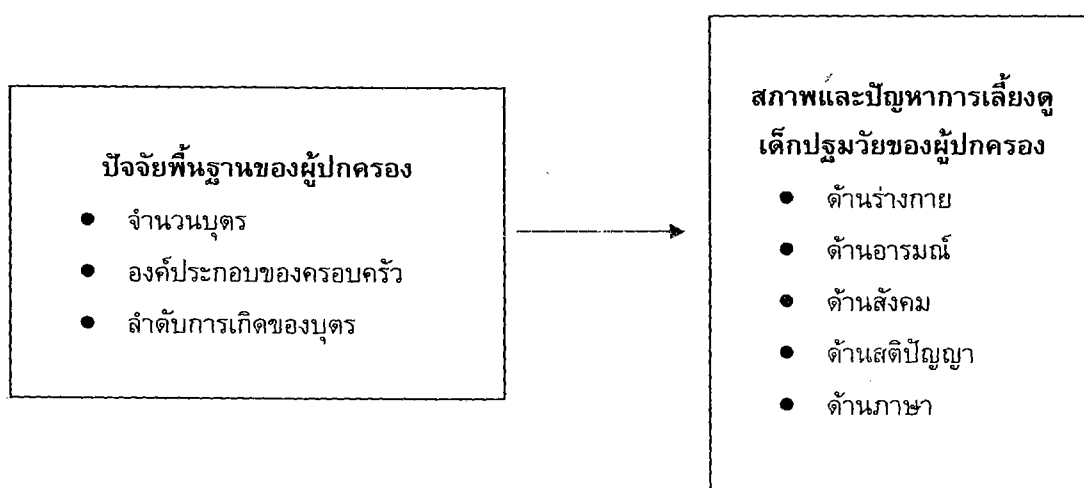
7.2 จำนวนบุตร หมายถึง จำนวนบุตรในครอบครัวซึ่งรวมอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แบ่งเป็น

- 1 คน
- 2 - 3 คน
- 4 คนขึ้นไป

7.3 ลำดับการเกิดของบุตร หมายถึง การนับเรียงลำดับบุตรตามการเกิดก่อน และหลังในมารดาคนเดียวกัน แบ่งเป็น

- บุตรคนที่ 1
- บุตรคนที่ 2
- บุตรคนที่ 3
- บุตรคนที่ 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองมีความแตกต่างกัน
2. ปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองมีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพ และปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหัวข้อได้ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - 1.2 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู
 - 1.3 ความสำคัญของผู้ปกครองกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.5 หลักการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.6 การจัดสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - 1.7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของพัฒนาการ
 - 2.2 ความสำคัญของพัฒนาการ
 - 2.3 พัฒนาการด้านร่างกาย
 - 2.4 พัฒนาการด้านอารมณ์
 - 2.5 พัฒนาการด้านสังคม
 - 2.6 พัฒนาการด้านสติปัญญา
 - 2.7 พัฒนาการด้านภาษา
 - 2.8 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาคารสงเคราะห์
 - 3.1 ความหมายของอาคารสงเคราะห์
 - 3.2 การเคหะสงเคราะห์
 - 3.3 วิธีดำเนินงานในการจัดเคหะสงเคราะห์
 - 3.4 ขนาด และที่ตั้งเคหะชุมชนคลองจั่น
 - 3.5 สภาพองค์กรประกอบโดยทั่วไปของชุมชน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

นันทา แทนธานี (2534:28) การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดา มารดา หรือบุคคลอื่นๆปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งให้การแนะนำ สั่งสอนอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

สมุน อมรวิวัฒน์ (2534:19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูหมายถึง ลักษณะวิธีการต่างๆที่ผู้เลี้ยงดูเด็กใช้ในการเลี้ยงดูเด็ก ดูแลเด็ก อบรมสั่งสอนเด็ก และการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมทั้งการปฏิบัติตัวของผู้เลี้ยงดู ความคิดเห็นของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็ก ตลอดจนสื่อ กิจกรรม และสิ่งแวดล้อมต่างๆที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

พวงเล็ก วรกุล (2538:9) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การเอาใจใส่ ดูแลและการจัดกิจกรรม ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านเพื่อความพร้อมในการเรียน

กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2541:29) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ และผู้ใหญ่ช่วยเลี้ยงดู โดยเข้าใจเด็กและปกป้องจากอันตราย พร้อมตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงตามวัยได้อย่างเหมาะสม และสมดุลกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม

รติชน พริยสัท (2543:60) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 ส่วนดังนี้คือ การอบรม และการเลี้ยงดู

การอบรม หมายถึงการแนะนำสั่งสอน ให้ความรู้ ให้แนวคิด แนวปฏิบัติ ถ่ายทอดบุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนการทำให้เป็นตัวอย่างในเรื่องต่างๆให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

การเลี้ยงดู หมายถึง การดูแลในเรื่องอาหาร ดูแลสุขภาพ ดูแลความเป็นอยู่ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เลี้ยงดู ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามวัยอันเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การแนะนำสั่งสอน เลี้ยงดู เพื่อสนองตอบความต้องการ และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา รวมทั้งการถ่ายทอดความคิดและเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.2 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นมีหลายวิธี ผู้เลี้ยงดูจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับความนิยมของกลุ่ม หรือสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ผู้เลี้ยงดูที่มาจากกลุ่มหรือสังคมที่แตกต่างกันย่อมมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ลักษณะนิสัย และความเคยชินที่แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม แต่ละสังคม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน.2524:15) ดังที่ผู้รู้หลายท่านได้จำแนกวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็นประเภทต่างๆดังต่อไปนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ (2528:4-12) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขของลูก มีความใกล้ชิดกับลูกโดยได้กระทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับลูก สนับสนุน ช่วยเหลือและให้ความสำคัญแก่ลูก ซึ่งจะช่วยให้เด็กรักและเห็นความสำคัญของพ่อแม่ ยอมรับการอบรมสั่งสอนต่างๆของพ่อแม่ได้ง่ายและยอมรับพ่อแม่เป็นแบบอย่างโดยไม่รู้ตัว

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่อธิบายเหตุผลแก่ลูกในขณะที่มีการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำ หรือลงโทษลูก นอกจากนี้ยังให้รางวัล และลงโทษอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูกมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อลูกตามอารมณ์ของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำ อีกทั้งยังช่วยให้เด็กสามารถทำนายตนว่าจะได้รับรางวัล หรือโดนลงโทษจากพ่อแม่หลังจากที่ตนกระทำพฤติกรรมต่างๆแล้วมากน้อยเพียงใด

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษแบ่งออก เป็นการลงโทษแบบทางกายและทางจิต ซึ่งการลงโทษทางกาย หมายถึง การลงโทษเมื่อเด็กทำผิดโดยทำให้เด็กเจ็บตัว สำหรับการลงโทษทางจิต หมายถึง ลงโทษเมื่อเด็กทำผิดโดยการแสดงความไม่พอใจ เสียใจและผิดหวังที่เด็กทำผิด มีการใช้วาจาในการว่ากล่าวตีดุติเยน ทำเพิกเฉยไม่สนใจเด็กไปชั่วขณะหนึ่ง

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แบ่งออกเป็นการควบคุมมากและการควบคุมน้อย ซึ่งการควบคุมมาก หมายถึง การที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้เด็กทำตาม แล้วคอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษ สำหรับการควบคุมน้อย หมายถึง การที่พ่อแม่ปล่อยให้เด็กรู้จักคิด ตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเอง เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองภายใต้การแนะนำ และฝึกฝนจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้เร็วและไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมาก และนานเกินไป

วราภรณ์ รักวิจัย (2529:9-13) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูโดยใช้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเข้าใจ พ่อแม่จะต้องใช้เหตุผลกับลูกต้องให้ความสำคัญแก่ลูกโดยถือว่าลูกคือส่วนที่มีความสำคัญต่อครอบครัว ให้ในสิ่งที่ลูกต้องการจริงๆ ไม่บังคับให้ลูกทำในสิ่งที่ไม่อยากทำหรือไม่สามารถทำได้ ให้การยอมรับและยกย่อง โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้ลูก ให้อิสระในการทำกิจกรรมต่างๆ เอาใจใส่ ช่วยเหลือ และแนะนำตามความเหมาะสม ยอมรับในความสามารถ ให้สิทธิในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัย ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาใจกับเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เรียกร้องเอาจากลูก โดยมีความต้องการเกี่ยวข้องให้ทำตามสิ่งที่พ่อแม่หวังไว้ พ่อแม่จะกำหนดวิถีชีวิตให้กับลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียงหรือดูต่ำลงโทษรุนแรงเกินเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น เลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิด ซึ่งอาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิด หรือเป็นครอบครัวที่แตกแยก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไปเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไป ไม่ให้ลูกได้รับความลำบากหรืออันตราย คอยให้ความช่วยเหลือทุกอย่างจนลูกไม่รู้จักวิธีช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีเรื่องอะไรขัดข้องพ่อแม่จะเป็นคนช่วยเหลือให้หมดลูกไม่ต้องทำอะไร

ดุชนันท์ โยเหลา (2535:15-16) ได้รวบรวมและวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งเป็น 11 ประเภท ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ยอมรับ ชื่นชม ให้ความสนับสนุน ใกล้ชิด และให้ความสนใจกับเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่พ่อแม่ให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ มีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการลงโทษ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการเขียนตี ทุบให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิตด้วยการดุด่า แสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ดัดนิสัยบางอย่าง

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้ทำอิสระ

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กรู้สึก

ว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ปกครอง มักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อดังต่อไปนี้ โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนด หรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนเองต้องการ

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุน และช่วยเหลือ ยินดีที่จะอยู่กับลูก ยกย่อง คุ้มครองและทำให้ลูกมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบหลงโหล หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการหลงโหลทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเมื่อยนตี คำว่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสินใจเป็นต้น

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุม เรียกร้องเอาจากลูก เช่น ในด้านความสำเร็จ มีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อลูกทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของพ่อแม่

กุลา ดันติผลาชีวะ (2542:15 -18) ได้แบ่งประเภทของการเลี้ยงดูเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

1. การเลี้ยงดูที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความสำคัญกับเด็กมาก มี 2 ลักษณะ คือ

1.1 รับผิดชอบเด็กให้ความรักความอบอุ่น เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่กระทำตามบทบาทหน้าที่โดยดูแลและส่งเสริมให้เด็กพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ในการเลี้ยงดูให้เหตุผลและรับฟังเด็ก รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกตามวัยและพัฒนาการของเด็ก เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้ จะมีความมั่นใจในตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีทักษะทางสังคมที่ดีและภูมิใจในตนเอง

1.2 ตามใจเด็ก เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยอมเด็กหมดทุกอย่าง คอยช่วยเหลือไม่ยอมให้เด็กช่วยเหลือตนเอง มีผลทำให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่เป็น ไม่กล้าเล่นกับคนอื่น

2. การเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีอำนาจสูงสุด การเลี้ยงดูแบบนี้มักทำให้เด็กมีความเครียดเนื่องจากไม่อิสระในการดำเนินชีวิต ลักษณะการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางมี 5 ประการดังนี้

2.1 การเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป หมายถึง การเลี้ยงดูที่พ่อแม่ทำให้เด็กทุกอย่าง เพราะเห็นว่าเป็นเด็กไม่แข็งแรง ต้องดูแลช่วยเหลือ การเลี้ยงดูแบบนี้ทำให้เด็กขาดอิสระ ขาดความคิด ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจในตัวเอง ซึ่งมีผลทำให้เด็กอ่อนแอ

2.2 การเลี้ยงดูแบบไม่คงเส้นคงวา เป็นการเลี้ยงดูแบบขาดเอกภาพ คนในครอบครัวประพฤติปฏิบัติกับเด็กแตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับอารมณ์และความพึงพอใจ เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะไม่ไว้วางใจพ่อแม่ ไม่รู้จักประนีประนอม โตขึ้นจะแสดงเป็นผู้มีอำนาจ ก้าวร้าว

2.3 การเลี้ยงดูแบบเคร่งครัด เด็กต้องทำสิ่งที่ผู้ปกครองเห็นดีงามเท่านั้น มีผลทำให้เด็กอ่อนแอ ต้องพึ่งผู้อื่น ขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความมั่นใจ เพราะรู้สึกว่าตนทำผิดตลอดเวลาในสายตาของผู้ปกครอง แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กบางคนอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ต่อต้านสังคมเป็นการชดเชยที่ถูกเก็บกด

2.4 การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีพฤติกรรม ที่แสดงถึงการขาดความรับผิดชอบในการเลี้ยงดู หรือพ่อแม่ไม่เข้าใจขั้นตอน หรือไม่เห็นความสำคัญของการเลี้ยงดูให้เติบโตและพัฒนาถึงขีดสุด

2.5 การเลี้ยงดูแบบคาดหวังเด็กมากเกินไป เป็นการเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองกำกับชีวิตเด็กและพยายามให้เด็กดำเนินวิถีชีวิตและการเรียนตามจุดประสงค์ของผู้ปกครอง ทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้

ยาก ขาดความมั่นใจในตนเอง และเมื่อไม่สามารถทำตามที่ผู้ปกครองคาดหวัง เด็กอาจหาทางออกที่เป็นอันตรายต่อชีวิต เพราะขาดความคิดเห็นของตนเอง

เฟาและเบลคิน (Faw and Belkin, 1989:346-349) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ เหตุผล เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้การอบรมสั่งสอนและความรักแก่ลูกโดยไม่มากจนเกินไป กำหนดและถ่ายทอดมาตรฐานทางพฤติกรรมให้ลูกปฏิบัติตาม โดยพิจารณาทั้งความต้องการของลูก ความต้องการของพ่อแม่ และความต้องการของสังคม เมื่อลูกไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานเหล่านั้น พ่อแม่ก็จะอบรมสั่งสอนด้วยเหตุผล จะไม่ใช้การลงโทษทางกาย จะส่งเสริมให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง คาดหวังให้มีการกระทำที่เป็นผู้ใหญ่และตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อบุคคลอื่นๆ และต่อความต้องการของสังคม เมื่อลูกกระทำได้นั้นพ่อแม่ก็จะให้การชมเชย

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ควบคุมลูกโดยการกำหนดมาตรฐานทางพฤติกรรมที่เข้มงวดให้ปฏิบัติตาม โดยไม่พิจารณาถึงความต้องการของลูก ตลอดจนความเป็นเหตุเป็นผลของมาตรฐานต่างๆ เหล่านั้นที่ถ่ายทอดให้กับลูก เมื่อลูกไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานก็จะถูกลงโทษทางกายโดยไม่มีการอธิบายเหตุผล พ่อแม่จะให้ความรัก การอบรมสั่งสอน และคำชมเชยแก่ลูกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่มีความมั่นคงในบทบาทของความเป็นพ่อแม่ มีการควบคุมลูก และต้องการให้ลูกมีการกระทำที่เป็นผู้ใหญ่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่กล้าใช้อำนาจของความเป็นพ่อแม่เพราะไม่รู้วิธีการที่ได้ผล พ่อแม่จะอบรมสั่งสอนลูกมากกว่าพ่อแม่แบบเผด็จการ แต่เมื่อลูกขัดใจพ่อแม่ก็จะยอมตามความต้องการของลูก

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการเลี้ยงดูมีหลายประเภท เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ ซึ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ดีและเหมาะสมจะเป็นรากฐานของบุคลิกภาพและพฤติกรรมในอนาคตของเด็ก

1.3 ความสำคัญของผู้ปกครองกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้นผู้ปกครองนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และบุคลิกภาพของเด็กอย่างยิ่ง การให้การอบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้ความรัก ความอบอุ่น และสนองตอบความต้องการของเด็ก จะทำให้เด็กเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกด้าน และการที่ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดู ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก จัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้แก่เด็กเท่ากับเป็นการเตรียมเด็กเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นบิดา มารดา คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา และการที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลที่ได้รับจากการเลี้ยงดูของบิดาและมารดา

รัตนาวดี รอดภิรมย์ (2533:26) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านนับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก เป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัย ก่อพื้นฐานบุคลิกภาพ ถ่ายทอดแรงจูงใจและค่านิยมต่างๆ ให้กับเด็ก โดยเฉพาะบิดา มารดาจะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้เด็กได้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ดังนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา ตลอดจนวัยต้นของชีวิต จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กตราบนานถึงชั่วใหญ่

พวงเล็ก วรกุล (2538:97) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากที่สุด กล่าวคือ เป็นระยะที่ชีวิตขั้นของการพัฒนาในด้านต่างๆ สูงมาก และจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก การจัดการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องให้เด็กวัยนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องให้ความสนใจเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา

การเลี้ยงเด็กที่แท้จริงไม่ใช่ความต้องการให้เด็กโต ได้เรียน และมีอาชีพเมื่อเป็นผู้ใหญ่ การเลี้ยงเด็กมีความหมายมากกว่าการให้อาหาร เสื้อผ้า ดูแลและช่วยเหลือให้เด็กสุขสบายดีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้ความมั่นคงทางจิตใจ และการช่วยให้เด็กต่อสู้ในโลกที่ซับซ้อนและอันตรายได้ด้วย (กุลยา ตันติผลลาชีวะ.2542ก:8)

ทิสนา แชมณี (2535:57-58) ได้กล่าวถึงการเลี้ยงดูตามแนวคิดของเฮอรัลด์ และเพซตาลอซซี ไว้ดังนี้

เฮอรัลด์ (Hurlock) กล่าวถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีต่อเด็กไว้ว่า เด็กจะเลียนแบบอย่างของพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว ซึ่งพ่อแม่จะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง

เพซตาลอซซี (Pestalozzi) กล่าวว่า ความรักของแม่เป็นพลังสำคัญในการเจริญเติบโตของเด็ก ความรักที่ประกอบด้วยเหตุผลและความมุ่งมั่นที่จะปลูกฝังสิ่งดีงามให้แก่เด็กเป็นบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง ความรักที่บริสุทธิ์ และความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกลมเกลียวกันในครอบครัว เป็นปัจจัยสำหรับเด็กในการพัฒนาความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่สอดคล้องกันซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตที่สมบูรณ์มั่นคงต่อไป

จากที่กล่าวมาจะพบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีความสำคัญต่อพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก ดังนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงมีอิทธิพลส่งผลต่อพฤติกรรม และบุคลิกภาพของเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

บิดา มารดามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งยวดในการพัฒนาบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาพัฒนาการต่างก็เห็นว่า หัวขบวนแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่สุดในการพัฒนาบุคลิกภาพ เพราะเด็กในวัยนี้หากได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องด้วยความรัก และความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ก็จะสามารถช่วยกล่อมเกล้าให้เด็กมีความเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกายและใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย มีความหนักแน่นและเห็นคุณค่าของตัวเอง อยากแสดงออกถึงความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อความสำเร็จ ให้ปรากฏเป็นที่ยอมรับแก่ครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่เด็กได้เรียนรู้ตามแบบอย่าง และเด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ค้นพบคุณลักษณะเฉพาะตัวของตนเอง และมีแรงจูงใจที่จะเลียนแบบคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากต้นแบบที่ดี เด็กต้องการมีคุณสมบัติต่างๆเหมือนผู้ใหญ่ เช่น มีอำนาจ ความมีพลังกำลัง ความสามารถ และได้รับความรักการยกย่องจากผู้อื่น หากครอบครัวมีความมั่นคงเป็นครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ ก็พร้อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ บิดา มารดาจะสั่งสอนอบรมให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบต่างๆจากการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในและภายนอกครอบครัว (สายวริน จินวุฒิ.2541:39)

วรารณ รักรวิชัย (2535:6-7) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ดังนั้น นอกจากจะให้การอบรมเลี้ยงดูแล้ว ต้องให้ทั้งความรัก ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุกๆด้านเพื่อเด็กจะได้เติบโต และสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถจะแก้ปัญหาต่างๆและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งบทบาทของผู้ปกครองมีดังนี้

1. ให้การอบรมเลี้ยงดูและปัจจัย 4
2. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ฝึกอบรมเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้
4. ถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในครอบครัวให้แก่เด็ก
5. ช่วยแก้ไขปัญหาและอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
6. จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทุกๆด้าน
7. เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
8. เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์
9. ปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:5) กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่า ผู้ปกครองเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการและผู้ให้การศึกษา ดังนี้

บทบาทของผู้เลี้ยงดู ผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงดูโดยการส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก ด้วยการสนองตอบความต้องการทางร่างกาย ทั้งอาหาร การพักผ่อน นอนหลับ เครื่องนุ่งห่ม การได้รับภูมิคุ้มกันโรค การยอมรับทางจิตใจ การปรับตัวเข้ากับสังคม รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทางสติปัญญา

บทบาทของผู้ส่งเสริมพัฒนาการ ผู้ปกครองเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นในสังคมอย่างสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ผู้ปกครองจึงเป็นผู้เอื้ออาหารแก่เด็ก ให้การยอมรับเด็ก และสนองตอบเด็กด้วยกำลังใจ เป็นการสร้างสรรค์อารมณ์ของเด็ก ผู้ปกครองจะทำทุกวิธีที่จะทำให้เด็กที่เลี้ยงนั้นเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

บทบาทของผู้ให้การศึกษา ผู้ปกครองคือครูคนแรกของเด็ก นับตั้งแต่การฝึกถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ การแต่งตัวด้วยตนเอง การอบรมมารยาทสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ทั้งโดยการเลียนแบบและการสั่งสอน

รติชนม์ พริยสส์ (2543:45-47) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ที่ควรปฏิบัติต่อเด็กดังนี้

1. คอยดูแลเด็กให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ กิน นอน เล่น พักผ่อนเป็นเวลา
2. คอยฝึกฝนมารยาทที่พึงตามความนิยมของวัฒนธรรมไทย เช่น มารยาทในการกิน การแสดง

ความเคารพผู้ใหญ่

3. สอนศีลธรรม โดยทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเห็นช่วยให้เด็กเข้าใจความสำคัญที่ศาสนามีต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที เป็นต้น

4. สอนให้เด็กรู้จักเก็บรักษาสมบัติ ข้าวของของตนและของครอบครัว

5. ควรให้เวลาเด็กได้ใกล้ชิด เป็นเพื่อนคุยสนุกสนาน ซึ่งเป็นเวลาที่มีคุณค่ากับเด็กอย่างยิ่ง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยนั้นผู้ปกครองต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของพัฒนาการในด้านต่างๆและความต้องการพื้นฐานของเด็กปฏิบัติตนด้วยการดูแลเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น สั่งสอน ฝึกทักษะ และเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการจัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่สนองตอบความต้องการตามวัยของเด็ก ตลอดจนมีการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครู และร่วมมือกับโรงเรียน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ในทุกๆด้านให้สอดคล้องกันทั้งบ้านและโรงเรียน เพื่อให้พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สามารถเติบโตและปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.5 หลักการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

สุขศรี บุรณะกนิษฐ (2530:241-243) ได้เสนอหลักการเลี้ยงดูเด็กไว้ดังนี้

1. ให้ความรัก ความอบอุ่น และความสุภาพอย่างเต็มที่ ตอบสนองเด็กในทุกๆสิ่ง เอาใจใส่ดูแล ให้ได้กินอิ่มนอนหลับ ร่างกายสะอาด ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์และแสงแดดที่พอเหมาะ ได้ขยับเขยื้อนเวลา ได้สัมผัสของวัตถุสัมผัสกัน เมื่อเด็กต้องการ

2. การปฏิบัติต่อเด็กด้วยดี ทะนุถนอม พูดคุยสื่อสารอย่างไพเราะ นุ่มนวล น้ำเสียงอ่อนโยน

3. ส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย ได้แก่

3.1 พัฒนาการทางกาย ให้ได้รับอาหารที่ดีมีคุณค่า ได้ใช้อวัยวะแขน ขา ในการออกกำลังกาย

เคลื่อนไหว จับถือสิ่งต่างๆ

3.2 พัฒนาการทางอารมณ์ สังคม สร้างความอบอุ่น ปลอดภัยให้เด็ก ปฏิบัติต่อเด็กอย่างคงเส้น

คงวา

3.3 พัฒนาลักษณะนิสัยด้วยการฝึกระเบียบวินัย โดยให้ความเข้าใจในตัวเด็ก พยายามเข้าใจ

เหตุผล และทำให้เด็กยอมรับกติกาที่กำหนดขึ้น หลีกเลี่ยงการให้รางวัลพร่ำเพรื่อ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับเด็กคนอื่น ให้อิสระเด็ก และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

4. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของครอบครัว เช่น การทำความสะอาดบ้าน

นอกจากนี้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จะต้องผสมผสาน ระหว่างการดูแล และการส่งเสริมพัฒนาการ ร่วมกัน การเลี้ยงดูเด็กต้องไม่แยกออกจากธรรมชาติ แต่จะต้องผสมกลมกลืนกันอย่างมีสัดส่วนสมดุล มีบูรณาการ ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูตามธรรมชาติ หรือตามธรรมชาติกับศาสตร์แห่งการอบรมเลี้ยงดู (สุมน อมรวิวัฒน์ 2532:70)

สุชา จันทรเฒ (2540:113-114) กล่าวถึงหลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็กไว้ว่าควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูควรจะให้เหมาะสมกับความสามารถและวัยของเด็ก ไม่ควรเคี่ยวเข็ญเด็กในเรื่องใด เรื่องหนึ่งมากเกินไป หรือเรียกร้องในสิ่งที่เด็กยังไม่มีความสามารถจะกระทำได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความกังวลจนถึงกับ โกรธได้

2. บิดา มารดา ไม่ควรรักเด็กจนมากเกินไป กล่าวคือ ไม่ควรตามใจเด็กจนเกินไปหรือปล่อยปละละเลย ในเรื่องที่ควรควบคุม เพราะจะทำให้เด็กไม่พัฒนาตามวัย เกิดนิสัยการพึ่งพาผู้อื่นไปจนโต

3. บิดา มารดา และผู้ใหญ่ที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กควรมีความเห็นคล้ายกัน การขัดแย้งกันในการเลี้ยงดูจะทำให้เด็กรู้สึกสับสน บางครั้งก็เลือกเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่เข้าข้างตนเอง ความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดีจึงเกิดขึ้นได้ ยาก

4. การอบรมเด็กควรสม่ำเสมอ ผู้ใหญ่ไม่ควรใช้อารมณ์ในการอบรม ควรใช้เหตุผล การอบรมควรมุ่ง ให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีข้อบรูณ์เพื่อความพอใจของผู้ใหญ่แต่อย่างเดียว

5. คำนึงถึงสภาพแวดล้อม สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เด็กเติบโตขึ้นมา ควรเลี้ยงดูเด็กให้รู้จัก สภาพแวดล้อมที่แท้จริง มิใช่เพียงแต่ให้ปรับตัวได้ภายในบ้านและสังคมแคบๆหรือทางญาติเท่านั้น เพราะในชีวิตจริง เด็กต้องไปเผชิญกับโลกกว้าง จึงควรมีความสามารถที่จะปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

6. การเลี้ยงดูเด็กไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่จะนำไปใช้ในเด็ก และทางครอบครัวเด็กแต่ละคนจะมีพื้นฐาน ทางอารมณ์ที่ติดตัวมาไม่เหมือนกัน บิดา มารดา ต่างก็มีภูมิหลังตลอดจนความรู้ ความสนใจในการอบรมเด็กมา เหมือนกัน หรือต่างกันบ้าง ซึ่งควรปรับให้ใกล้เคียงกัน และควรคิดว่าแต่ละฝ่ายมีความสำคัญเท่ากันไม่ควรแข่งขัน เพื่อให้ได้ความรักจากลูก

7. เด็กจะประพฤติตามแบบอย่างผู้ใหญ่เสมอ การสั่งสอนเด็กด้วยวาจา โดยไม่มีการปฏิบัติให้เด็กดู จะ ไม่เกิดผลในการอบรมเท่าใดนัก การปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกันของพ่อแม่ จะเป็น รากฐานของการเติบโตด้วยความสุขและความพอใจของเด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก:9-12) กล่าวว่า ในการเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองต้องตระหนักถึงธรรมชาติ ของเด็กที่มีความเฉพาะของกระบวนการเจริญเติบโตและพัฒนาการ การเลี้ยงดูเด็กจึงต้องเข้าถึงเด็กทั้งทางร่างกาย และจิตใจ และการพัฒนามิใช่พัฒนาเฉพาะตัวเด็ก แต่เป็นทั้งเพื่อครอบครัวและสังคม ดังนั้นหลักการเลี้ยงดูเด็กจึงมี 3 ประการ ดังนี้

1. หลักการทางจิตวิทยา ความต้องการของเด็กอยู่ในระดับเบื้องต้น คือความต้องการด้านสรีระ และ ความต้องการทางจิตใจและการเรียนรู้ ดังนั้นในการเลี้ยงดูเด็กเชิงจิตวิทยา จึงต้องเข้าใจเด็กและเข้าถึงเด็กดังนี้

1.1 เด็กมีความต้องการการดูแลทางด้านร่างกาย เด็กต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย อากาศที่ บริสุทธิ์ และสุขภาพที่ดี

1.2 เด็กต้องการความรัก ความเข้าใจ ความปลอดภัย ต้องการการช่วยเหลือ ที่ทำให้เขาสามารถ พัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

1.3 เด็กต้องการเรียนรู้ แม่พูดได้น้อย เข้าใจช้าเพราะติดด้วยวัยก็ตาม เด็กมีความคิด ความรู้สึกและ รับรู้ได้ตั้งแต่แรกเกิด สัมผัสที่ผู้ใหญ่ให้กับเด็กไม่ว่าจะเป็นการจับต้อง การพูด เด็กสามารถซึมซับและเรียนรู้ได้ทั้งนั้น

1.4 เด็กมีความแตกต่างกันทางด้านพื้นฐานอารมณ์ ความถนัด ที่ถ่ายทอดมาโดนพันธุกรรม ซึ่งจะ

เปรียบเทียบกันไม่ได้แม้จะเป็นลูกพ่อแม่เดียวกัน จึงทำให้เมื่อเด็กอายุเพิ่มมากขึ้นวิธีการเรียนรู้ การคิดจะแตกต่างกันออกไป

1.5 เด็กไม่เหมือนผู้ใหญ่ เพราะสังคมเด็ก และความต้องการการแสดงออกของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่ เด็กต้องการการเลี้ยงเพื่อเจริญสู่วุฒิภาวะที่ดี ต้องการตัวอย่างที่ดี และการอบรมสั่งสอนที่ถูกต้อง

การที่เข้าถึงเด็กโดยสมบูรณ์ต้องให้เวลากับเด็ก เอาใจใส่ สังเกตความผิดปกติ การพูดคุยสนทนาเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ถูกต้อง การเลี้ยงเด็กต้องมีเหตุผล มีการทำตนเป็นแบบอย่าง มีความสม่ำเสมอ พร้อมช่วยเหลือเด็กได้ เมื่อมีปัญหา การเลี้ยงดูเด็กนอกจากดูแลร่างกายแล้ว ต้องพัฒนาทักษะทางสังคมและปัญญาให้เด็กด้วย การเลี้ยงเด็กที่เข้าถึงองค์รวมของเด็กจะเป็นการส่งเสริมเด็กให้เจริญเติบโตและมีพัฒนาการตามวัยที่สมบูรณ์

2. หลักการทางพัฒนาการ การเลี้ยงเด็กที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพต้องสอดคล้องกับวัยของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกันตามกฎของพัฒนาการ ดังนี้

2.1 พัฒนาการเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีลำดับขั้นตอน ตั้งแต่เกิดจนตาย และในแต่ละวัยจะมีลำดับพัฒนาการเหมือนกันทุกคน เช่นก่อนที่เด็กจะเดิน ต้องคว่ำ คืบ นั่ง คลานและยืนแล้วจึงเดินได้

2.2 พัฒนาการด้านต่างๆในแต่ละวัย และแต่ละคนไม่เท่ากัน อัตราพัฒนาการเร็วและช้าแตกต่างกัน เป็นสิ่งบ่งชี้ให้ผู้เลี้ยงได้เสริมพัฒนาการได้สอดคล้องกับวัย ไม่เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็ก แต่ให้การดูแลเด็กอย่างสอดคล้องกับความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2.3 พัฒนาการของแต่ละบุคคลมีความเฉพาะเป็นของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

2.4 พัฒนาการมีทิศทางแน่นอน สามารถพยากรณ์ได้ว่าแต่ละวัยจะมีพัฒนาการอย่างไร ทำให้เราสามารถประเมินความปกติและความผิดปกติได้

2.5 พัฒนาการแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการจึงต้องทำไปทุกด้านพร้อมๆกัน

2.6 สภาพภายในร่างกายและสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพัฒนาการ การเลี้ยงดูนับแต่การให้อาหาร บ้านที่อยู่อาศัย การเข้าสังคม การเรียนและการสั่งสอน มีความสำคัญต่อพัฒนาการมาก

3. หลักการทางวุฒิภาวะ พัฒนาการที่สมบูรณ์ตามวัยเป็นการเจริญเติบโตถึงขั้นเต็มที่มีความพร้อมที่จะแสดงศักยภาพ วุฒิภาวะของคนแตกต่างกันเป็น 2 ลักษณะคือวุฒิภาวะเร็ว และวุฒิภาวะช้า ผู้ที่มีวุฒิภาวะเร็วจะแสดงความพร้อมของวุฒิภาวะด้านนั้นๆก่อนอายุ เช่น เด็กบางคนดูเป็นผู้ใหญ่ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย เพราะมีวุฒิภาวะทางสังคมเร็ว แต่บางคนโตจนเข้าชั้นประถมศึกษาแล้วยังไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ เรียกว่ามีวุฒิภาวะช้า วุฒิภาวะจะควบคู่ไปกับการเรียนรู้ ถ้าเด็กบรรลุถึงวุฒิภาวะตามวัยแล้วได้รับการส่งเสริมเพื่อการเรียนรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสม จะทำให้เด็กมีความสมบูรณ์ของการเรียนรู้ที่ได้รับ สามารถพัฒนาศักยภาพนั้นๆได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เกิดพัฒนาการที่สมบูรณ์

นอกจากนี้ รติชนม์ พริยสร์ (2543:65) ได้สรุปหลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองควรปฏิบัติดังนี้

1. ให้ความรัก ความอบอุ่น สนใจและเอาใจใส่เด็ก
2. คำนึงถึงความต้องการ และธรรมชาติของเด็ก
3. คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก และยอมรับเด็ก
4. คำนึงถึงความรู้สึกรักของเด็ก
5. ฝึกอบรมเลี้ยงดูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี
6. ฝึกอบรมเลี้ยงดูต้องมีอารมณ์มั่นคง และมีความสม่ำเสมอในการอบรมเลี้ยงดู
7. ฝึกอบรมเลี้ยงดูต้องรู้จักการใช้แรงเสริมที่ถูกต้องเหมาะสม
8. การเลี้ยงดูต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม

และสติปัญญา

สรุปได้ว่า ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองควรคำนึงถึงหลักทางจิตวิทยาด้วยการให้ความรัก ดูแล เอาใจใส่ หลักพัฒนาการ ด้วยการเข้าใจกระบวนการของพัฒนาการที่มีลักษณะเฉพาะ และต่อเนื่องเป็นขั้นตอน และ หลักภาวะซึ่งเป็นการแสดงศักยภาพจากการมีความพร้อม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะของแต่ละบุคคล

1.6 การจัดสภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

การจัดสภาพแวดล้อมนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กเนื่องจากสภาพแวดล้อมจะช่วยเสริมประสบการณ์ และส่งเสริมความพร้อมให้แก่เด็ก ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมให้แก่เด็ก

จิรณัฐ หุ่นเจริญ (2535:60) ได้กล่าวถึงหลักในการจัดสภาพแวดล้อมให้แก่เด็ก ดังนี้

1. จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้ร่มรื่น สุขสงบ อบอุ่นและปลอดภัย พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรักใคร่ปรองดองกัน สิ่งของเครื่องใช้จัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย จัดที่ไว้สำหรับให้เด็กเล่น ทั้งในร่มและกลางแจ้ง จัดหาหนังสือภาพ หนังสือนิทาน เกม เครื่องเล่น เช่น รถจักรยาน ลูกบอล เพื่อให้เด็กได้เล่น เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจเรียนรู้สิ่งต่างๆจากสภาพแวดล้อมอย่างอิสระ

2. สร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ให้เด็กสามารถดูดซึมค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังด้วยตนเอง เช่น ต้องการให้เด็กเป็นคนสะอาด ต้องจัดสถานที่ที่เด็กอยู่ให้สะอาด หมั่นปัดกวาด เช็ดถู ไม่ให้มีเศษขยะภายในบ้าน

3. จัดให้เด็กได้ใกล้ชิดกับบุคคลแวดล้อมที่เป็นตัวอย่างที่ดี เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้เด็กประพฤติในสิ่งที่ดีงาม ถ้าต้องการให้เด็กเป็นอย่างไร ผู้ใหญ่ก็ต้องปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กในเรื่องนั้นๆ

4. จัดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมใกล้ๆตัวเด็ก เช่น วัด ตลาด โรงพยาบาล สถานีรถไฟ และชวนให้เด็กดูและพูดคุยถึงเมื่อเดินทางผ่าน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต และมีสุนทรียภาพได้

5. แสวงหาแบบอย่างวัฒนธรรมที่ดีงามให้เด็กปฏิบัติตาม เช่น รูปภาพการไหว้ การแสดงมารยาทที่ดี และชี้แนะให้เด็กให้เข้าใจและประพฤติตามได้อย่างถูกต้อง

6. สนทนาถึงเหตุการณ์ และเรื่องราวจากสิ่งที่เด็กพบเห็น หรือสัมผัสจากโทรทัศน์ วิดีโอ ที่เด็กสนใจ แล้วนำมาสรุปให้เด็กเห็นความหมายและคุณค่าของสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อม ด้วยการจัดบรรยากาศภายในบ้าน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สำรวจ เรียนรู้ จะทำให้เด็กซึมซับค่านิยมและแบบอย่างที่ดี สามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆได้เหมาะสม รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะในการสังเกตอีกด้วย

1.7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

การที่พ่อแม่ ผู้ปกครองมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันไปนั้น มีปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการเลี้ยงดูอยู่หลายประการ อันจะส่งผลไปถึงวิธีการเลี้ยงดู และพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน ทำให้เกิดปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งปัจจัยต่างๆมีดังนี้

วรารณ รักวิชัย (2535:30-34) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก ไว้ดังนี้

1. อาชีพของพ่อแม่ อาชีพของพ่อแม่ เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญต่อแนวโน้มการเจริญเติบโตของลูก และเป็นตัวชี้แนะสภาพการเลี้ยงดูลูก เช่น ชาวนา-ชาวไร่ มักมีชีวิตอยู่กับสภาพธรรมชาติ งานที่กระทำเป็นงานหลัก ครอบครัวมักเป็นครอบครัวใหญ่ ดังนั้นการเลี้ยงลูกจะมีลักษณะปล่อยปละละเลยและมักเป็นภาระของญาติผู้ใหญ่ ลูกจะแข็งแรงและช่วยเหลือตนเองได้ดี ส่วนข้าราชการและพนักงานบริษัท พ่อแม่ทำงานลักษณะประจำ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกมักจะเป็นไปอย่างสบายเรื่อยๆ นอกจากเล่นแล้วลูกมักไม่มีโอกาสทำกิจกรรมอื่น พ่อแม่จึงต้องจัดหากิจกรรมให้และเอาใจใส่ลูกมากกว่าอื่นๆ สำหรับอาชีพค้าขายและธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องแข่งกับเวลา และผู้อื่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับอาชีพจึงมีอิทธิพลและเกี่ยวพันกับสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนในครอบครัว ลูกจึงมักมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของพ่อแม่ ลูกจึงมีแนวโน้มที่จะขยัน มีทักษะและความสามารถมากกว่าครอบครัวที่มีอาชีพอื่น

2. สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยมีส่วนสำคัญสูงต่อการเจริญเติบโตของลูก เช่น บ้านที่มีรั้วรอบขอบชิด เด็กมักจะไม่มีเพื่อนเล่น ต้องเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านอาจนำไปสู่ความเหงา เก็บตัวและไม่ทันคนอื่น พ่อแม่จะต้องมีการบริหารจัดการผู้ดูแลและกิจกรรมให้แก่ลูกค่อนข้างมาก ในขณะที่ครอบครัวที่อยู่ห้องแถว ตึกแถว สลัม มักจะมีเพื่อนเล่นมาก มีโอกาสที่จะรู้เห็นวิถีชีวิตและการทำมาหากินของครอบครัวที่อยู่ข้างเคียง ดังนั้นเด็กในกลุ่มนี้มักจะช่วยเหลือตนเองได้มาก ร่าเริง ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย และมีประสบการณ์สูงในการบริหารจัดการกิจกรรม และการใช้เวลากับลูกจึงน้อยลงกว่าครอบครัวที่อยู่ที่บ้าน

3. ฐานะของครอบครัว พ่อแม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักมีโอกาสในการจัดหาทรัพยากร กิจกรรม และการอบรมเลี้ยงดูลูกได้มากและดีกว่า พ่อแม่ที่หาเช้ากินค่ำ

4. ประสบการณ์ชีวิตและความมุ่งมั่นในความสำเร็จของพ่อแม่ ประสบการณ์ที่พ่อแม่พบมาในอดีตหรือแนวทางที่พ่อแม่พบเห็นเป็นตัวอย่างจากชีวิตของผู้อื่น มักเป็นแนวทางแรกที่พ่อแม่นำมาใช้ในการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมาก มีแนวโน้มที่จะเข้าใจลูก และมีแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูลูกที่ดี ความมุ่งมั่นในความสำเร็จของพ่อแม่ จะเป็นตัวกำหนดหรือโน้มน้าววิถีชีวิตของลูก พ่อแม่ที่มีความมุ่งมั่นสูงมักจะเลี้ยงลูกในลักษณะเข้มงวดกวดขัน ในขณะที่พ่อแม่ที่มีความมุ่งมั่นไม่สูงนัก อาจจะเลี้ยงลูกในลักษณะที่ผ่อนปรนมากขึ้น

5. เวลาของพ่อแม่ที่มีให้กับลูก เวลาว่างของพ่อแม่ที่มีโอกาสได้คุย เล่นกับลูก ตลอดจนพาออกไปเที่ยว เป็นการสร้างความใกล้ชิดทำให้พ่อแม่ลูกมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ปรับตัวเข้าหากันได้ดี ครอบครัวที่มีเวลาให้ลูกมาก ลูกจะมีแนวโน้มเป็นผู้ที่อ่อนโยน มีทัศนคติที่ดี เนื่องจากมีความเข้าใจ ส่วนครอบครัวที่มีเวลาว่างให้ลูกน้อย และจำเป็นต้องให้ผู้ดูแลลูกให้ เช่น ญาติผู้ใหญ่หรือพี่เลี้ยง เด็กอาจหลงตัวเองหรือขี้อ้อน เนื่องจากการตามใจ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับความก้าวร้าว เพราะเด็กสามารถเรียกร้องต่อพี่เลี้ยงมากกว่าพ่อแม่

6. จำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีจำนวนลูกและสมาชิกในครอบครัวที่แตกต่างกัน จะมีแนวทางหรือวิธีการเลี้ยงลูกที่ต่างกัน ครอบครัวที่มีลูกหลายคน มักจะประสบปัญหาภาระในการเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อย ในกรณีที่ครอบครัวมีสมาชิกหลายคนในบ้านเดียวกัน เด็กมักจะมีอารมณ์ไม่เหงามีความกระตือรือร้น และพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็ว เพราะมีการผลัดเปลี่ยนสมาชิกมาเลี้ยงดูและเล่นกับเด็ก ภาระของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกจะเบาบางลงตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

7. ความเข้มแข็งทางจิตใจของพ่อแม่ เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการพิจารณาแนวทางในการเลี้ยงดูลูก พ่อแม่ที่มีจิตใจอ่อนไหวต่อการเลี้ยงดู มักจะกลัวลูกจะเจ็บ จะหิว จะลำบาก จะช่วยลูกและตัดสินใจแทนลูกในทุกๆ ทางซึ่งเป็นการปิดโอกาสให้ลูกได้ฝึกช่วยเหลือตนเอง ทำให้ลูกขาดความมานะพยายาม ขาดประสบการณ์ ขาดความเชื่อมั่น และต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นอยู่เสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536:10) กล่าวว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กมีหลายประการ ได้แก่ อาชีพ ภูมิสำเนา รายได้ การศึกษาของบิดา มารดา นอกจากนี้การเลี้ยงดูเด็กจากครอบครัวต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนาก็ไม่เหมือนกันด้วย

สนิท สมักรการ (2539:80) กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กคือ วัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวหรือสังคม

จงกล คำมี (2544:38) กล่าวว่า ปัจจัยครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูเด็กมากไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างครอบครัว วัฒนธรรมครอบครัว และภาวะแวดล้อมทางสังคม

กุลยา ตันติผลสาวิยะ (2542ก:144 -150) ได้กล่าวถึงปัจจัยของครอบครัวที่มีผลต่อการเลี้ยงดูไว้ดังนี้

1. รูปแบบของครอบครัว จากสภาพสังคมปัจจุบันทำให้สภาพครอบครัวเดิมของไทยซึ่งเป็นครอบครัวขยาย กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวโดด และครอบครัวลักษณะต่างๆ การแยก หย่า ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเด็กที่อยู่ในครอบครัว เนื่องจากให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดการดูแลที่เหมาะสม และขาดความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก

2. ความพร้อมของครอบครัว การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนเป็นความรับผิดชอบพื้นฐานของครอบครัว

การเลี้ยงดูที่ถูกต้องจึงมีความจำเป็น ความไม่เข้าใจธรรมชาติหลักการพัฒนาทางจิตวิทยาของเด็ก ทำให้เกิดการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ปัญหาความพร้อมมักจะเกิดขึ้นกับพ่อและแม่ที่มีลูกคนแรก ที่ทั้งพ่อและแม่จะต้องปรับตัวในการที่จะทำหน้าที่การเป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งในครอบครัวที่มีปัญหายู่งก่อนจะทำให้มีปัญหามากขึ้น เพราะจะต้องทั้งหาเงินประกอบอาชีพ และการปรับตัวในสังคม

3. เจตคติของพ่อแม่ มีหลายครอบครัวที่ขาดเจตคติที่ถูกต้องในการเลี้ยงดู กลุ่มแรกคือกลุ่มที่เลี้ยงดูด้วยการ ทดแทนสิ่งที่ตนขาดในวัยเด็กไปยั้งลูก เลี้ยงลูกอย่างตามใจ เมื่อเด็กอยากได้สิ่งใดจะรีบจัดหาให้เพื่อให้เด็กต้องเสียใจ ซึ่งมีผลทำให้เด็กเป็นคนชอบเรียกร้อง ควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ ต้องการสิ่งใดก็จะเอาให้ได้ตามความต้องการ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่พ่อแม่รู้สึกไม่พอใจกับการมีลูกอาจเป็นลูกคนใดคนหนึ่ง เป็นเหตุให้เด็กที่เกิดมาเป็นลูกชัง เด็กจะอยู่ในบรรยากาศของความเกลียดชัง มีผลทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความไม่เป็นมิตร รักคนยากและไม่มีความไว้วางใจผู้อื่น เพราะเด็กรู้สึกว่าการพ่อแม่ไม่ได้ให้ความรักแก่ตน

4. รูปแบบการเป็นพ่อแม่ พ่อแม่แต่ละคู่จะมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันนี้มีผลต่อเด็กแตกต่างกันด้วย นักจิตวิทยาพัฒนาการจัดรูปแบบของพ่อแม่เป็น 2 กลุ่มโดยมีลักษณะเกี่ยวเนื่องกันเป็นคู่ คือ พ่อแม่ที่รับผิดชอบและไม่รับผิดชอบ กับพ่อแม่ที่เรียกร้องกับไม่เรียกร้อง พ่อแม่ที่รับผิดชอบต่อครอบครัวและลูกจะมีความพร้อมที่จะยอมรับเด็ก ให้ความอบอุ่นและเข้าใจสิ่งต่างๆที่เด็กแสดงออก ไม่ว่าจะเป็นร้องไห้ โกรธหรืออารมณ์ใด ในขณะที่ผู้ปกครองขาดความรับผิดชอบจะแสดงอาการติเตียน ปฏิเสธเด็ก พ่อแม่ที่เรียกร้องจะกำหนดเงื่อนไขในการเลี้ยงดู ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มไม่เรียกร้องที่ให้อิสระแก่เด็ก ควบคุมเด็กน้อยมากไม่ค่อยสอนเด็ก และมักจะยอมต่อความต้องการของเด็กด้วย

5. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะเลี้ยงดูลูกแตกต่างกัน ดังนี้

5.1 ครอบครัวชนชั้นสูง เอาใจใส่ต่อเด็กทั้งด้านการเป็นอยู่และอบรมสั่งสอน ตามใจเด็กมากจนนิสัยไม่ดี

5.2 ครอบครัวชนชั้นกลาง เลี้ยงด้วยความรัก และสนับสนุนในการที่จะให้ลูกดี อดทน อดกลั้นจะใส่ใจทำสิ่งที่ดีที่สุด

5.3 ครอบครัวชนชั้นต่ำ จะไม่เอื้ออาหาร ปล่อยให้พลละเลยเนื่องจากยุ่งกับความเป็นอยู่จนลืมดูแลลูก ปล่อยให้เด็กอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ขาดการคัดกรอง

6. การศึกษาของพ่อแม่ มีผลต่อการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากพ่อแม่ที่มีการศึกษาดีอาจมีอาชีพที่ดี ย่อมให้การดูแลและความสนใจแก่เด็กในเรื่องของการศึกษามาก ในขณะที่ครอบครัวที่มีการศึกษาดำจะให้ความสนใจกับการทำมาหากินมากกว่า ด้วยลักษณะที่แตกต่างกันนี้ ทำให้โอกาสของเด็กต่อการพัฒนาตามวัยอันควรลดลง เพราะได้รับการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

7. สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวที่ดีจะสร้างความสุขให้แก่เด็ก ครอบครัวที่มีสภาพไม่มั่นคง ทำให้ความรักความผูกพันของเด็กกับครอบครัวลดลง สภาพของครอบครัวที่เป็นอันตรายต่อการเลี้ยงดูเด็กได้แก่

7.1 ครอบครัวไม่สงบสุข มีข้อขัดแย้ง ทะเลาะ ตีกัน

7.2 ครอบครัวยุ่งยาก หมายถึง ครอบครัวที่ไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้ จะด้วยเศรษฐกิจ ฐานะ ความรู้ หรือความคิด ทำให้เกิดการแตกแยก

7.3 ครอบครัวประสาธ หมายถึง ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่ หรือทั้งสองคนมีอาการเจ็บป่วยทางจิตเวช

8. ความคาดหวังของพ่อแม่ พ่อแม่มีอิทธิพลอย่างมากต่อเด็กในการเลี้ยงดู วัฒนธรรม ค่านิยม และความเชื่อของพ่อแม่จะถ่ายทอดโดยตรงไปสู่เด็ก พ่อแม่ชอบหรือไม่ชอบสิ่งใด มักจะพยายามชักจูงให้เด็กเป็นอย่างที่ตนคิด การที่พ่อแม่คาดหวังแล้วเด็กทำไม่ได้ จะทำให้เด็กเกิดความไม่พอใจ ไม่ชอบพ่อแม่และเกิดข้อขัดแย้งในจิตใจ

9. จำนวนบุตรในครอบครัว จำนวนบุตรในครอบครัวมีความหมายกับพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ

9.1 ลูกคนเดียว จะเป็นเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะไม่กังวลกับการถูกแย่งความรักปรับตัวได้ง่ายเพราะเล่นกับผู้ใหญ่ ได้เห็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ มักจะประสบความสำเร็จ เฉลียวฉลาดเพราะได้อยู่กับผู้ใหญ่มากกว่า ได้สนทนา ได้เห็น ได้ประสบการณ์ที่จะสร้างเสริมคุณลักษณะมากกว่า แต่ถ้าขาดการเลี้ยงดูที่ดีจะโดดเดี่ยวอย่างมาก โอกาสที่เด็กจะไม่เรียนรู้สิ่งใดเลยอาจมีได้เช่นเดียวกัน

9.2 ลูกหลายคน ลูกคนกลางดูเหมือนจะเป็นลูกที่ถูกทอดทิ้ง และเพิกเฉย เพราะตามลำดับลูกแล้ว ลูกคนโตจะเป็นขวัญใจ มีคนเอาใจใส่ดูแล แต่จะมีน้องมาแย่งความรัก ทำให้ลูกคนโตขี้อิจฉาและจริงจังกับชีวิต รับผิดชอบ เป็นผู้นำ แต่ค่อนข้างเคร่งครัด ลูกคนรอง หรือลูกคนกลาง จะเป็นคนที่มีความพยายามสูง มีความประพฤติดีด้วยตั้งใจอยากให้พ่อแม่รัก เรียนดี ทำงานดีและมีความกตัญญู เป็นผู้เห็นใจพ่อแม่ ไม่ชอบเป็นผู้นำ ขณะเดียวกันก็ไม่ชอบเป็นผู้ตาม ลูกคนเล็ก พ่อแม่จะรักมาก และรู้สึกว่าเขาไม่ต้องแข่งกับใคร เด็กจะรักและนับถือตนเองและผู้อื่น ไม่อิจฉา ตามใจและสงสารคนไปหมด

ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพ ประสบการณ์ของพ่อแม่ สภาพของครอบครัว รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรมนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กที่สร้างเสริมเป็นบุคลิกและลักษณะนิสัยของเด็กเมื่อโตขึ้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของพัฒนาการ

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะของบุคคลทั้งในโครงร่างและแบบแผนของร่างกาย และพฤติกรรมที่แสดงออก พัฒนาการนั้นจะเกิดขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆไปและเป็นแบบฉบับที่สอดคล้องกันทั้ง 4 ด้าน (นันทา แทนธานี.2534:17)

พัฒนาการ ในความหมายทางจิตวิทยาหมายถึงลำดับของการเปลี่ยนแปลงหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ทุกส่วนที่ต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่งตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆเป็นขั้นๆ จากระยะหนึ่งไปสู่อีกระยะหนึ่งเพื่อที่จะไปสู่สุภาวะ ทำให้มีลักษณะและความสามารถใหม่เกิดขึ้นซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับ (สุชา จันทรธม.2540:1)

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางโครงสร้างต่างๆของร่างกายที่เด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปถึง รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของขนาดของร่างกาย ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ ซึ่งก็คือ การมีความสามารถใหม่ๆเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้จะก้าวหน้าไปเรื่อยๆจากระยะหนึ่งไปอีกระยะหนึ่ง ซึ่งมีผลทำให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามลำดับทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา กระบวนการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (วาโร พึงสวัสดิ์ 2542:37)

สรุปได้ว่า พัฒนาการ หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของร่างกายมนุษย์อย่างมีทิศทาง และต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ซึ่งมีผลมาจากการเรียนรู้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมและความสามารถใหม่ๆขึ้นในตัวบุคคล

2.2 ความสำคัญของพัฒนาการ

พัฒนาการในวัยเด็กนับเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานทางบุคลิกภาพ เพราะเป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต และเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว มีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็น มีการเลียนแบบ อาจกล่าวได้ว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและชีวิตของเด็กในอนาคต ดังนั้นพ่อแม่ ผู้ปกครองจำเป็น ต้องเรียนรู้ ให้เข้าใจถึงธรรมชาติของเด็กในวัยนี้ เพื่อสามารถให้การเลี้ยงดู ส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

2.3 พัฒนาการด้านร่างกาย

ในเด็กวัยนี้ความเจริญเติบโตทางด้านส่วนสูง และน้ำหนักมีอัตราการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างช้าเมื่อเปรียบเทียบกับวัยทารก สัดส่วนของร่างกายจะค่อยๆเปลี่ยนไปและเริ่มได้สัดส่วนกับลำตัว กระดูกและกล้ามเนื้อแข็งแรงมากขึ้น ประสาทสัมผัสทำงานได้ดีขึ้น การพัฒนาสมรรถภาพทางกายในด้านต่างๆเป็นการเตรียมเด็กเพื่อช่วยตัวเองและเพื่อการเรียนรู้ในวัยต่อไป

เกเซล (Gesell.1964:14) กล่าวว่า การเจริญเติบโตของเด็กจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมด้านต่างๆ สำหรับพัฒนาการด้านร่างกายนั้น หมายถึง การที่เด็กแสดงความสามารถในการจัดกระทำกับวัตถุ เช่น การเล่นลูกบอล การขีดเขียน เด็กต้องใช้ความสามารถของการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องอาศัยการเจริญเติบโตของระบบสมองและการเคลื่อนไหวประกอบกัน ลักษณะพัฒนาการที่สำคัญของเด็กในวัยนี้ก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางด้านการเคลื่อนไหวการทำงานของระบบประสาทกล้ามเนื้อ การพัฒนาความสามารถในการควบคุมร่างกายบังคับส่วนต่างๆของร่างกาย

สิทธิ์ วงศ์สวัสดิ์ (2532:45) ได้กล่าวสรุปถึงพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กอายุ 4 ขวบ น้ำหนักประมาณ 18 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 100 เซนติเมตร สามารถถีบจักรยานได้ คล่องแคล่ว เดินได้รวดเร็ว มีความมั่นใจที่จะขึ้นหรือลงบันได ขอบป็นปาย ห้อยโหน เตะลูกบอล สามารถโยนลูกบอล วาดรูประบายสี ปั้นดินเหนียวได้ สร้างสิ่งต่างๆจากไม้บล็อก จากกล่องหรือลังกระดาษ เด็ก 5 ขวบหนัก 19.5 กิโลกรัม ส่วนสูงประมาณ 107 เซนติเมตร มีความแข็งแรงและมีพลังมาก แต่งตัวได้โดยไม่ต้องมีคนช่วย วิ่งกระโดด ปีนปาย เดิน หรือก้าวโยนลูกบอลได้อย่างดี เริ่มวาดรูปคน บ้าน เรือ หรือรถที่เคยเห็น นอนประมาณ 10 ชั่วโมงต่อ 1 วัน เด็กอายุ 6 ขวบ เป็นวัยที่มีพลังสูง มีความรู้สึกรักที่จะเล่นผาดโผน ใช้ร่างกายคล่องแคล่ว ขอบป็นปาย กระโดด เหยียดแขน ห้อยโหน ตีลังกา กระโดดเชือก ห้อยโหนตามราวเชือกได้ เริ่มใช้ของเล่นที่เป็นไม้ตี ฟึ้นน้ำนมเริ่มหลุดและฟันแท้ขึ้นมาแทน

รติชนม์ พริยสรั (2543:65) กล่าวว่า พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในช่วงปฐมวัย จะมีการพัฒนาของกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้น สามารถใช้อวัยวะต่างๆของร่างกายได้สัมพันธ์กันมากขึ้น กระดูกจะแข็งแรงขึ้น สามารถใช้ฟันเคี้ยวอาหารได้ และพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวจะพัฒนาอย่างรวดเร็ว

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545:232-233) กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กไว้ว่า น้ำหนักและส่วนสูงยังคงเพิ่มขึ้น แต่เพิ่มในอัตราที่ลดลงกว่าวัยทารก สัดส่วนของร่างกายค่อยๆเปลี่ยน ช่วงแขนและขายาวออก ศีรษะเริ่มได้ขนาดกับลำตัว โครงกระดูกมีความแข็งแรงมากขึ้น มีความเจริญเติบโตของระบบประสาทและระบบกล้ามเนื้อ การเจริญเติบโตของระบบกล้ามเนื้อของเด็กก่อนวัยเรียนจะแสดงออกทางความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ดังเช่น

อายุ 1 ปี สามารถก้าวเดินได้คล่อง เดินข้ามสิ่งกีดขวางได้ หยิบ จับสิ่งของด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ จับดินสอกลางแท่งด้วยอุ้งมือแล้วขีดเขียนไปมา

อายุ 2 ปี สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้รวดเร็วทุกส่วน ชอบเล่นของเล่นที่ออกแรงมากขึ้น เช่น เตะลูกบอล ตีหรือตอกด้วยค้อน ดึงออกหรือสวมใส่ของสองสิ่งที่มีรูปร่างเหมาะสมและมีสีสะดุดตา

อายุ 3 ปี กล้ามเนื้อแข็งแรง ชอบออกกำลังกาย สามารถบังคับการเคลื่อนไหวได้ดีมาก กระโดดหรือวิ่งได้ ชอบถีบจักรยานสามล้อ กระโดดสูง กระโดดขาเดียวและเล่นเกมต่างๆที่ต้องวิ่ง ปีนปายได้ ใช้มือหยิบจับอาหารเข้าปากได้ ช่วยตัวเองในการแต่งกาย เช่น ถอดและใส่กระดุมเสื้อได้เอง แต่ยังต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลืออยู่ สามารถจับดินสอขีดเขียนได้

อายุ 4 ปี กล้ามเนื้อขาและแขนแข็งแรงกระฉับกระเฉงขึ้น สามารถกระโดดป็นปายและเดินท่าทางต่างๆได้ เด็กวัยนี้ควรฝึกให้ใช้มือทำกิจกรรมต่างๆให้มากขึ้น สามารถช่วยตัวเองในการแต่งตัว ล้างมือ แปรงฟันได้และดีขึ้น

อายุ 5-6 ปี สามารถควบคุมกล้ามเนื้อส่วนใหญ่นำเป็นข้อดี พบ ตัดกระดาษ และเล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างได้ดี ใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรูปได้ ปั้นดินน้ำมัน เย็บผ้าด้วยเข็มเล่มโต วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำได้

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในวัยนี้เป็นไปอย่างรวดเร็ว ในด้านของส่วนสูง น้ำหนัก สัดส่วนของร่างกาย และกล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อเติบโตแข็งแรงและทำงานประสานกันดีเพิ่มมากขึ้น การทรงตัว ความคล่องตัวจะพัฒนาเพิ่มขึ้นตามวัยและ พัฒนาการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาหาร การเลี้ยงดู ช่วยเหลือ และส่งเสริมที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กของพ่อแม่ ผู้ปกครองด้วย

2.4 พัฒนาการด้านอารมณ์

วารสาร รักรัก (2535:95) กล่าวถึง พัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยไว้ว่า การแสดงออกทางอารมณ์จะพัฒนาขึ้นจากวุฒิภาวะและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กทารกจะร้องไห้เมื่อต้องการให้ตอบสนองความต้องการ เมื่อโตขึ้นเด็กจะเริ่มชี้หรือบอกถึงความต้องการของตนและเมื่อสามารถใช้ภาษาสื่อความหมาย เด็กก็จะใช้วิธีพูดบอก พอโตขึ้นก็สามารถใช้เหตุผลอธิบายได้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539:22-23)กล่าวว่าอารมณ์ของเด็กโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้

1. อารมณ์รุนแรงจะเกิดขึ้นเพียงชั่วครู่และหายไป เพราะเด็กมีช่วงแห่งความสนใจสั้น จึงไม่สามารถเก็บความคิด หรือจำในเรื่องที่ตนประสบได้นาน เด็กจึงไม่รู้จักการอาฆาตแค้น
2. เด็กจะแสดงอารมณ์ออกมาเต็มที่ ไม่ปิดบังทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ร้าย
3. อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่ายมาก เพราะมีช่วงความสนใจสั้น ไม่ติดใจอะไรนาน
4. เด็กมักมีอารมณ์รุนแรงและมักแสดงออกทางอารมณ์อย่างเห็นได้ชัด เช่น ชกต่อยเพื่อน ร้องไห้เสียงดัง แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงปลายของปฐมวัย เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ได้มากขึ้น
5. เมื่อเด็กโตขึ้นความรุนแรงของอารมณ์ที่แสดงออกจะลดลงตามวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก:87-90) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กไว้ว่า เด็กก่อนวัยเรียนจะไม่สามารถควบคุมหรือเก็บอารมณ์ได้ ไม่สนใจถึงความรู้สึกของผู้อื่น อารมณ์ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย เด็กจะแสดงออกทางอารมณ์โดยการ ร้องไห้ กัดเล็บ ดุดัน เบื่ออาหารหรือเกรี้ยวกราด การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กที่มักพบได้แก่

อารมณ์โกรธ เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กรู้สึกไม่สบาย หรือถูกบังคับ เด็กจะแสดงอาการหงุดหงิด งอแง และขัดขืน โดยเฉพาะเด็กวัย 3 ขวบ เด็กจะอารมณ์เสียได้ง่าย ยากแก่การควบคุม หยาดหาย มีการแสดงออกหุ่นหัน พลันแล่น จะอาละวาดเมื่อถูกขัดใจ เหนื่อยหรือวังวนนอน ลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กจะสั้น โกรธง่าย หายเร็ว

อารมณ์กลัว เด็กอายุ 3-4 ขวบ กลัวบางสิ่งบางอย่างโดยเด็กไม่เข้าใจ สิ่งที่เกิดกลัวมักเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ เช่น กลัวความมืด กลัวสัตว์บางชนิดที่เด็กไม่เคยเห็น ความกลัวของเด็ก 3-4 ขวบนี้เป็นความกลัวที่เกิดจากจินตนาการของเด็กเอง หรือจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เด็กจะแสดงออกถึงความกลัวด้วยการร้องไห้ ปีนป่าย ผู้ใหญ่ หรือมีอาการตัวสั่น

อารมณ์อิจฉา เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยแห่งความอิจฉา สาเหตุที่ทำให้เกิดความอิจฉา เพราะเป็นวัยที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง อารมณ์อิจฉานี้จะพบบ่อยเมื่อเด็กมีน้อง ถ้าขาดความรักความสนใจเด็กจะอิจฉามากขึ้นและจะแสดงพฤติกรรมถดถอย เช่นอ้อนแม่ หรือดื้ออาละวาด ทูติน้อง

อารมณ์เครียด เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นในจิตใจของเด็ก เนื่องมาจากการที่เด็กไม่เข้าใจและไม่สามารถตีความหมายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เด็กมีความรู้สึกไม่พอใจ ไม่สบายใจ การแสดงอารมณ์เครียดของเด็กเป็นได้ทั้งพฤติกรรม เช่น ร้องไห้ โกรธ ก้าวร้าว ซึม และความเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดศีรษะ ปวดท้อง ปัสสาวะรดที่นอน กัดเล็บ

สายวริน จินวุฒิ (2541:20) กล่าวว่า อารมณ์ของเด็กวัยนี้มีครบทุกอารมณ์ รักโกรธ กลัว อิจฉา เจ้าอารมณ์ โมโหร้าย อยากรู้อยากเห็น

ความโกรธ วัยนี้มีสิ่งเร้าช่วยทำให้เกิดอารมณ์โกรธมาก เช่น เมื่อถูกขัดใจ ถูกเพื่อนรังแก เวลาโกรธจะแสดงออกด้วยการร้องไห้ ซอญเท้า กระตืบเท้า ตะคอก ทูต

ความกลัว กลัวสิ่งต่างๆ เพราะมีจินตนาการมากขึ้น กลัวความอ้างว้าง กลัวสิ่งภายนอก กลัวผี พออายุ 4 ขวบ ความกลัวจะน้อยลง

ความอยากรู้อยากเห็น เด็กวัยนี้อยากรู้อยากเห็นทุกอย่าง มีแต่ความสงสัย ชอบซักถาม

ความรัก ความรักเป็นอารมณ์ชื่นชม เช่น ความรักบิดา มารดา คนเลี้ยง คนใกล้ชิด รักสัตว์เลี้ยงต่างๆ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีความอบอุ่นมักจะเรียนรู้ในการให้ความรักแก่ผู้อื่นเป็นการตอบแทน ส่วนเด็กที่เกิดมาโดยบิดา มารดาไม่ต้องการ จะไม่มีความรักให้แก่ใครเนื่องจากไม่เคยได้รับความรักจากใคร

ความอิจฉา ริษยา มีมากในวัย 2-5 ปี โดยมากมักเกิดกับบุตรคนโต อิจฉาน้อง เกรงว่าบิดา มารดาจะรักน้องมากกว่าตนจะรังแกและแอบตีน้อง

สุชา จันทรเฒ (2543:42) กล่าวถึงพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ว่า เป็นวัยมีอารมณ์หุนหันุนใจง่าย คือ รื่น เอาแต่ใจตัวเอง เจ้าอารมณ์ ทั้งนี้เพราะอยู่ในวัยช่างปฏิเสธ เด็กเริ่มมีลักษณะอารมณ์ประเภทต่างๆ เกิดขึ้น เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์เห็นใจ อารมณ์อยากรู้ อารมณ์เร้นเร้นเร้นสนุกสนาน อารมณ์ก้าวร้าว และอารมณ์อวดดีอวดดี

สรุปได้ว่า เด็กในวัยนี้มีอารมณ์ที่หุนหันุนใจและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย มีอารมณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น อารมณ์โกรธ อารมณ์กลัว อารมณ์รัก อารมณ์อิจฉาริษยา และจะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเต็มที่ ซึ่งความสามารถในการควบคุมอารมณ์จะพัฒนาขึ้นจากวุฒิภาวะ การเรียนรู้ รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กด้วย

2.5 พัฒนาการด้านสังคม

เด็กวัยนี้มีพัฒนาการทางสังคมดีขึ้น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว สังคมของเด็กจะกว้างขึ้นจากสังคมครอบครัวไปสู่สังคมภายนอก

พือาเจท์ (จกกล เกษตุ้ม.2541:24; อ้างอิงจาก Piaget.1962) กล่าวว่า เด็กอายุ 3-5 ขวบ มีการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากเพื่อนเล่นวัยใกล้เคียงกัน วัยนี้ยังไม่เข้าใจถึงความถูกต้องและความผิด พือาเจท์ ได้แบ่งพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะแรก อายุ 2-3 ขวบ เป็นระยะที่เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ชอบอยู่กับเพื่อนแต่ต่างคนต่างเล่นตามลำพังไม่เล่นด้วยกัน ยังไม่รู้จักแบ่งของเล่นและของกิน

ระยะที่สอง อายุ 3-4 ขวบ เด็กเข้าอยู่ในหมู่เพื่อน เล่นกับเพื่อนบ้างบางครั้งบางครั้ง บางครั้งก็แยกตัวเล่นคนเดียว แต่การเล่นมักจะเป็นเพศเดียวกันกับตนเองมากกว่าต่างเพศ

ระยะที่สาม อายุ 5-6 ขวบ เด็กจะเข้าสังคมดีขึ้นชอบอยู่กับเพื่อนเล่นด้วยกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งปันกันแต่ยังคงมีการแย่งและทะเลาะกันบ้าง

ประเทือง เกาจี (มปป:125 -126) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของวัยเด็กตอนต้นไว้ดังนี้

1. เด็กเริ่มเข้าสมาคมกับผู้อื่น โดยการเป็นฝ่ายเข้าหาผู้อื่น เนื่องจากความต้องการเป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการใช้ภาษา และการใช้เหตุผลเพิ่มขึ้น
2. การคบเพื่อนวัยเดียวกันยังไม่ราบรื่น เนื่องจากเด็กยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยนี้ยังไม่รู้จักการให้และการรับ ขาดประสบการณ์ทางสังคม ไม่รู้จักการประนีประนอมจึงทำให้เด็กทะเลาะกันบ่อย รวมกลุ่มกันไม่ค่อยได้ แต่เด็กก็ไม่จริงจังในการทะเลาะกัน เมื่อลืมหาก็จะกลับมาเล่นด้วยกันอีก
3. เด็กเริ่มคบเพื่อนในลักษณะที่เรียกว่า แบบก่อนรวมกลุ่มที่แท้จริง เด็กจะมีกลุ่มเล็กๆ ซึ่งไม่ยั่งยืนและจะมีผู้นำซึ่งอาจมีอายุมากกว่า และฉลาด ตำแหน่งผู้นำจะเปลี่ยนบ่อยแล้วแต่สมาชิกส่วนมากของกลุ่ม
4. นอกจากการคบเพื่อนจริงแล้วเด็กวัยนี้ยังมีเพื่อนสมมติ ซึ่งเป็นการคิดคำนึงถึงเพื่อนที่ต้องการขึ้น อาจเป็นเพราะเด็กวัยนี้ต้องการมีเพื่อน แต่ยังไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนได้ จึงสร้างเพื่อนสมมติขึ้นมาตามจินตนาการ

นอกจากนี้เด็กยังสร้างโลกสมมติหรือเรื่องสมมติขึ้นอีก อันได้แก่ การเล่นสมมติเลียนแบบเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น การเล่นตำรวจจับผู้ร้าย การเล่นขายของ การเล่นเป็นพ่อแม่

สุชา จันทรเฒ (2543:44) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสังคมของเด็กตามระดับอายุ ดังนี้

อายุ 3 ขวบ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นยังไม่แน่นอน เด็กวัยนี้ชอบเล่นคนเดียวหรือเล่นสมมติกับสิ่งของต่าง ๆ มากกว่าที่จะเล่นกับคนอื่น

อายุ 4 ขวบ เด็กเริ่มเล่นกับเด็กคนอื่น มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่จะเล่นได้ไม่นานเพราะมีเรื่องขัดใจกันไม่นานก็จะกลับมาร่วมเล่นกันอีก

อายุ 5 ขวบ เล่นกับเพื่อนโดยไม่เลือกเพศ และสามารถฝึกกติกาต่างๆในการเล่นได้

อายุ 6 ขวบ ชอบเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันเป็นหมู่ หมู่ละ 2-3 คน บางครั้งอาจมีแยกเพศในการเล่นบ้าง

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้กว้างขึ้นจากสังคมครอบครัวไปสู่สังคมภายนอก เป็นวัยที่เด็กเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ยังไม่สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนได้

2.6 พัฒนาการด้านสติปัญญา

พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้มีความเจริญมากขึ้น เด็กเริ่มแสดงความคิดโดยการพูด และทำอะไรต่าง ๆ และมักทำตามหรือเลียนแบบสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆได้มากขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งรอบตัว นอกจากนี้ได้มีผู้กล่าวถึงพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กไว้ดังนี้

พียาเจท์ (จกมล เกษตุ้ม.2541:25; อ้างอิงจาก Piaget.1962) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาตามระดับอายุของเด็กเป็น 4 ขั้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage)

อยู่ในช่วงอายุระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เป็นลักษณะธรรมชาติ เช่น วัตถุ สิ่งของ เป็นต้น และจะมีปฏิกริยาตอบสนองอย่างรวดเร็วโดยมีปฏิกริยาสะท้อนง่ายๆ เช่น การดูดกลืน การร้องไห้ เป็นต้น ภาษาที่ใช้จะเป็นทีละคำ พูดได้ประโยคสั้นๆ เด็กในขั้นนี้รับรู้เฉพาะสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้นและเป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น การชิม การฟัง การมอง การดม และการสัมผัส

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-Operational Stage)

อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด เข้าใจทำทางในการสื่อความหมาย และจะเกิดพัฒนาการทางภาษาและความคิด เรียนรู้สิ่งต่างๆโดยอาศัยการรับรู้ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลหรือยกเหตุผลมาอ้างอิง

สุชา จันทรเฒ (2536:45)ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตามระดับอายุ ดังนี้

อายุ 3 ขวบ ร้องเพลงได้ นับเลข 1-10 ได้ถูกต้อง ทำตามคำสั่งได้ ชอบถามคำถามตลอดเวลา และใช้คำสรรพนามได้

อายุ 4 ขวบ บอกความแตกต่างของวัตถุ 2 อย่างที่มีความยาวต่างกันได้ เล่นกับตุ๊กตาโดยสมมติตนเป็นพ่อแม่

อายุ 5 ขวบ บอกอายุตัวเองได้ รู้ความแตกต่างของเวลาเช้าและบ่าย ทำตาม 3 คำสั่งได้ในครั้งเดียวถามหรือตอบคำถามได้ตรงกับคำถาม

อายุ 6 ขวบ สะกดคำง่ายๆได้ สนใจฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและการปรับตัวในสังคม

วิณี ชิตเชิดวงศ์ (2537:191-192) กล่าวถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในช่วงอายุต่างๆไว้ดังนี้

อายุ 2-3 ขวบ เด็กจะช่างซักถาม มีความสงสัยในสิ่งต่างๆตลอดเวลา

อายุ 3-4 ขวบ เด็กยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการรับรู้วัตถุหรือสิ่งของ ความใกล้-ไกล หนัก-เบา รู้จักขนาดใหญ่น้อย เรื่องตัวเลขเด็กยังไม่เข้าใจค่า มาก-น้อย ว่าต่างกันอย่างไร

อายุ 5 ขวบ เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นมากยิ่งขึ้น จะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาเป็นการกระทำ

อายุ 5-6 ขวบ การรับรู้ของเด็กยังไม่ละเอียดลออนัก มักนำสิ่งที่ตนเห็นไปปะปนกับสิ่งที่รู้ สนใจและเข้าใจในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว รวมทั้งชอบเลียนแบบคนหรือสัตว์ที่ชอบ

อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545:337-339) ได้กล่าวถึง ลักษณะเด่นของพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตามช่วงอายุไว้ดังนี้

อายุ 1 - 2 ปี เด็กจะเลียนแบบท่าทาง พูดตามผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด รู้จักความหมายที่บอกหรือสั่ง เข้าใจเมื่อดูภาพและชี้ภาพตอบคำถามได้เมื่อดูภาพจากหนังสือร่วมกับผู้ใหญ่ มีช่วงความสนใจสั้น

อายุ 2 - 3 ปี มีปฏิกิริยาโต้ตอบกับคำบอกหรือคำสั่ง รู้ขนาดใหญ่เล็ก รู้จักความสัมพันธ์ของสิ่งของ มองเห็นรายละเอียดและองค์ประกอบของภาพเป็นส่วนย่อยได้ ชอบเลียนแบบการทำงานของผู้ใหญ่ มีช่วงความสนใจสั้น

อายุ 3 - 4 ปี จำและจับคู่สิ่งที่เหมือนกันได้มากกว่า 3 สีขึ้นไป เข้าใจขนาด ใหญ่เล็กและเปรียบเทียบตามลำดับได้ วาดภาพอย่างมีความหมาย รู้จักบอกชื่อ นามสกุลของตัวเองได้ เมื่อได้รับการสอน เข้าใจความหมายของเวลา

อายุ 5 - 6 ปี ชอบสนุกกับถ้อยคำ ภาษาพูด ชี้และบอกชื่อสีได้ 4-6 สี วาดภาพคน โดยมีส่วนประกอบตั้งแต่ 2-6 ส่วน เช่น มีหัว แขน ขา และสามารถเปรียบเทียบกับส่วนต่างๆของร่างกายตนเอง

สรุปได้ว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้ จะพัฒนาขึ้นตามลำดับช่วงอายุและสภาพแวดล้อม ทั้งจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่ได้รับและการซักถามบุคคลที่ใกล้ชิด แต่ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับสิ่งที่พบเห็นและเป็นเรื่องง่ายๆ ไม่ซับซ้อน

2.7 พัฒนาการด้านภาษา

พัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัยจะสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว มีความเจริญงอกงามต่อเนื่องกันเหมือนกันทุกคน แต่อัตราและประสิทธิภาพของการพัฒนาภาษาไม่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความสามารถที่มีอยู่เดิม ความถนัด ประสบการณ์เดิมและความสนใจของเด็ก (วิจิตรา วิเศษสมบัติ.2539:14)

โลแกน และโลแกน(เยาวยา เดเซคุปต์.2542:60-62;อ้างอิงจาก Logan & Logan.1974:20.Education Young Children) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะปะปะ (Random Stage หรือ Prelinguistic Stage) อายุแรกเกิดถึง 6 เดือน เด็กจะเปล่งเสียงออกดัง ที่ยังไม่มีความหมาย การเปล่งเสียงเพื่อบอกความต้องการ และเมื่อได้รับการตอบสนองจะรู้สึกพอใจ เมื่ออายุ 6 เดือนจะเริ่มเปล่งเสียงต่างๆ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ดีในการที่เด็กจะพัฒนาการพูด

2. ระยะแยกแยะ(Jargon Stage) อายุ 6 เดือนถึง 1 ปี เด็กจะสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆที่ได้ยินและรู้สึกพอใจที่ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงที่เปล่งออกมาได้รับการตอบสนองทางบวกก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1-2 ปี เด็กเริ่มเลียนเสียงต่างๆที่ได้ยิน เช่นเสียงของพ่อแม่ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มี ความหมายจะค่อยๆหายไป

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2-4 ปี เด็กเริ่มหัดพูด เริ่มจากการหัดเรียกชื่อคน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เริ่มเข้าใจการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ ซึ่งในวัยต่างๆสามารถพูดได้ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำ โดยสามารถใช้คำนามได้ 20%

อายุ 3 ขวบ เด็กเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กเริ่มใช้คำศัพท์ต่างๆ รู้จักใช้คำเต็มหน้าและลงท้ายอย่างผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4-5 ปี เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ สังเกต สนุกกับการเล่นคำ และรู้จักคิดคำ ประโยคโดยอาศัยการผูกวลี และประโยคที่ได้ยินคนอื่นๆพูด เริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการผสมคำ และหาความหมายของคำและวลี โดยเด็กจะเริ่มสนุกกับการเปล่งเสียง เขาจะเล่นเกมกับเพื่อนๆหรือสมาชิกในครอบครัว

6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5-6 ปี ระยะนี้ความสามารถในการคิดทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษากับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว พัฒนาการภาษาจะเริ่มต้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาล เริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย ภาษาที่สื่อความหมายเกิดจากสิ่งที่เขามองเห็นและรับรู้

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุ 6 ปี ขึ้นไป เด็กจะสนุกกับคำ หาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษาพูดเป็นนามธรรมมากขึ้น เด็กจะรู้สึกกับการแสดงความเห็น โดยการพูดและเขียน

ซีเฟลด์ (หรรษา นิลวิเชียร.2535:208; อ้างอิงจากSeefeldt.1986) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาระดับพื้นฐานของเด็กไว้ 6 ระดับดังนี้

ระบบเสียง (Phonology) เด็กทารกพยายามเรียนรู้ระบบเสียงในภาษาของตน โดยการออกเสียงหลาย ๆ ลักษณะ และเริ่มนำเสียงมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้เกิดความหมาย

ลักษณะคำพูด(Morphology) เด็กเริ่มเรียนรู้ว่าการผสมกันของเสียงทำให้เกิดความหมาย เด็กเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ จนกระทั่งถึงวัยก่อนประถมศึกษา เด็กเริ่มเข้าใจกฎของคำ แต่พยายามเลียนแบบทำทางนิสัยใจคอจากบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองพร้อมกับสิ่งเร้าหลายตัว (Multiple Response Learning) เป็นพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพยายามทำตาม โดยลองใช้วิธีว่าการเปล่งเสียงต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกัน ได้แก่ ส่วนสมองที่รับรู้ มองเห็น ได้ยิน สะสมความจำ ควบคุมริมฝีปาก สิ้นหน้า ทำทาง

การเรียนรู้ด้านสัมพันธ์(Associative Learning) เด็กจะเรียนรู้คำและความหมาย โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและสิ่งของหรือพฤติกรรม เช่น เด็กเรียนรู้คำว่า ตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่า ตุ๊กตา เด็กเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงกับสิ่งของ

การลองผิดลองถูก (Trial and Error) ช่วงนี้เป็นช่วงลองปฏิบัติ อาจจะถูกบ้างผิดบ้าง การชมเชย จะทำให้เด็กออกเสียงได้ถูกต้องจะทำให้เด็กมั่นใจและช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่จะง่ายขึ้น ถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวพันมาก่อน เด็กจะจดจำได้รวดเร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างมีระเบียบ

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537:63-66) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

อายุแรกเกิด – 2 ขวบ เด็กแรกเกิดมักแสดงอาการกิริยาดังอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาพูด เช่น การร้องไห้ การทำท่าทางต่าง ๆ เมื่อทารกเปล่งเสียงออกมาเป็นคำพูด คำส่วนใหญ่จะเป็นคำง่าย ๆ เบื้องต้นเกี่ยวกับคำนามที่มุ่งถึงสิ่งของ และบุคคลต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม และคำกิริยาที่แสดงอาการท่าทาง เช่น ยืน นั่ง นอน เด็กอายุ 18 เดือนสามารถพูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ การเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นเพียงใดนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาของเด็ก ตลอดจนการส่งเสริมและโอกาสที่ได้เรียนรู้ เด็กวัยนี้มีความเจริญทางภาษามากขึ้น มักจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม

อายุ 3 ขวบ สามารถเข้าใจภาษาพูดของผู้ใหญ่ ภาษาง่าย ๆ เบื้องต้น ยังไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่มองไม่เห็น ยังไม่เข้าใจความหมายจากคำสั่งหรือคำขอร้องจากผู้ใหญ่ สามารถตั้งคำถามใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อใหม่ในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ หรือไม่เคยรู้จักมาก่อน

อายุ 4 ขวบ ให้ความสนใจภาษาพูดของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะคำแสดงหรือคำอุทาน เด็กเริ่มมีคำถามที่มีเหตุผลมากขึ้น การฟังนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบมาก

อายุ 5 ขวบ เริ่มมีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น สามารถเข้าใจคำพูด ข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี พยายามพูดยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการสร้างประโยค ชอบฟังนิทานประเภทนิยาย

อายุ 6 ขวบ เด็กส่วนใหญ่จะสนใจในการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของ มีความสุขเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น ชอบฟังเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและสนใจในการอ่านเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

สายวริน จินจุฑา (2541:21) ได้สรุปพัฒนาการทางภาษาไว้ดังนี้

เด็กอายุ 3-4 ปี จะมีความสามารถในการใช้คำจำกัด พุดประโยคละ 3-4 คำ ส่วนใหญ่เด็กจะถามและออกคำสั่ง เช่น นี้อะไร ไม่เอา กินข้าว เป็นต้น เด็กเรียกชื่อต่างๆโดยใช้ชื่อที่เด็กรู้จัก รู้คำที่บอกปริมาณ รู้จักใช้คำสรรพนามง่ายๆแทนตัวเอง และจะรู้จักคำประมาณ 900-1,000 คำ

เด็กอายุ 4-5 ปี เด็กจะรู้จักพุดประโยคที่มีคำประมาณ 4-5 คำ รู้จักความหมายของคำบุพบท เช่น คำว่าข้างบน ข้างล่าง ข้างใน ข้างนอก เด็กจะใช้คำกริยามากกว่าคำนาม และปกติแล้วเด็กจะรู้จักคำประมาณ 1,500-2,000 คำ

เด็กอายุ 5-6 ปี เด็กจะรู้จักพุดประโยคที่มีคำประมาณ 6-8 คำ สามารถอธิบายความหมายของคำต่างๆได้ รู้จักลักษณะตรงกันข้าม รู้จักใช้คำสันธาน คำบุพบทและคำประกอบหน้านาม การใช้ภาษาเริ่มมีลักษณะใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง และรู้จักพุดคุยกับคนอื่นเป็นเรื่องราวมากขึ้น และจะใช้คำได้ประมาณ 2,000-2,500 คำ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เด็กในวัยนี้มักใช้ภาษาพุดในการสื่อความหมายเป็นส่วนใหญ่และมีพัฒนาการทางภาษาอย่างเป็นลำดับขั้น เริ่มจากการใช้เสียง การใช้คำต่างๆและพัฒนาเป็นประโยคที่สมบูรณ์

2.8 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การที่เด็กจะเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมนั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาในทุกด้านอย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การได้รับการพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากพัฒนาการทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลกระทบต่อกัน (ทิตนา เขมณี.2535) ดังนั้นครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเป็นที่ที่เด็กใช้เป็นที่ทดลองและใช้ความสามารถ ดังนั้นเด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับครอบครัวนั่นเอง (สุชา จันทรเฒ.2536 :150)

การส่งเสริมพัฒนาการทางกาย

พัฒนาการทางกาย หมายถึงการที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางกาย คือการมีน้ำหนักและส่วนสูงเพิ่มขึ้น มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหวและการเคลื่อนไหวมากขึ้น ดังนั้นในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางกาย พ่อแม่ผู้ปกครองควรให้สารอาหารที่มีประโยชน์ต่อเด็กและให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆที่ได้เคลื่อนไหวว่องไว ซึ่ง วราภรณ์ รักวิชัย (2535:61-73) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. การให้อาหารที่มีประโยชน์ อาหารที่มีประโยชน์และปลอดภัย คือ อาหารที่มีสารอาหารครบ 5 ชนิดตามที่ร่างกายต้องการในวันหนึ่งๆ ได้แก่ โปรตีน แคลเซียม เหล็ก วิตามินต่างๆและไขมัน
 2. การเล่นของเด็ก การเล่น คือ การเรียนของเด็กในช่วงปฐมวัย เด็กจะพอใจ สุขใจในการเล่นและช่วยเหลือตัวเอง โดยจะต้องจัดสถานที่ให้ปลอดภัย มีขนาดพื้นที่กว้างและมีอุปกรณ์เครื่องเล่นอย่างเพียงพอ พ่อแม่มีการฝึกให้เด็กรักษาตัวเองและผู้อื่นให้ปลอดภัยในการเล่น ฝึกให้มีจินตนาการที่ดีในการเล่น
 3. การขับถ่าย ควรฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองขณะเข้าห้องน้ำ โดยการเตือนให้เข้าห้องน้ำและช่วยจัดการกับตนเองหลังจากเข้าห้องน้ำเสร็จ
 4. การนอนหลับพักผ่อน การพักผ่อนที่เพียงพอและเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี การพักผ่อนในวันนี้รวมถึงกิจกรรมการพักผ่อนในระหว่างกิจกรรมด้วย เช่น การร้องเพลง การฟังนิทาน การพักผ่อนหลังจากการเล่นเหนื่อย การนอนกลางวันควรจะได้นอนประมาณวันละ 1-2 ชั่วโมง
 5. การรักษาความสะอาดร่างกาย พ่อแม่ควรฝึกให้เด็กรักษาความสะอาดร่างกาย โดยการรู้จักอาบน้ำ การใช้ส้วม การล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร การแปรงฟันบ้วนปากหลังอาหาร
 6. การสร้างภูมิคุ้มกันโรค ควรพาไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีนป้องกันโรคต่างๆตามอายุ
- สุชา จันทรเฒ(2536:151-153) กล่าวว่า การจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางกายดีผู้ใหญ่ต้องเน้นในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้

1. อาหาร เด็กจำเป็นต้องได้อาหารที่มีสารอาหารครบถ้วน เพราะ เด็กในวัยนี้มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว

2. การส่งเสริมทักษะในการใช้วัยวะเคลื่อนไหว โดยให้เด็กได้มีโอกาสเล่น ทำงาน จับถือของอยู่เสมอ จะทำให้กล้ามเนื้อของเด็กทำงานได้คล่องขึ้น

3. สุขภาพและอนามัย ควรส่งเสริมสุขภาพของเด็กทั้งทางกาย และทางจิต เพื่อให้เด็กเจริญเติบโต สามารถรับผิดชอบตนเอง ต่อครอบครัวและต่อชุมชนได้ด้วย

การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์

พัฒนาการทางอารมณ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กที่จะพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นตามวัย ซึ่งเริ่มจากอารมณ์โกรธ เกลียด กลัว ซึ่งมีมาแต่กำเนิดให้พัฒนาเป็นความรัก ความเมตตา จากการที่ผู้ปกครองตอบสนองโดยคำนึงถึงความต้องการของเด็ก

สุชา จันทรเอม (2536 :153) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กทำได้ดังนี้ คือ

1. ให้ความรักและต้องการเด็ก เด็กต้องการให้พ่อแม่แสดงความรัก ความเมตตา ต้องการความช่วยเหลือ ที่จะเตรียมเขาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกบ้านได้

2. เข้าใจเอกลักษณ์ของเด็ก การช่วยให้เด็กมีกำลังทำอะไรได้สำเร็จก็คือ ไม่เปรียบเทียบผลสำเร็จของงาน ความสามารถ ท่าทาง ของเด็กกับเด็กอื่น สนับสนุนให้เด็กได้ทำงานตามความสามารถ และแสดงความสามารถของตนตามกำลัง ยกย่องชมเชยในความสามารถของเด็กและสิ่งที่เด็กทำได้ดี ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กได้แสดงออก ให้โอกาสเด็กได้แก้ตัวในเรื่องที่เด็กผิดพลาด พ่อแม่อาจพูดถึงความผิดพลาดที่ผ่านไป เพื่อให้สิ่งที่ทำไปแล้วเป็นประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กรู้ว่ายังมีโอกาสแก้ตัว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับความสามารถที่ตนมี

3. ฝึกฝนให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กว่าตนดีหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับเจตคติที่พ่อแม่มีต่อเด็ก หากพ่อแม่เชื่อมั่นในความสามารถจะทำให้เด็กมีกำลังใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเมื่อเด็กทำสำเร็จ ความสำเร็จนี้จะเป็นสิ่งช่วยให้เด็กทำสิ่งที่ยากยิ่งๆขึ้นไป

4. ปลูกฝังความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย โดยให้เด็กมีประสบการณ์ในการเลือกตัดสินใจ ในเวลาเดียวกันเด็กต้องเรียนรู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีขอบเขต

5. ให้อิสระบางประการ คำว่า "อย่า " ควรใช้เฉพาะที่จำเป็นและควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ

การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ได้เป็นอย่างดี เหมาะสม และมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม

สุชา จันทรเอม (2536:153-154) ได้ให้แนวทางแก่พ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเข้าสังคมของลูกไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับลูก
2. ให้ความเอาใจใส่ พยายามเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็ก
3. ฝึกให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้แพ้รู้ชนะ การให้และการรับทุกครั้งที่เกิดทำกิจกรรมสำเร็จ

ทิตนา แชนณี (2535:145) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. สนับสนุนให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลต่างๆ ได้รับรู้ความรู้สึกและการกระทำของผู้อื่น โดยเริ่มจากบุคคลใกล้ชิดตัวไปสู่คนไกลตัว

2. ฝึกให้เด็กช่วยตัวเองเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน และช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทตัวเอง และผู้อื่น รวมทั้งพัฒนาความรู้สึกผิดชอบ และความร่วมมือกับผู้อื่น

3. ส่งเสริมให้เด็กเล่นและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคมที่จำเป็น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539:26) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้อีกทางหนึ่ง คือการจัดหาสิ่งของหรือกิจกรรมให้เด็กเล่นด้วยกัน และควรเน้นสิ่งที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน มากกว่าการแข่งขัน

การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา

พัฒนาการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลสามารถแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิด การที่เด็กจะมีการเรียนรู้มากขึ้นเพียงใด ย่อมอาศัยบทบาทของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ในการหาทางส่งเสริม

นันทา แทนธานี (2534:34) ได้กล่าวถึงบทบาทของพ่อแม่ในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ว่า พ่อแม่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำ ลงมือปฏิบัติจริงโดยจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริม สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และพยายามตอบคำถามเด็ก อย่าถือว่าเป็นสิ่งที่น่ารำคาญ นอกจากนี้พ่อแม่ควรจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ให้น่าอยู่ มีบรรยากาศที่ดีและมีสิ่งกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ เช่น จัดหาหนังสือที่ดีเหมาะสมสำหรับวัยของเด็กให้เด็กได้อ่าน หรือนำเด็กหัดอ่านเขียนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กรักการอ่านเขียนเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเข้าโรงเรียน ถ้ามีเวลาว่างควรพาโอกาสเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ เช่นสวนสัตว์ หรือสถานที่สำคัญ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้พบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เป็นการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กอีกทางหนึ่ง

พวงเล็ก วรกุล (2538:25) ได้ให้แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ว่า ควรเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการเล่น มีโอกาสเรียนรู้และสังเกตมากขึ้น โดยการจัดหาสิ่งแวดล้อมและอุปกรณ์ไว้ให้เด็ก

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542ก:110) กล่าวถึง หลักการที่จะพัฒนาสติปัญญาเด็กตามแนวของ เลวิส และเคทเธวูด (Boulton-Lewis and Catherwood.1994)ไว้ดังนี้

1. ให้โอกาสเด็กในการแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจประสบการณ์ที่เด็กได้รับด้วยการพูด การวาดภาพ
2. ช่วยเด็กให้เกิดความชัดเจนในมโนทัศน์ของประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ด้วยการอธิบายหรือยกตัวอย่าง
3. สนับสนุนให้เด็กใช้ภาษาที่เหมาะสมในการบอกหรืออธิบายข้อมูลต่างๆ ที่เด็กต้องการสื่อ
4. ให้เด็กเล่นนิทานเพื่อสร้างการเชื่อมโยงความคิดกับสารสนเทศที่เด็กมีอยู่
5. กระตุ้นความจำให้แก่เด็กเป็นระยะ
6. เปิดโอกาสให้เด็กเล่าประสบการณ์ที่พบเห็น
7. ให้โอกาสเด็กในการแก้ปัญหา

ทิตนา แชมมณี (2535:137-139) กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไว้ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กรู้จักสะสมความรู้ สร้างความคิดและนำความคิดไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งการให้การเสริมแรงแก่เด็ก

2. คาดหวังและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และความสามารถของเด็กจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม

3. ส่งเสริมให้เด็กได้รับรู้สิ่งเร้าอย่างหลากหลาย ให้เด็กมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง โดยการกระตุ้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายวัย หลายระดับ ตอบสนองและส่งเสริมความสนใจของเด็ก เพื่อช่วยพัฒนาความคิด ความเข้าใจและปรับขยายโครงสร้างทางสติปัญญาของเด็ก

4. ปฏิบัติต่อเด็กอย่างเข้าใจธรรมชาติและสอดคล้องกับระดับความสามารถของเด็ก จะช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของตนไปตามลำดับขั้นได้

5. ให้โอกาสเด็กสำรวจ ตรวจสอบ แสวงหาความรู้ ทดลองและแสดงความคิดของตนโดยไม่ถูกสกัดกั้น จะช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

6. ควรมีปฏิสัมพันธ์และพูดคุยกับเด็กบ่อยๆ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษาจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาและทางความคิดได้อย่างเหมาะสม

7. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานสำหรับตัวตนเอง สนับสนุนให้เด็กเล่นและทำงานเป็นกลุ่ม และให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่เด็กจะสามารถช่วยสร้างเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ถ้อยคำ เข้าใจความหมายของคำ ประโยค และความสามารถในการสื่อสารและจดจำเรื่องราวที่ได้รับฟังมาถ่ายทอด ให้ผู้อื่นฟังได้อย่างเข้าใจ และได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

นิตยา ประพุดติกิจ (2539:162-163; อ้างอิงจาก Hendrick.) ได้เสนอแนะวิธีการพื้นฐานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กตามแนวคิดของเฮนดริค (Hendrick) ไว้ดังนี้

1. รู้จักรับฟังเด็ก
2. ให้เด็กพูดคุยถึงเรื่องราวที่เขาได้พบเห็นหรือได้ฟังมา
3. รู้จักพูดคุยหรือสนทนากับเด็ก
4. รู้จักซักถามเพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ให้เด็กรู้จักฝึกฝนการฟัง
6. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะเมื่อเด็กมีปัญหา

สิริมาศ แก้วเจริญวงศ์ (2541:21-22) กล่าวว่า ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็กตามข้อเสนอของมอริสัน (Morrison.1988) ไว้ดังนี้คือ

1. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารพฤติกรรมของทารก เช่น การยิ้ม การส่งเสียงอ้อแอ้ และการเปล่งเสียงต่างๆ
2. การสนทนาช่วยสร้างกรอบของพัฒนาการทางภาษา
3. พูดกับเด็กด้วยเสียงที่นุ่มนวล จริงใจ สบตาเด็กบ่อยๆแม้ว่าเด็กจะไม่พูดกับเรา
4. เรียกชื่อเด็กเมื่อต้องการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้ใช้ชื่อในการสนทนาและรู้จักชื่อตัวเอง
5. ใช้วิถีทางที่หลากหลายในการกระตุ้น และส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ประกอบด้วย การเล่านิทาน การร้องเพลง การฟังเทปบันทึกเพลง เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเด็กคนอื่น ๆ
6. สนับสนุนเด็กให้พูดกับเด็กและผู้ใหญ่คนอื่นๆเพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล
7. ช่วยให้เด็กได้พูดคุยในหลายๆสถานการณ์ โดยพาเด็กไปยังสถานที่ต่างๆเพื่อเด็กจะได้ใช้ภาษากับบุคคลที่หลากหลาย วิธีการนี้จะทำให้เด็กเกิดแนวคิดและเผชิญกับเหตุการณ์ที่ต้องใช้ภาษา
8. ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ภาษาในวิถีทางที่แตกต่างกัน เช่น ในการถามคำถาม บอกความรู้สึก อธิบายถึงสิ่งต่างๆ
9. ส่งเสริมให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการที่จะรู้การใช้ภาษาที่เป็นคำแนะนำและคำสั่ง
10. ควรสนทนากับเด็กว่า เขาต้องการทำอะไร และเขาควรทำอย่างไร เด็กจะเรียนรู้ภาษาโดยผ่านข้อมูลย้อนกลับ เช่น การถาม การตอบคำถาม การพูดวิจารณ์เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงว่าเด็กมีความตั้งใจ และรู้ว่าเขาทำอะไร

11. ควรพูดกับเด็กโดยใช้ประโยคที่สมบูรณ์

รติชนม์ พริยสทธิ์ (2543:98-100) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่พ่อแม่ผู้ปกครองสามารถจัดเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน (Story Telling) เนื่องจากเด็กในวัยนี้สนใจและชอบหนังสือนิทาน การเล่าเรื่องต่างๆจะเป็นการพัฒนาทางด้านภาษา พ่อแม่สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาได้โดย การหาหนังสือนิทานง่ายๆ มีภาพประกอบมาเล่าให้เด็กฟัง แล้วพูดคุย หรือให้โอกาสเด็กซักถามข้อสงสัยต่างๆ
2. การเล่นบทบาทสมมติ (Role Play) การเล่นบทบาทสมมติเป็นสิ่งที่เด็กชอบ เด็กในวัยนี้จะชอบเลียนแบบผู้ใหญ่ที่อยู่ใกล้ชิด หรือผู้ใหญ่ที่ตนรักเคารพ เด็กชอบสมมติตนเองเป็นพ่อ แม่ เป็นหุ่นยนต์ พ่อแม่สามารถส่งเสริมกิจกรรมนี้ได้โดยการช่วยเตรียมหรือส่งเสริมการเล่นโดยการชี้แนะและจัดหาอุปกรณ์ ของเล่นให้

3. การสนทนา อภิปราย การสนทนา หรือพูดคุยกับเด็กจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ทางด้านภาษาและความคิด เพราะเด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆจากการอธิบายของพ่อแม่

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545:111) กล่าวว่า ในการพัฒนาด้านภาษาของเด็ก พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูต้อง ปฏิบัติดังนี้

1. พูดให้ชัดเจน จะต้องพูดช้าพอประมาณ และพูดให้ถูกต้องเพื่อให้เด็กได้เลียนแบบ ไม่ควร แกล้งพูดไม่ชัด หรือใช้ภาษาของเด็กถึงแม้จะเป็นการล้อเลียน ควรให้เด็กเรียนรู้ภาษาที่ถูกต้อง การพูดกับเด็กควร พูดบ่อยๆถึงสิ่งต่างๆที่ผ่านเข้ามาในสายตาและความสนใจของเด็ก พูดให้ถูกไวยากรณ์

2. ในการฟัง ต้องฟังเด็กเสมอเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่เด็ก และการฝึกพูดทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นใน การใช้ภาษามากขึ้น เด็กต้องการประสบการณ์การฟังด้วย ดังนั้น พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูควรใช้เวลาเด็กในการเล่า นิทาน หรืออ่านหนังสือให้ฟัง หากหนังสือที่มีภาพประกอบให้เด็กดู สอนเด็กร้องเพลงและทำท่าประกอบง่ายๆ เปิด วิทยุรายการเพลงเด็ก ให้เด็กฟัง หรือจัดหาเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น กลอง ฉิ่ง ฯลฯ หรือหาบล็อกประกอบตัวอักษรให้ เด็กเล่น สิ่งเหล่านี้ควรเริ่มกระทำตั้งแต่เด็กอายุ 1 ปีขึ้นไป เพราะวัยนี้เริ่มสนใจหนังสือ

3. กระตุ้นให้เด็กสนใจภาษาพูด โดยการฝึกหัดให้เรียกชื่อสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว เป็นการช่วยเพิ่มคำศัพท์ และได้ความคิดใหม่ในการสร้างภาษา

4. การให้รางวัล ควรให้รางวัลเมื่อเด็กใช้ภาษาแทนพฤติกรรม เช่น เวลาโกรธให้เด็กใช้การพูดแทนการ ชกต่อย หรือใช้แรงเสริมมาๆด้วยการให้รางวัล หรือคำชมเมื่อเด็กพูดได้ถูกต้อง หลังจากการแก้ไขคำพูดและการ ออกเสียง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้ปกครองนับเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กในทุกๆด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษา ด้วยการดูแล สั่งสอน สนับสนุนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กเติบโตและมีศักยภาพที่สมบูรณ์ตามวัย

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาคารสงเคราะห์

3.1 ความหมายของอาคารสงเคราะห์

คำว่าอาคารสงเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง อาคารสงเคราะห์ในเขตคลองจั่นซึ่งเรียกทั่วไปว่าแฟลต ราชบัณฑิตสถาน(2525:603) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แฟลต หมายถึง ห้องชุด ตามปกติประกอบด้วย ห้องนอน ห้องรับแขก ห้องครัว ห้องน้ำ พร้อมอยู่ในชั้นเดียวกัน และรวมอยู่ในตึกหลังใหญ่ สำหรับอยู่อาศัยหรือให้เช่า

สุรพล อ่อนอุระ (2540) ได้สรุปความหมายของอาคารแฟลตไว้ว่า อาคารแฟลต หมายถึง สถานที่ที่มี ผู้คนอยู่ร่วมกันในลักษณะที่สามารถแบ่งแยกได้ว่าทรัพย์สินส่วนใดเป็นทรัพย์สินส่วนกลางที่มีไว้ใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือที่ เรียกกันว่า คอนโดมิเนียม (Condominium)

พระราชบัญญัติอาคารชุด (2522;อ้างถึงในอมอร วงษ์ศิริ.2546:12) ได้ให้บทวิเคราะห์ศัพท์คำว่า อาคาร ชุดว่าหมายถึง อาคารที่บุคคลสามารถแยกการถือกรรมสิทธิ์ออกได้เป็นส่วนๆ โดยแต่ละส่วนประกอบด้วยกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินส่วนบุคคล และกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนกลาง

ระบบกรรมสิทธิ์ในอาคารชุด พระราชบัญญัติอาคารชุดมาตราที่ 13 ได้บัญญัติไว้ว่า “ เจ้าของห้องชุดมี กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคลที่เป็นของตน และมีกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์สินส่วนกลาง พื้นห้อง ผนังกันห้องที่แบ่ง ระหว่างห้องชุดใด ให้ถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมของเจ้าของร่วมระหว่างห้องชุดนั้น” จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 13 นี้ เห็นได้ว่าในอาคารชุดหนึ่งๆนั้นเจ้าของห้องชุดจะมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่างๆดังนี้คือ

1. มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล พระราชบัญญัติอาคารชุดมาตรา 4 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินส่วน

บุคคลหมายความว่า ห้องชุดและหมายความรวมถึงสิ่งปลูกสร้าง หรือที่ดินที่จัดไว้ให้เป็นของเจ้าของห้องชุดแต่ละราย” ดังนั้นทรัพย์ส่วนบุคคลจึงสามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วนคือ ห้องชุดและสิ่งปลูกสร้างหรือที่ดินที่จัดไว้ให้เป็นของเจ้าของห้องชุดแต่ละราย ส่วนใหญ่มักจะเป็นที่จอดรถ ที่จอดรถ ที่จัดไว้สำหรับเจ้าของห้องชุดนั้นๆ

2. มีกรรมสิทธิ์รวมในพื้นที่ห้องและผนังห้อง พื้นห้อง ผนังกันห้องระหว่างห้องชุดเป็นกรรมสิทธิ์รวมของเจ้าของร่วมระหว่างห้องชุดนั้น “กรรมสิทธิ์รวม” กรรมสิทธิ์รวมในที่นี้ หมายถึง กรรมสิทธิ์รวมตามความหมายแห่งและพาณิชย์ กล่าวคือ กฎหมายแห่งและพาณิชย์ได้ตั้งข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้เป็นเจ้าของรวมมีส่วนเท่ากัน และเจ้าของรวมมีสิทธิจัดการทรัพย์สินร่วมกัน การใช้สิทธิต่างๆในห้อง ผนังห้องซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์รวมย่อมเป็นไปตามข้อบังคับแห่งนิติบุคคลอาคารชุด

3. มีกรรมสิทธิ์ร่วมในทรัพย์ส่วนกลาง กรรมสิทธิ์ร่วม คือ กรรมสิทธิ์ที่เจ้าของห้องชุดมีอยู่ในทรัพย์ส่วนกลาง คือ หมายความว่าทรัพย์ใดที่จดทะเบียนเป็นทรัพย์ส่วนกลางแล้ว เจ้าของร่วมในอาคารชุดย่อมมีสิทธิอยู่ด้วยกันภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติอาคารชุดซึ่งในเรื่องนี้พระราชบัญญัติอาคารชุดมาตรา 4 ได้บัญญัติไว้ว่า “ ทรัพย์ส่วนกลาง หมายความว่า ส่วนของอาคารชุดที่ไม่ใช่ห้องชุด ที่ดินที่ตั้งอาคารชุด และที่ดิน หรือทรัพย์อื่นที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกันสำหรับเจ้าของร่วม” โดยพระราชบัญญัติอาคารชุดมาตรา 15 ให้ถือว่าทรัพย์ดังต่อไปนี้ เป็นทรัพย์ส่วนกลาง

1. ที่ดินที่ตั้งอาคารชุด
2. ที่ดินที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน
3. โครงสร้าง และสิ่งก่อสร้างเพื่อความมั่นคงและเพื่อการป้องกันความเสียหายต่อตัวอาคารชุด
4. อาคารหรือส่วนของอาคารและเครื่องอุปกรณ์ที่มีไว้เพื่อใช้หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน
5. เครื่องมือ และเครื่องใช้ที่มีไว้เพื่อใช้ หรือเพื่อประโยชน์ร่วมกัน
6. สถานที่ที่มีไว้เพื่อบริการส่วนรวมแก่อาคารชุด
7. ทรัพย์สินอื่นที่มีไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

3.2 การเคหะสงเคราะห์

การเคหะสงเคราะห์ หมายถึง การที่รัฐบาลให้การสงเคราะห์แก่บุคคลในเรื่องที่อยู่อาศัย ได้แก่ การจัดสร้างบ้านให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย และไม่มีที่อยู่อาศัย ได้เช่าอยู่ในราคาถูก หรือเช่าซื้อในราคาเยว และทำให้เงินกู้แก่ผู้ที่ไม่มีที่ดินแต่ไม่มีเงินพอที่จะปลูกบ้านได้เอง ตลอดจนได้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชาชนทั่วไปในการก่อสร้างบ้าน ที่อยู่อาศัย และออกแบบแปลน (พรรณี ประจวบเหมาะ.2523:167)

ความเป็นมาและหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับอาคารสงเคราะห์ในประเทศไทย

ในปีพ.ศ. 2485 รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติจัดตั้งสำนักงานอาคารสงเคราะห์ขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยประชาชนในเรื่องที่อยู่อาศัยรวม 3 วิธี คือ

1. ปลูกบ้านให้เช่า
2. ปลูกบ้านพร้อมที่ดินให้ซื้อ
3. ให้กู้ยืมเงินไปปลูกบ้าน โดยนำที่ดินที่จะปลูกบ้านจำนองเป็นประกัน

ส่วนสำนักงานอาคารสงเคราะห์ มีฐานะเป็นองค์การของรัฐและเป็นนิติบุคคล

การให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัย รัฐบาลได้เริ่มทำมาแล้วก่อนพ.ศ.2485 คือได้เริ่มทำเมื่อมีการตั้งกรมประชาสงเคราะห์ขึ้นเมื่อพ.ศ.2483 ดังจะเห็นได้จากการแบ่งส่วนราชการของกรมประชาสงเคราะห์ ในครั้งแรกมีกองหนึ่งเรียกว่า “กองเคหะสถานสงเคราะห์ ” ซึ่งในการสร้างอาคารสงเคราะห์ในสมัยนั้นไม่ได้ให้เช่า แต่เป็นการสร้างบ้านให้แก่สมาชิกในนิคมสร้างตนเอง โดยมีรูปแบบเป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง

เมื่อสงครามได้เสร็จสิ้นลงและบ้านเมืองกลับสู่สภาพปกติ การพัฒนาประเทศในสาขาต่างๆเริ่มขึ้น ธุรกิจการค้าเป็นธุรกิจที่ให้ผลกำไรที่สุด ดังนั้นบ้านเช่า ห้องแถวของเอกชนจึงถูกรื้อถอนแล้วปลูกเป็นตึกแถวแทน เปลี่ยนสภาพเป็นท่าเลการค้า หรือเรียกว่า ศูนย์การค้า ทำให้บ้านเช่าหรือห้องแถวเช่าของเอกชนที่มีอยู่มากในช่วงก่อน

สงครามลดน้อยลง การสร้างบ้านขึ้นใหม่เพื่อให้เช่าก็เป็นบ้านใหญ่ให้เช่าในอัตราสูง การสร้างบ้านขนาดย่อมเพื่อให้เช่าในอัตราต่ำไม่มีเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีประชาชนจากต่างจังหวัดเข้ามาในเมืองมากขึ้นทำให้เกิดปัญหา การขาดแคลนที่อยู่อาศัย กรมประชาสงเคราะห์จึงได้เริ่มสร้างอาคารสงเคราะห์ให้เช่าขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2493 ที่ถนนราชวิถีและซอยรางน้ำ ซึ่งดำเนินงานโดย กองเคหะสถานสงเคราะห์

โดยที่งานอาคารสงเคราะห์มีมากขึ้นและเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งของกรมประชาสงเคราะห์ จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานอาคารสงเคราะห์ขึ้น เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2494 โดยมีหน่วยงานสองหน่วยที่ทำงานเกี่ยวกับอาคารสงเคราะห์ คือ กองเคหะสถานสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ออกแบบวางผังการก่อสร้าง และสำนักงานอาคารสงเคราะห์ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งงบประมาณการให้เช่า การเก็บค่าเช่า และการควบคุมดูแลอาคารสงเคราะห์

การสร้างอาคารสงเคราะห์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทให้เช่าสำหรับผู้มีรายได้น้อย
2. ประเภทให้เช่าซื้อสำหรับผู้มีรายได้ปานกลาง

การจัดสร้างอาคารสงเคราะห์ในระยะแรกนั้นเป็นอาคารแบบเรือนไม้ ทำให้ชำรุด ทรุดโทรมเร็ว รัฐบาลจึงได้ทำการสร้างที่อยู่แบบแฟลต ซึ่งมีลักษณะอาคารทนทานกว่า ซึ่งอาคารแฟลตแบบแรกได้สร้างขึ้นที่ดินแดงและห้วยขวาง

3.3 วิธีดำเนินงานในการจัดเคหะสงเคราะห์

การดำเนินการใน การจัดเคหะสงเคราะห์ ประกอบด้วย

1. การจัดองค์ประกอบของเคหะชุมชน การเคหะแห่งชาติได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการสร้างที่อยู่อาศัยไปพร้อมกัน กล่าวคือ การเคหะแห่งชาติจะไม่เพียงสร้างอาคารขึ้นมาโดยลำพังเท่านั้น แต่จะทำการพัฒนาที่ดินสร้างถนน ระบบระบายน้ำ ที่เก็บและทิ้งขยะมูลฝอยภายในอาคาร ในบางชุมชนได้ทำการขุดเจาะน้ำบาดาลและจัดทำระบบน้ำประปา หรือสร้างโรงงานกำจัดน้ำโสโครกให้ และในหลายชุมชนก็ได้จัดสถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่นและสวนหย่อมด้วย

2. การแบ่งประเภทอาคาร เคหะสงเคราะห์ที่การเคหะแห่งชาติจัดสร้างในปัจจุบันมีหลายประเภทคือ อาคารสำเร็จรูป แฟลตหลายชั้นและหลายระดับคุณภาพ และอาคารเช่าซื้อแบบสามารถต่อเติมได้ภายหลัง

การที่จัดให้มีเคหะสงเคราะห์หลายประเภทนี้เป็นผลมาจากวิวัฒนาการของการก่อสร้างและประสบการณ์ของการเคหะแห่งชาติ กล่าวคือราคาค่าก่อสร้างอาคารแบบสำเร็จรูปสูงขึ้นทุกทีจนคนที่มีรายได้น้อยไม่สามารถเช่าซื้อที่อยู่อาศัยได้ หากจะสร้างเป็นเรือนไม้ดังที่เคยทำมาก็เสื่อมโทรมได้ง่ายในภายหลัง จึงเปลี่ยนเป็นการสร้างอาคารแบบง่าย ๆ และออกแบบให้ประชาชนต่อเติมได้ภายหลัง

3. การคัดเลือกผู้อยู่อาศัย ในกรณีที่จำนวนผู้มีสิทธิประสงค์จะจ้างจองอาคารมีจำนวนมากกว่าจำนวนเคหะสงเคราะห์ที่ทางการเคหะแห่งชาติได้จัดสร้างขึ้นในแต่ละครั้ง การเคหะแห่งชาติจะขึ้นบัญชีรอไว้ ต่อมาการเคหะแห่งชาติได้ยกเลิกระบบบัญชีรอ และใช้ระบบให้ประชาชนแจ้งความจำนงค์ขอจ้างจองอาคารแยกเป็นโครงการ หากมีผู้แจ้งความจำนงค์ มากกว่าจำนวนเคหะสงเคราะห์ ทางทางการเคหะจะใช้วิธีจับฉลาก นอกจากนี้ยังพิจารณาจัดลำดับความสำคัญให้แก่ผู้ประสบอัคคีภัยและผู้อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรมเป็นลำดับแรก

4. การแก้ไขปัญหาในการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย ในอดีตมักปรากฏว่าผู้ได้สิทธิในเคหะสงเคราะห์ได้โอนกรรมสิทธิ์ให้แก่บุคคลอื่น หรือให้เช่า เช่าอยู่อาศัยอย่างไม่รับผิดชอบจนเคหสถานกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ การจัดเคหะชุมชนในระยะหลังจึงได้คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 มุ่งให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในเคหะ โดยเปลี่ยนจากการจัดเคหะสงเคราะห์ประเภทให้เช่ามาเป็น การจัดสร้างอาคารประเภทเช่าซื้อ ซึ่งมีผลทำให้ผู้อยู่อาศัยตระหนักในความรับผิดชอบต่อดูแลรักษาเคหะสงเคราะห์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

4.2 ลดต้นทุนการก่อสร้างไม่ให้สูงมากจนผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถเช่าซื้อได้ ด้วยการสร้างอาคารที่สำเร็จรูปบางส่วนซึ่งผู้อยู่อาศัยสามารถเข้าอยู่ได้ทันที และสามารถต่อเติมได้ภายหลัง

4.3 ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีอาชีพใช้แรงงาน รับจ้าง และค้าขายเล็กๆน้อยๆมักต้องการที่จะเข้ามาประกอบอาชีพในแหล่งชุมชนเมืองเมื่อได้อาคารที่ตั้งอยู่ห่างชุมชนก็ไม่เต็มใจที่จะอยู่อาศัย และมักโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้อื่นไป ดังนั้น การเคหะแห่งชาติจึงมุ่งจัดเคหะชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวสามารถมีรายได้จากการค้าขายในชุมชนนั้น

3.4 ขนาด และที่ตั้งเคหะชุมชนคลองจั่น

ชุมชนเคหะคลองจั่นตั้งอยู่บนที่ดินรวม 306 ไร่ ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของการเคหะแห่งชาติ ซึ่งได้รับโอนมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ระบบการสัญจรและการติดต่อภายนอกมีถนนสุขาภิบาล 1 ผ่านกลางบริเวณที่ดิน ทางทิศเหนือไปออกถนนรามอินทรา ทางทิศใต้ผ่านที่ทำการเขตบางกะปิ ไปออกถนนลาดพร้าวและถนนคลองตัน หัวหมาก จึงนับว่าเป็นชุมชนที่อยู่ในทำเลที่มีศักยภาพของการพัฒนาสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นประชากร แหล่งงาน ราคาที่ดิน สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ (การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย. 2532)

ที่ดินจากเนื้อที่ 306 ไร่ สามารถแบ่งประเภทของการใช้ได้ดังนี้

- บริเวณที่อยู่อาศัย 113.43 ไร่ ประมาณ 37.07 %
- บริเวณถนนและที่จอดรถ 54.45 ไร่ ประมาณ 17.79 %
- บริเวณที่ว่าง 138.2 ไร่ ประมาณ 45.14 %

มีที่อยู่อาศัย 3 ลักษณะ คือ

- แฟลต 2 ห้องนอน จำนวน 2,412 หน่วย
- แฟลต 1 ห้องนอน จำนวน 3,402 หน่วย
- ตึกแถว 3 ชั้น จำนวน 624 หน่วย

4. สภาพองค์ประกอบโดยทั่วไปของชุมชน

ลักษณะประชากร ประชากรส่วนหนึ่งมาจากบริเวณแออัดในเมืองและอีกส่วนหนึ่งมาจากผู้ประกอบอาชีพในบริเวณชุมชน การพักอาศัยของประชากรอยู่ในรูปแบบของครอบครัวมากกว่าพักอาศัยอยู่ตามลำพังเพียงคนเดียว ทำให้ชุมชนมีประชากรในระดับอายุต่าง ๆ ตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ ผู้ที่อาศัยในชุมชนมักมีการศึกษาดำเนินการเป็นกลุ่มบุคคลที่ย้ายถิ่นเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีพเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะอาชีพของประชากรในชุมชน อาชีพของประชากรในชุมชนเป็นไปในรูปแบบของงานรับจ้างและให้บริการประเภทต่าง ๆ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านค้าที่ขายสินค้าอุปโภค บริโภคประเภทต่าง ๆ ทั้งที่ทำการอยู่ในที่พักอาศัย หรือเช่าพื้นที่ภายในบริเวณชุมชนเพื่อทำการ หรือเป็นพนักงานในองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชน

ลักษณะสภาพแวดล้อมภายในชุมชน สภาพแวดล้อมภายในบริเวณชุมชนขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เนื่องจากการที่ประชากรมีอาชีพค้าขาย และใช้พื้นที่ในบริเวณชุมชนเป็นแหล่งทำมาหากิน ทำให้ชุมชนเกิดความสกปรกเนื่องจากในชุมชนไม่ได้จัดพื้นที่ในการขายให้เป็นสัดส่วน นอกจากนี้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีเพียงแห่งเดียวทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการพักผ่อน และมีสัดส่วนที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนประชากรในชุมชน ตลอดจนต่ำกว่ามาตรฐานการอยู่อาศัยที่การเคหะแห่งชาติได้กำหนดให้ใช้พื้นที่สวนสาธารณะประมาณ 10 ตารางเมตรต่อครอบครัว (วัฒนา เอื้ออนุกุลพงษ์.2539:20) รวมทั้งสภาพที่ทรุดโทรมของอาคารทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนขาดความน่าอยู่ ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตที่ดีของประชากรในชุมชน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

วิณี ชิตเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน (2530:171-175) ได้กล่าวถึงการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของการให้การศึกษาแก่บิดา มารดา ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน จังหวัดชลบุรี ได้กล่าวสรุปว่า บิดา มารดาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีสภาพการทำงาน ระดับการศึกษา และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาแตกต่างกัน

เยาวลักษณ์ หาญวชิรพงศ์ (2532:61) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรและสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดา มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิสสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็ก

รัตนาวดี รอดภิรมย์ (2533:72) ได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองแบบใช้อำนาจกึ่งตามใจมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ หรือแบบตามใจ

จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535:29) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการด้านนิสสัยบุคคลและสังคมของเด็กปฐมวัยในอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของบิดา มารดามีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก กล่าวคือ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงมีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านดีกว่า กลุ่มเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ และมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ได้ดีกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ

อารีรัตน์ ขำอยู่และคณะ (2540:173) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรีและจังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปได้ว่า เด็กที่มีมารดาอายุมาก จะได้รับการพัฒนาด้านสังคม ด้านการช่วยเหลือตัวเอง ด้านภาษาและการได้ยิน มากกว่าเด็กที่มีมารดาอายุน้อย นอกจากนี้เด็กที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมจะมีพัฒนาการที่ผิดปกติและล่าช้า

สายวิธิน จินนุฒิ (2541:239-340) ได้ศึกษาบทบาทของบิดา มารดา ในฐานะตัวทำนวยพฤติกรรมกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะของครอบครัว บทบาทของบิดา มารดา ในการอบรมเลี้ยงดู มีความสำคัญต่อพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กในด้านวุฒิภาวะและด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล

วาสนา พรหมทอง (2545:93-97) ได้ศึกษาการเลี้ยงดูเด็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของครอบครัวชาวประมง พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพสมรสและจำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้แก่เด็ก

วรรณนา บุญนวน (2541:47) ได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคมของเด็กวัย 2-5 ปีในเขตชุมชนแออัดเทศบาลนคร พบว่า รูปแบบการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตัวเอง โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา แบบใช้อำนาจกึ่งตามใจมีพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจและแบบตามใจ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กันนา และเนลสัน(Gunna and Nelson.1994:11246-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการอบรมเลี้ยงดู กับการจากพรากพบว่า การจากพรากมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และการปะทะสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก

ลีแอน (Leann.1995:71-78) ได้ศึกษาการยอมรับรูปแบบของอาหารพบว่า การยอมรับรูปแบบของอาหารจะเริ่มตั้งแต่วัยทารก ซึ่งเด็กจะชอบอาหารที่มีรสหวาน และความชอบของเด็กยังขึ้นอยู่กับครอบครัว นอกจากนี้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ก็มีอิทธิพลต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กอีกด้วย

บลัด (Blood.1996:Abstract) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กอายุ 3-5 ปีโดยการทดลองพัฒนาการทางภาษา ด้านการรับรู้ การเขียน และมีการศึกษาระยะยาว โดยมีผู้ปกครองของเด็กจำนวน 6 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียน จากการศึกษาพบว่า การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้ การอ่านออกเสียงได้และส่งเสริมให้เด็กได้เขียนชื่อตนเอง จะทำให้เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ การสอนอ่านเขียนได้อย่างมีความหมายเพราะชื่อของเด็กถูกเรียกอยู่เป็นประจำทุกวัน และเป็นคำที่นึกภาพได้ หากเด็กสามารถเขียนชื่อตนเองได้จะเป็นแนวทางขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นต่อไป

อาร์ลิน (Arlin.1997:68) ได้ศึกษาภาวะโภชนาการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายของเด็ก 10 รัฐในสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะดี

โรเบิร์ตและคณะ (Robert and others.1999:92-96) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ คำศัพท์หรือไวยากรณ์ รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางภาษา ได้แก่ ตัวเด็ก ผู้ดูแล ครอบครัว สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก โดยมีเด็กปฐมวัยผิวดำในอเมริกาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เพื่อพัฒนาการด้านคำศัพท์ เช่น คำศัพท์ที่เด็กรู้จัก การใช้คำนาม และความยาวสูงสุดของประโยค สรุปผลการวิจัยได้ว่า เด็กที่ได้รับการกระตุ้นและตอบสนองจากครอบครัวจะมีการใช้คำศัพท์ คำนามและคำวิเศษณ์มากกว่า มีการเปล่งเสียงประโยคที่ยาวกว่า และมีการรับรู้ได้เร็วกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ประสพการณ์และการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา รวมถึงบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.2539:10-11) ซึ่งผู้มีหน้าที่โดยตรงในการเสริมสร้างการเจริญเติบโต ส่งเสริมพัฒนาการและพื้นฐานชีวิตให้แก่เด็กที่สำคัญที่สุดคือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นผู้ที่ผูกพันใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ซึ่งการที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะสามารถอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยได้นั้นต้องใช้วิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งมีวิธีการเลี้ยงดูในรูปแบบต่างๆดังนี้แบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย แบบคาดหวังเฝ้ากับเด็ก แบบปล่อยปละละเลย และแบบรักถนอมมากเกินไป (วรารณ รักษ์ชัย.2529:9-13) นอกจากนี้ในการเลี้ยงดู พ่อแม่ ผู้ปกครองจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยในหลายด้านนอกเหนือไปจากวิธีการเลี้ยงดู ซึ่งได้มีงานวิจัยระบุไว้ว่า การเลี้ยงดูเด็กจะมีความเหมาะสมหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านไม่ว่าจะเป็น รูปแบบครอบครัว ความพร้อมของครอบครัว เจตคติของพ่อแม่ รูปแบบการเป็นพ่อแม่ ระดับการศึกษา อาชีพของพ่อแม่ จำนวนบุตร ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพครอบครัว เป็นต้น (กุลยา ดันติผลาชีวะ.2542ก:144-150)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สภาพการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น เนื่องจาก การที่ผู้ปกครองมีภาวะทางเศรษฐกิจต่ำ และต้องออกไปประกอบอาชีพทำให้ผู้ปกครองจำเป็นต้องปล่อยปละละเลย และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ตนควรกระทำซึ่งอาจส่งผลต่อการเลี้ยงดูและสภาพความเป็นอยู่ของเด็กเช่นกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้ตามสภาพที่เป็นจริง จะสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นประเด็นสำคัญของปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อเป็นข้อมูลในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กให้เหมาะสมกับสภาวะของผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในการจัดการศึกษาปฐมวัย การให้การศึกษากับผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นข้อมูลเสนอแนะแก่ฝ่ายคณะกรรมการแห่งชาติในการสร้างสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคาร เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้อาศัยในละแวกชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 30 อาคารที่มีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้มีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3-6 ปี
2. เป็นผู้ที่อาศัยในแฟลตเคหะชุมชนคลองจั่น
3. มีความพร้อมในการให้สัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ เคหะชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดสุ่มอาคารละ 5 หน่วย จาก 30 อาคาร ได้ 150 หน่วย และกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองหน่วยละ 1 คนรวมผู้ปกครองทั้งสิ้น 150 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีการกำหนดข้อคำถามล่วงหน้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดเลือกตอบ ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำนวน 45 ข้อ โดยแยกเป็นข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหา ได้แก่

1) การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย	จำนวน 9 ข้อ
2) การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์	จำนวน 9 ข้อ
3) การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม	จำนวน 9 ข้อ
4) การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา	จำนวน 9 ข้อ

5) การดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา จำนวน 9 ข้อ
ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ ในการให้การดูแลและส่งเสริมให้แก่เด็กของผู้ปกครอง เป็น แบบสัมภาษณ์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ
2. เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับระดับปัญหาในการให้การดูแลและส่งเสริมให้แก่เด็กของผู้ปกครอง เป็น แบบ สัมภาษณ์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับ
3. เป็นแบบบันทึกความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการปฏิบัติและปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก มีลักษณะเป็น แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการของเด็กปฐมวัยและการส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็กปฐมวัย จาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับอาการซุก และการเคหะสงเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดกรอบคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยทั้งทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา ให้มีเนื้อหาเฉพาะและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยให้สื่อ ความหมายที่ชัดเจน จำนวน 45 ข้อ จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านร่างกาย	จำนวน 9 ข้อ
ด้านอารมณ์	จำนวน 9 ข้อ
ด้านสังคม	จำนวน 9 ข้อ
ด้านสติปัญญา	จำนวน 9 ข้อ
ด้านภาษา	จำนวน 9 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนนของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สภาพการปฏิบัติและปัญหาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ให้แก่เด็กในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษามีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ด้านการปฏิบัติกำหนดคะแนน ดังนี้

- 1 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติเลย หรือผู้ปกครองไม่ดูแลและส่งเสริมให้เด็ก
- 2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย หรือผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ้าง
- 3 หมายถึง ปฏิบัติมาก หรือผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ่อย
- 4 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด หรือผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กเป็นประจำ

ด้านปัญหากำหนดคะแนน ดังนี้

- 1 หมายถึง ไม่เป็นปัญหา หรือไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ
- 2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อย หรือเป็นปัญหาม้างในการปฏิบัติ
- 3 หมายถึง เป็นปัญหามาก หรือเป็นปัญหาม้างในการปฏิบัติ
- 4 หมายถึง เป็นปัญหามากที่สุด หรือเป็นปัญหาประจำในการปฏิบัติ

ความหมายของข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ให้แก่เด็ก

ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กเป็นประจำ หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กทุกวัน หรือทุกครั้ง

ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ่อย	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กบางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง
ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ้าง	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กนานๆครั้ง หรือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
ผู้ปกครองไม่ดูแลและส่งเสริมให้เด็กเลย	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ การที่ผู้ปกครองไม่ดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กเลย

ความหมายของข้อคำถามเกี่ยวกับระดับปัญหาในการปฏิบัติของผู้ปกครอง ในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก

ไม่เป็นปัญหาในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ ไม่เป็นปัญหาในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กเลย
เป็นปัญหาบ้างในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ เป็นปัญหาในการปฏิบัตินานๆครั้ง หรือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
เป็นปัญหามาน้อยในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ เป็นปัญหาในการปฏิบัติบางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง
เป็นปัญหาประจำในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ เป็นปัญหาในการปฏิบัติทุกครั้ง หรือทุกวัน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ด้านสภาพการปฏิบัติ แบ่งเป็น 4 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538:8 -11) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.00	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง	ไม่ได้ปฏิบัติเลย

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย ด้านระดับปัญหา แบ่งเป็น 4 ระดับ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538:8 -11) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.00	หมายถึง	เป็นปัญหามากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	หมายถึง	เป็นปัญหามาก
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	เป็นปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง	ไม่เป็นปัญหา

3. วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบข้อคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา(Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหารโรงเรียนและสถานพัฒนาเด็ก จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. ผศ.วราวุธ สกุลภารักษ์	อาจารย์โรงเรียนสาธิตอนุนาลละอออุทิศ
2. อาจารย์นิตินันท์ วิชิตชลชัย	ผู้จัดการโรงเรียนอนุนาลวิรัชชาติ
3. นางนิตยา ทองสุชาติ	ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คลองจั่น

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อความและรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้เกณฑ์การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน จากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 60 ข้อ ตัดออกเหลือ 45 ข้อ และผู้เชี่ยวชาญให้ปรับปรุงเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ให้กระชับรัด ใช้ภาษาชัดเจน ได้แก่ตอนที่ 2 ด้านการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ข้อที่ 4,8,11 ด้านการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ ข้อที่ 3,5,11 ด้านการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม ข้อที่ 3,9,12 ด้านการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ข้อที่ 4,8,12 และด้านการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ข้อที่ 5,8,10

3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพื่อการทดลองใช้

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach อ้างใน ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ :2538 :200) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95

5. ปรับปรุงข้อความและแก้ไขคำผิดของแบบสอบถามในบางส่วนอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยออกสำรวจบ้านและขอนัดหมายวัน เวลาสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์ให้เพียงพอกับจำนวนผู้ปกครอง ตามที่ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ รวมทั้งสิ้น 150 ฉบับ
3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 2 มีนาคม 2547 รวมเวลา 35 วัน ใช้เวลาสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยวันละ 4 – 5 คน

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำกับข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนของแบบสอบถาม ในแต่ละข้อตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ ดังนี้
- เมื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบคำถามมีความหลากหลาย ผู้วิจัยกำหนดให้มีการลงความเห็นแต่ละระดับ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กเป็นประจำ	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กทุกวัน
หรือทุกครั้ง
ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ่อย	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
บางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 2 - 3 ครั้ง
ผู้ปกครองดูแลและส่งเสริมให้เด็กบ้าง	หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
การที่ผู้ปกครองดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
นานๆครั้ง หรือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

ผู้ปกครองไม่ดูแลและส่งเสริมให้เด็กเลย

หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
การที่ผู้ปกครองไม่ดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
เลย

ระดับปัญหา

ไม่เป็นปัญหาในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก

หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
ไม่เป็นปัญหาในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กเลย

เป็นปัญหาบ้างในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก

หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
เป็นปัญหาในการปฏิบัติบางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

เป็นปัญหาน้อยในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก

หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
เป็นปัญหาในการปฏิบัติบางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง

เป็นปัญหาประจำในการดูแลและส่งเสริมให้เด็ก

หมายถึง การตอบของผู้ปกครองอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้
เป็นปัญหาในการปฏิบัติทุกครั้ง หรือทุกวัน

2. คำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ เพื่อวิเคราะห์การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของ
ครอบครัว สภาพและปัญหาในการเลี้ยงดู

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตอนที่
1 และตอนที่ 2 และ ดังต่อไปนี้

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด.2535:10) ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 หาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

1.3 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์.2541:65)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของข้อมูล
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรครอนบัค (Cronbach) วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2538:200) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามองค์ประกอบของครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตรโดยใช้การทดสอบไค - สแควร์ (χ^2 - test) (ชูศรี วงศ์รัตนะ.2544:209)

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(O - E)^2}{E}$$

เมื่อ	χ^2	แทน	ค่าไค - สแควร์
	O	แทน	ค่าความถี่ที่สังเกตได้
	E	แทน	ค่าความถี่ที่คาดหวังไว้หรือค่าความถี่ที่ได้มาจากทฤษฎี
	k	แทน	จำนวนประเภทหรือจำนวนกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายต่างๆ ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (Degree of Freedom)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
χ^2	แทน	ค่าไค – สแควร์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 บัญชีพื้นฐานของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก โดยการหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติและปัญหาการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามองค์ประกอบของครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร โดยใช้การทดสอบไค – สแควร์ (χ^2 – test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองจำแนกตามองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน(n=150)	ร้อยละ
องค์ประกอบครอบครัว		
พ่อแม่ และลูก	71	47.30
พ่อแม่ ลูก และญาติ	62	41.30
พ่อแม่ ลูก และพี่เลี้ยง	2	1.30
อื่นๆ	15	10.00
รวม	150	100
จำนวนบุตร		
1 คน	46	30.70
2 – 3 คน	92	61.30
4 คนขึ้นไป	12	8.00
รวม	150	100
ลำดับการเกิดของบุตร		
บุตรคนที่ 1	73	48.70
บุตรคนที่ 2	63	42.00
บุตรคนที่ 3	8	5.30
บุตรคนที่ 4	6	4.00
รวม	150	100

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นมีองค์ประกอบครอบครัว ประกอบด้วยพ่อแม่และลูกเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 47.30 มีจำนวนบุตร 2-3 คนเป็นจำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 61.30 และเป็นบุตรคนที่ 1 จำนวนมากที่สุด คือร้อยละ 48.70

ตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาการเลี้ยงดูเด็ก ดังตาราง 2 และ 3-7

ตารางที่ 2 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์
คลองจั่น (n =150)

การปฏิบัติ ในการเลี้ยงดูเด็ก	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
ด้านร่างกาย	3.51	.31	มากที่สุด	1.61	.53	น้อย
ด้านอารมณ์	3.63	.39	มากที่สุด	1.50	.55	น้อย
ด้านสังคม	3.66	.40	มากที่สุด	1.57	.55	น้อย
ด้านสติปัญญา	3.41	.42	มาก	1.49	.53	ไม่เป็นปัญหา
ด้านภาษา	3.50	.49	มากที่สุด	1.49	.61	ไม่เป็นปัญหา
รวม	3.54	.33	มากที่สุด	1.53	.47	น้อย

จากตาราง 2 พบว่า การปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า การเลี้ยงดูด้านสังคมด้านร่างกายมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.66$) อันดับแรก

ส่วนปัญหาของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.53$) เมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านสติปัญญา และด้านภาษาไม่เป็นปัญหา ($\bar{X} = 1.49$)

ตาราง 3 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านร่างกายของผู้ปกครองในอาคาร
สงเคราะห์คลองจั่น (n =150)

การเลี้ยงดูด้านร่างกาย	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ให้เด็กรับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่	3.34	.65	มาก	1.92	.88	น้อย
2. ให้เด็กรับประทานอาหารตรงตามเวลา ทั้ง 3 มื้อ	3.51	.66	มากที่สุด	1.79	.79	น้อย
3. ส่งเสริมให้เด็กได้ตีมนมเพื่อบำรุง ร่างกายเสมอ	3.79	.56	มากที่สุด	1.41	.70	ไม่เป็นปัญหา
4. ดูแลรักษาความสะอาดร่างกายของเด็ก อย่างสม่ำเสมอ	3.69	.53	มากที่สุด	1.47	.77	ไม่เป็นปัญหา
5. แนะนำให้เด็กดูแลรักษาความสะอาด เสื้อผ้าด้วยตนเอง	3.53	.70	มากที่สุด	1.85	.84	น้อย
6. พาเด็กไปตรวจสุขภาพ และรับวัคซีน ตรงตามที่แพทย์นัด	3.78	.56	มากที่สุด	1.29	.66	ไม่เป็นปัญหา
7. พาเด็กไปวิ่งเล่น และออกกำลังกายที่ สนามเด็กเล่นหรือสวนสาธารณะ	3.11	.88	มาก	1.70	.88	น้อย
8. จัดหาของเล่นหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับ วัยของเด็ก	3.26	.70	มาก	1.53	.75	น้อย
9. ให้เด็กติดกระดุม รูดซิป หรือสวมถุงเท้า ด้วยตนเอง	3.65	.59	มากที่สุด	1.60	.85	น้อย
รวม	3.51	.31	มากที่สุด	1.61	.53	ไม่เป็นปัญหา

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านร่างกายโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 3 ,4, และ 6 เป็นข้อที่ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับแรก

ระดับปัญหาในการเลี้ยงดูด้านร่างกายโดยภาพรวม ไม่เป็นปัญหา ($\bar{X} = 1.61$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 3 ,4, และ 6 ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ตาราง 4 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหา ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ของผู้ปกครองในอาคาร

ตาราง 4 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหา ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ของผู้ปกครองในอาคาร
สงเคราะห์คลองจั่น (n=150)

การเลี้ยงดูด้านอารมณ์	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. แสดงความรักด้วยการสัมผัส และกอดเด็ก	3.79	.52	มากที่สุด	1.25	.63	ไม่เป็นปัญหา
2. อธิบายให้เด็กเข้าใจทุกครั้งเมื่อเด็กแสดงอาการกลัวสิ่งต่างๆ เช่น กลัวถูกเพื่อนรังแก กลัวผี กลัวความมืด ฯลฯ	3.65	.68	มากที่สุด	1.63	.89	น้อย
3. ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับเด็กทุกเรื่อง ในเรื่องที่ต้องการ	3.45	.64	มาก	1.51	.71	น้อย
4. เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น ความสามารถ และความรู้สึกร้อยอย่างอิสระ	3.50	.73	มากที่สุด	1.59	.85	น้อย
5. ให้โอกาสเด็กในการตัดสินใจเลือก หรือทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองในสิ่งที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็ก	3.56	.61	มากที่สุด	1.50	.74	น้อย
6. ส่งเสริม สนับสนุนและพร้อมให้เด็กแสดงออกในกิจกรรมต่างๆทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน	3.77	.54	มากที่สุด	1.48	.71	ไม่เป็นปัญหา
7. สนใจซักถามเหตุผล เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เช่น ขว้างปาสิ่งของ หรือกระแทกตัวเอง	3.56	.79	มากที่สุด	1.72	.92	น้อย
8. แนะนำวิธีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในการแสดงอารมณ์หรือพฤติกรรม	3.63	.66	มากที่สุด	1.61	.81	น้อย
9. กล่าวชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรืออารมณ์ดี	3.81	.56	มากที่สุด	1.23	.60	ไม่เป็นปัญหา
รวม	3.63	.39	มากที่สุด	1.50	.55	น้อย

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 1, 6, และ 9 เป็นข้อที่ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก

ระดับปัญหาในการเลี้ยงดูด้านอารมณ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.50$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 1, 6, และ 9 ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ตาราง 5 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหา ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านสังคมให้แก่เด็กปฐมวัย ของผู้ปกครองใน
อาคารสงเคราะห์คลองจั่น (n=150)

การเลี้ยงดูด้านสังคม	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ดูแลให้เด็กทำความสะอาดร่างกาย และแต่งตัวด้วยตนเอง	3.38	.80	มาก	1.52	.76	น้อย
2. สอน และดูแลให้เด็กเก็บของเล่น ของใช้ หลังการเล่น หรือการใช้ทุกครั้ง	3.63	.66	มากที่สุด	1.87	.91	น้อย
3. สอนให้เด็กแสดงความมีน้ำใจ และช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	3.71	.63	มากที่สุด	1.55	.74	น้อย
4. เปิดโอกาสให้เด็กได้ออกไปเล่นกับเพื่อนนอกบ้าน	3.54	.77	มากที่สุด	1.65	.84	น้อย
5. แนะนำ และสอนให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ในการเล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น	3.55	.75	มากที่สุด	1.65	.77	น้อย
6. เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาพูดคุยกับผู้อื่น	3.78	.54	มากที่สุด	1.53	.80	น้อย
7. แนะนำวิธีการปฏิบัติตนให้แก่เด็กเมื่อพบผู้อื่น เช่น สอนให้เด็กกล่าวคำทักทาย	3.76	.52	มากที่สุด	1.45	.61	ไม่เป็นปัญหา
8. ฝึกให้เด็กกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	3.76	.61	มากที่สุด	1.55	.76	น้อย
9. สอนให้เด็กกล่าวคำขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น	3.87	.45	มากที่สุด	1.42	.70	ไม่เป็นปัญหา
รวม	3.66	.40	มากที่สุด	1.57	.55	น้อย

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านสังคมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 6, 7, และ 9 เป็นข้อที่ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เป็น 3 อันดับแรก

ระดับปัญหาในการเลี้ยงดูด้านสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.57$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 7 และ 9 ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ตาราง 6 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา ของผู้ปกครองในอาคาร
สงเคราะห์คลองจั่น (n=150)

การเลี้ยงดูด้านสติปัญญา	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. จัดหาของเล่น หรืออุปกรณ์ให้เด็กเล่น เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้	3.31	.77	มาก	1.49	.71	ไม่เป็นปัญหา
2. พาเด็กไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ นอกบ้านเสมอ	3.15	.76	มาก	1.60	.79	น้อย
3. ให้เด็กได้ดูรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับเด็ก	3.42	.79	มาก	1.41	.72	ไม่เป็นปัญหา
4. เมื่อเด็กซักถาม ให้ความสนใจในการตอบคำถาม	3.65	.61	มากที่สุด	1.41	.68	ไม่เป็นปัญหา
5. สนับสนุนให้เด็กคิด ตัดสินใจด้วยตนเองเมื่อเกิดปัญหาในการทำกิจกรรม	3.40	.72	มาก	1.54	.77	น้อย
6. ใช้คำว่า ทำไม อย่างไร ในการถาม เพื่อกระตุ้นการคิดของเด็ก	3.30	.82	มาก	1.50	.70	น้อย
7. เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมต่างด้วยตนเองอย่างอิสระ	3.65	.62	มากที่สุด	1.46	.75	ไม่เป็นปัญหา
8. จัดหาอุปกรณ์ในการเล่น และปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระในเวลาที่เหมาะสม	3.57	.69	มากที่สุด	1.49	.71	ไม่เป็นปัญหา
9. ร่วมเล่นเกม เช่นปริศนาคำทายหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเด็ก	3.27	.75	มาก	1.51	.74	น้อย
รวม	3.41	.42	มาก	1.49	.53	ไม่เป็นปัญหา

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 4,7, และ 8 เป็นข้อที่ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด เป็น 3 อันดับแรก

ระดับปัญหาในการเลี้ยงดูด้านสติปัญญาโดยภาพรวม ไม่เป็นปัญหา ($\bar{X} = 1.49$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 4 ,7, และ 8 ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ตาราง 7 ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านภาษา ของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์
คลองจั่น (n=150)

การเลี้ยงดูด้านภาษา	ระดับการปฏิบัติ			ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S	ระดับ	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ชวนเด็กคุย และซักถามเด็กอยู่เสมอ	3.25	.87	มาก	1.54	.76	น้อย
2. กล่าวชมเชยเด็กเสมอ เมื่อเด็กใช้คำพูดและประโยคที่เหมาะสม	3.68	.65	มากที่สุด	1.43	.77	ไม่เป็นปัญหา
3. เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ด้วยการพูดคุยกับเด็กด้วยคำที่สุภาพ ไพเราะ นุ่มนวลเสมอ	3.58	.59	มากที่สุด	1.51	.77	น้อย
4. ส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาด้วยการให้เด็กตอบคำถาม เล่านิทาน หรือเล่าเรื่องที่เด็กพบเห็น หรือให้ความสนใจ	3.37	.76	มาก	1.58	.78	น้อย
5. พูด อธิบาย และสอนให้เด็กเรียกชื่อสิ่งต่างๆ ในขณะที่ทำกิจกรรมทุกครั้ง	3.49	.71	มาก	1.50	.73	น้อย
6. ให้ความสนใจ และตอบสนองต่อเด็กทุกครั้งที่ทำกิจกรรม	3.53	.63	มากที่สุด	1.47	.71	ไม่เป็นปัญหา
7. เล่า และเปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นผู้เล่า นิทาน หรือเล่าเรื่องจากภาพ	3.34	.85	มาก	1.55	.79	น้อย
8. ชวนเด็กพูดคุยถึงเรื่องราวที่เด็กได้พบเห็นมา เช่น ให้เด็กเล่าเรื่องที่โรงเรียนให้ฟัง	3.67	.60	มากที่สุด	1.45	.72	ไม่เป็นปัญหา
9. รับฟังเด็กด้วยความตั้งใจ และกระตุ้นเด็กด้วยการสนทนาซักถาม ได้ตอบกับเด็กในขณะที่ถ่ายทอดเรื่องราว	3.59	.63	มากที่สุด	1.48	.74	ไม่เป็นปัญหา
รวม	3.50	.49	มากที่สุด	1.49	.61	ไม่เป็นปัญหา

จากตาราง 7 พบว่า ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านภาษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.50$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 2,8, และ 9 เป็นข้อที่ผู้ปกครองมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก

ระดับปัญหาในการเลี้ยงดูด้านภาษาโดยภาพรวม ไม่เป็นปัญหา ($\bar{X} = 1.49$) เมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ข้อ 2 ,8, และ 9 ไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ตาราง 8 เปรียบเทียบการปฏิบัติของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง

การปฏิบัติ ในการเลี้ยงดู	ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง			
	องค์ประกอบครอบครัว		จำนวนบุตร	ลำดับการเกิดของบุตร
ด้านร่างกาย	χ^2	7.66	14.47*	1.50
	df	6	4	6
ด้านอารมณ์	χ^2	13.56*	6.47	7.64
	df	6	4	6
ด้านสังคม	χ^2	4.90	6.31	12.66*
	df	6	4	6
ด้านสติปัญญา	χ^2	4.05	4.30	20.52*
	df	6	4	6
ด้านภาษา	χ^2	4.06	4.62	2.30
	df	6	4	6
รวม	χ^2	11.24	5.44	2.88
	df	6	4	6

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูเด็กใน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกราย ด้านพบว่า องค์ประกอบของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับด้านสังคมและด้านสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 9 เปรียบเทียบปัญหาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง

ปัญหา ในการเลี้ยงดู	ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง			
		องค์ประกอบครอบครัว	จำนวนบุตร	ลำดับการเกิดของบุตร
ด้านร่างกาย	χ^2	9.82	6.94	10.09
	df	9	6	9
ด้านอารมณ์	χ^2	4.58	9.10	7.47
	df	9	6	9
ด้านสังคม	χ^2	13.14	22.74*	22.82*
	df	9	6	9
ด้านสติปัญญา	χ^2	5.12	1.46	3.45
	df	6	4	6
ด้านภาษา	χ^2	12.89	3.46	7.13
	df	9	6	9
รวม	χ^2	3.90	10.47*	6.43
	df	6	4	6

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองในด้านจำนวนบุตร มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อจำแนกรายตัวพบว่า จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นของการเคหะแห่งชาติ ผู้วิจัยสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพ และระดับปัญหาการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพ และปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ด้านองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. สภาพการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ด้านองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร มีความแตกต่างกัน
2. ปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ด้านองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร และเป็นผู้ที่มีบุตรอยู่ในช่วงอายุ 3 – 6 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดสุ่มอาคารละ 5 หน่วย รวม 150 หน่วย และกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองหน่วยละ 1 คน รวมผู้ปกครองทั้งสิ้น 150 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดเลือกตอบ ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว ได้แก่ องค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์สภาพและปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ใน 5 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 28 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 2 มีนาคม 2547 รวมทั้งสิ้น 35 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าทางสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านภาษาตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง วิเคราะห์โดยใช้ ไค - สแควร์ (χ^2 - test)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 150 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยพื้นฐานเป็นกลุ่มที่มีองค์ประกอบครอบครัวแบบ พ่อ แม่ และลูก มากที่สุด จำนวน 71 คน (ร้อยละ 47.30) มีจำนวนบุตร 2 – 3 คน มากที่สุด จำนวน 92 คน (ร้อยละ 61.30) และมีบุตรในช่วงอายุ 3 – 6 ปี เป็นบุตรคนที่ 1 มากที่สุด จำนวน 73 คน (ร้อยละ 48.70) จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลเป็นดังนี้

1. ผู้ปกครองให้การดูแลและส่งเสริมเด็กในทุกด้านเป็นประจำ และมีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กทุกด้านโดยรวมอยู่บ้าง
2. ผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัวจำนวนบุตรและลำดับการเกิดของบุตรต่างกันมีสภาพการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามปัจจัยพบว่า
 - 2.1 องค์ประกอบครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 - 2.2 จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านร่างกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
 - 2.3 ลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคมและด้านสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. ผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัว และลำดับการเกิดของบุตรแตกต่างกัน มีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านจำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูในทุกด้าน และเมื่อจำแนกตามปัจจัยพบว่า จำนวนบุตรและลำดับการเกิดของบุตรมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และจำแนกการอภิปรายเป็น 2 ประเด็นคือ 1) สภาพและปัญหาการเลี้ยงดู และ 2) ความสัมพันธ์ของสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครอง ด้านองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

1. สภาพและปัญหาของผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็ก จากการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า อาจเป็นเพราะเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 48.70 เป็นบุตรคนแรกจึงทำให้ผู้ปกครองให้การดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด และทะนุถนอม มีความตั้งใจในการเลี้ยง และต้องการเลี้ยงลูกให้ดีที่สุด ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536:19) กล่าวว่า บิดา มารดามักเอาใจใส่ตามใจและพยายามทำทุกอย่างให้แก่เด็กที่เป็นลูกคนแรก นอกจากนี้ยังพบว่าร้อยละ 47.30 เป็นครอบครัวขนาดเล็ก กล่าวคือเป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อแม่และลูก และมีจำนวนบุตรไม่เกิน 3 คน ทำให้ผู้ปกครองสามารถให้การดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักวิจัย (2535:30-34) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่มีลูกหลายคนมักจะประสบปัญหาการในการเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมมากกว่าครอบครัวที่มีลูกน้อย และจากการสังเกตของผู้วิจัยในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในห้องพัก หรือบริเวณห้องพัก พบว่าสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในอาคารสงเคราะห์มีการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม กล่าวคือ มีการติดตั้งกระจกบริเวณหน้าห้องพัก แทนมุ้งลวดหรือเหล็กดัดที่มีอยู่เดิม ภายในห้องมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกและให้ความสบายต่าง ๆ เช่น เครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์โทรทัศน์ ฯลฯ ในห้องพักส่วนใหญ่ และจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างบางส่วน พบว่ามีผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในห้องพัก หากแต่เป็นผู้ที่เช่าอาศัยจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ อีกทอดหนึ่ง ดังที่ จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และคณะ (2524:255) กล่าวว่าผู้ใดสิทธิ์ในอาคารสงเคราะห์มักจะโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่บุคคลอื่นที่มีได้เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยการให้เช่า หรือเช่าอยู่อาศัย เพื่อหากำไร จึงเป็นไปได้ว่าผู้อยู่อาศัยในขณะนี้ อาจเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี และมีความรู้ จึงทำให้ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นปัญหาน้อยในการปฏิบัติ และเมื่อจำแนกสภาพและปัญหาการเลี้ยงดูรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 สภาพการปฏิบัติและปัญหาในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ผู้ปกครองมีการปฏิบัติและปัญหาในการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นปัญหาในระดับน้อย และพบข้อที่ผู้ปกครองปฏิบัติมากที่สุด และไม่เป็นปัญหาในการเลี้ยงดู ได้แก่ ข้อ 3 ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กดื่มนมเพื่อบำรุงร่างกาย ($\bar{X}=3.79$) ข้อ 6 พาเด็กไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีนตามที่แพทย์นัด ($\bar{X}=3.78$) และ ข้อ 4 ดูแลความสะอาดร่างกายของเด็กอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=3.69$) จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กดื่มนมไว้ดังนี้ “ลูกที่ไม่ค่อยชอบกินข้าว กินก็กินน้อย พี่ก็เลยให้ดื่มนมเพิ่มไป” “ลูกเราเรียนที่โรงเรียนบ้านบางกะปิก็ดีนะ เขาแจกนมให้กลับบ้านตอนปิดเทอมด้วย แจกจนถึง ป.4 เลยละ” “โรงเรียนเขาแจกนม แจกเสื้อผ้าก็ช่วยประหยัดไปได้เยอะเหมือนกัน ” สามารถอภิปรายได้ว่า มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้ผู้ปกครองสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กดื่มนม ประการแรกผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีบุตรหลานกำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนบ้านบางกะปิซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีโครงการนมโรงเรียน ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมให้เด็กดื่มนม โดยการแจกนมให้เด็กได้ดื่มฟรี จากนโยบายนี้จึงเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองได้ส่วนหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ในปัจจุบันผู้ปกครองได้รับความรู้จากการได้รับข่าวสารการณรงค์ให้มีการดื่มนมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพผ่านทางสื่อต่างๆ จึงทำให้ผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้เด็กได้ดื่มนม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจงกล เกษตุ้ม (2541:84) ที่พบว่าผู้ปกครองรุ่นปัจจุบันใส่ใจที่จะให้ลูกได้ดื่มจากการได้รับข่าวสารผ่านทางสื่อ

การพาเด็กไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การพาเด็กไปรับวัคซีนตามที่แพทย์นัดนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญดังที่ผู้ปกครองกล่าวในการให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “มันเป็นหน้าที่ของพ่อแม่แน่ๆ ถ้าเราไม่ดูแลลูกให้ดีแล้วใครจะมาดูแลลูกให้เราล่ะจริงมั้ย ” “เสียเวลานิดหน่อยไม่เป็นไรหรอก เดินไปอนามัยนัดเดียวดีกว่าลูกเป็นง่อย ขาลิบ ที่นี้ละไม่ต้องทำอะไรกัน คุณดูแลลูกอย่างเดียว ” “ตอนจะออกจากโรงพยาบาลหมอเขาเตือนว่าอย่าลืมหาลูกไปฉีดวัคซีน” จากการแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองสอดคล้องกับ วาริณี ธนฐิธิกุล และคณะ (2538:28) ที่กล่าวว่า ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการพาเด็กไปรับภูมิคุ้มกันโรคว่า เก่งกว่าบุตรจะได้รับอันตรายจากโรค จึงพาบุตรไปรับภูมิคุ้มกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ เนตรทราย รุ่งเรืองธรรม และคณะ (2535:54) ที่พบว่า บิดา มารดา ของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตบางกอกน้อยมีพฤติกรรมการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคด้วยการพาบุตรไปรับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก และโปลิโอ สูงถึงร้อยละ 93.0 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้ปกครองมีพฤติกรรมในการพาเด็กไปตรวจสุขภาพและรับวัคซีน และเห็นว่าไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

การดูแลความสะอาดให้แก่เด็กนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า การที่ปล่อยให้ลูกสกปรกจะทำให้คนอื่น ๆ ว่ากล่าว หรือตำหนิได้ว่าผู้ปกครองไม่ดูแล ดังคำที่ผู้ปกครองให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “เด็กสกปรกมอมแมมใครเห็นเขาก็ด่าว่าไม่ได้ว่าเด็กนะ แต่จะว่าพ่อแม่ ว่าไม่ดูแลอาบน้ำให้หรือไง พี่ไม่ชอบให้ใครมาว่า” และเพราะเด็กยังเล็กยังไม่รู้จักรักษาความสะอาดร่างกายให้สะอาดได้ดีเท่ากับผู้ใหญ่ ถ้าปล่อยให้สกปรกอาจทำให้เด็กไม่สบายหรือเกิดโรค ดังคำกล่าวที่ว่า “ลูกพี่พี่ไม่ค่อยให้อาบน้ำเองหรอก เพราะอาบไม่สะอาดเท่าเราอาบให้ ” พี่ดูแลทำให้ลูกทุกอย่าง ดัดเล็บ อาบน้ำ ส่วนแปรงฟันให้เขาแปรงเองแต่ก็คอยดูนะ ลูกไปโรงเรียนปล่อยให้สกปรกเดี๋ยวครูเขาว่าเอา ผมเนี่ยพี่ดูทุกวันกลัวลูกติดเหาเคยเป็นครั้งนึงรักษาดังนานกว่าจะหายเพราะผมยาว” ดังนั้น พ่อแม่จึงต้องคอยดูแลรักษาความสะอาดให้ ซึ่งสอดคล้องกับ รติชนม์ พียรยส (2543:77) กล่าวว่า พ่อแม่ ผู้ปกครองควรหมั่นตรวจความสะอาดของร่างกายให้แก่เด็ก เพราะความสะอาดของร่างกายเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยป้องกันมิให้เชื้อโรคเข้าสู่ร่างกาย ดังนั้นผู้ปกครองจึงมีการดูแลรักษาความสะอาดร่างกายให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ และเห็นว่าไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

1.2 การปฏิบัติและปัญหาในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบข้อที่ผู้ปกครองปฏิบัติมากที่สุด และไม่เป็นปัญหาในการเลี้ยงดู ได้แก่ ข้อ 9 กล่าวชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ($\bar{X}=3.81$) ข้อ 1 แสดงความรักด้วยการสัมผัสและกอดเด็ก ($\bar{X}=3.79$) และข้อ 6 ส่งเสริมสนับสนุนและพร้อมให้เด็กแสดงออกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ($\bar{X}=3.77$) จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกล่าวถึงการกล่าวชมเชยเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีไว้ว่า “ชมพี่ชมทุกครั้งแหละเขาจะได้รู้ว่าเขาทำดี” “อันไหนที่เขาทำดีเราก็อชม เด็กเขาจำนะ ขนาดวันนั้นพี่ชมว่าเขาเป็นเด็กดีเพราะช่วยแม่ทำงาน ที่นี้เขาช่วยทุกวันทุกอย่างเลย บางทีเราไม่อยากจะชมเขาเพราะเป็นงานของผู้ใหญ่ แต่ก็ไม่ว่าจะอย่างไร” จากตัวอย่างของคำสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองต้องการให้เด็กได้รู้ว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี และต้องการให้เด็กทำพฤติกรรมนั้นๆ อีก ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543:568) กล่าวถึง การให้กำลังใจไว้ว่า การให้กำลังใจด้วยการกล่าวคำชมเชยเมื่อเด็กทำดี เป็นวิธีการที่จะเสริมสร้างให้เด็กเกิดความต้องการที่จะแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ ยุติ เขียวประสิทธิ์ (2536:36) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ควรรู้จักชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจกับสิ่งที่เด็กทำ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจ เกิดความเชื่อมั่น และมีความเพียรพยายามที่จะทำให้ดียิ่งๆ ขึ้น

ส่วนการแสดงความรักด้วยการสัมผัสและกอดเด็กผู้ปกครองให้เหตุผลว่า “พี่กับลูกกอดกันทุกวัน ทั้งกอดทั้งหอม ก็มีกัน 2 คนแม่ลูกพี่ไม่อยากจะลูกรู้สึกขาดแต่ตอนอยู่กับพ่อพี่ไม่รู้จะว่าเขาทำแบบนี้หรือเปล่า ” “พี่อยากให้เขารู้ว่าพี่รักเขา” “ทุกครั้งทีกอดเขาก็บอกเขาตลอดว่าแม่รักหนูนะ” จากการให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการกอดหรือสัมผัสลูกนั้นเป็นการแสดงความรักของพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีให้แก่เด็ก นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังเชื่อว่าการ

กอดลูกจะทำให้ลูกเป็นเด็กดีและเชื่อฟัง ดังที่ สุนทร โคตรบรรเทา (2532:36) กล่าวว่า การสัมผัส และต้องและการแสดงความรักต่อลูก ด้วยการอุ้ม กอดจูบ และให้กำลังใจลูก เป็นการสร้างพันธะแห่งความรัก และความไว้วางใจที่ลึกซึ้ง ซึ่งจะง่ายสำหรับลูกในการปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอน ซึ่งสอดคล้องกับอำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545:330) ที่กล่าวว่า การตอบสนองความต้องการทางจิตใจด้วยการสัมผัสที่อ่อนโยนของผู้ปกครอง ทำให้เด็กมีความอบอุ่นมั่นใจ และไว้วางใจผู้อื่น ดังนั้น การแสดงความรักของผู้ปกครองด้วยการสัมผัส และกอดเด็ก จึงเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีอารมณ์ที่ดี และเป็นการปูพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกให้แก่เด็กเพราะเด็กเริ่มขยายขอบเขตการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวสู่สังคมภายนอก (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2542:87) อีกประการหนึ่งครอบครัวในอาคารสงเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ขนาดของบ้านกระทัดรัด ทำให้ความใกล้ชิดกันของคนภายในครอบครัวมีสูง

การส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกในกิจกรรมตามสถานที่ต่างๆ ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออก และเชื่อว่าการให้เด็กได้แสดงออกบ่อยๆจะทำให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออกเพิ่มขึ้นดังที่ผู้ปกครองกล่าวว่า “เราก็คอยอยากให้เขากล้า ไม่ขี้อาย เวลาโรงเรียนมีงานอะไรก็ให้เขาทำกิจกรรมตลอด” “ลูกพี่ไม่ขี้อายนะ เขากล้าดี พี่มีลูกคนเดียวก็ทุ่มให้เขาสุดๆเขาอยากจะทำอะไรก็ให้ เขาร้องให้ซื้อเทปเพลง ซีดี บอกจะเอามาเล่นที่บ้านก็ซื้อให้” “ไม่รู้เป็นยังไงเวลาอยู่บ้านไม่ค่อยยอมเดินนะถ้าคนอื่นอยู่ด้วยแต่เห็นที่โรงเรียนเดินใหญ่เลย” “อ้อ ! เดินตามหลังตลอด เนี่ยก็บอกกับครูเขาอยู่ว่าเวลาที่มีกิจกรรมให้ช่วยเลือกเขาหน่อยเผื่อว่าจะหายอาย หายกลัวมั้ง” ดังที่ อัมพล สุอำพัน (2535:107-108) กล่าวว่า การให้เด็กได้มีโอกาสได้แสดงออกบ่อยๆ จะทำให้เด็กคลายกังวลต่อการแสดงออกในชุมชน และทำให้เด็กมีความกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์ (2545:325) ที่กล่าวว่า การที่พ่อแม่ให้โอกาสเด็กในการทดลองทำกิจกรรมต่างๆที่อยู่ในขีดความสามารถ เด็กจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่ม มีความเป็นมิตร มองโลกในแง่ดี และมีความไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้ในการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกคือการซื้อเทปเพลง แผ่นเพลงที่เด็กชอบให้แก่เด็ก หรือการให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนได้จัดขึ้น ซึ่งปัจจุบันสามารถกระทำได้ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายไม่สูงนัก จึงทำให้ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเห็นว่าไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

1.3 ผู้ปกครองมีการปฏิบัติและปัญหาในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบข้อที่ผู้ปกครองปฏิบัติมากที่สุด และไม่เป็นปัญหาในการเลี้ยงดู ได้แก่ ข้อ 9 สอนให้เด็กกล่าวคำขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น ($\bar{X}=3.87$) ส่วนในข้อ 6 เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา พูดคุยกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.78$) และข้อ 8 ฝึกให้เด็กกล่าวคำขอโทษทุกครั้งที่ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ($\bar{X}=3.76$) ถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม แต่ก็พบว่าเป็นปัญหาในการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองให้เหตุผลในการสอนให้เด็กกล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษนั้นผู้ปกครองให้เหตุผลว่า “เด็กๆพูดจาเพราะมันน่าเอ็นดูนะพี่ว่า” “เด็กจะได้รู้จักมีมารยาท” “ตัวพี่เองพี่ชอบนะเด็กที่พูดเพราะ ดูเป็นเด็กมีมารยาทแสดงว่าพ่อแม่สอนมาดี” “เขาจะได้ไม่ว่าเขาได้ว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน” ดังนั้นการสอนให้เด็กกล่าวคำขอบคุณ หรือขอโทษจึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ต้องสอนให้แก่ลูก เพราะเป็นมารยาทที่ทุกคนต้องมี โดยเฉพาะเด็กๆ ถ้ารู้จักพูดจาให้ไพเราะสุภาพ จะทำให้ผู้ใหญ่หรือคนอื่นที่พบเห็นเกิดความเอ็นดูดังที่ นันทา แทนธานี (2534:34) กล่าวว่า พ่อแม่มีหน้าที่รับผิดชอบที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เช่น การกราบไหว้ เคารพบูชา รู้จักปฏิบัติในเรื่องการขอบคุณ ขอโทษให้แก่เด็ก เพราะเป็นคุณลักษณะที่ทำให้การเข้าสังคมกว้างขวางขึ้น และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:134) กล่าวว่า ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้เด็กกล่าวคำขอโทษ และขอบคุณ เพราะคำเหล่านี้เป็นภาษาสังคมที่เด็กต้องฝึก และต้องใช้เพื่อสร้างบรรยากาศของการแสดงถึงการเคารพนับถือ และให้เกียรติกัน ซึ่งสอดคล้องกับ จิรณัฐ หุ่นเจริญ

(2536:61) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองไว้ว่า ผู้ปกครองควรเป็นแบบอย่างวัฒนธรรมที่ต้งามให้เด็กปฏิบัติตาม เช่น การกล่าวคำขอบคุณเมื่อมีคนให้สิ่งของ และชี้แนะให้เด็กเข้าใจและประพฤติตามให้ถูกต้อง แต่ในการปฏิบัติ ผู้ปกครองพบว่าในการฝึกให้เด็กกล่าวคำขอโทษนั้นเป็นปัญหาเพราะเด็กไม่ยอมปฏิบัติตาม อาจเนื่องมาจาก เด็ก ปฐมวัย เป็นวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง คุณลักษณะคล้ายเด็กเอาแต่ใจตนเอง ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางความคิดและแสดงวุฒิภาวะนี้ด้วยการดื้อ เมื่อผู้ปกครองให้เด็กกล่าวคำขอโทษ เด็กจะไม่ยอม หรือปฏิเสธ (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2542:76) ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540:199) ที่กล่าวว่าลักษณะเด่นของเด็กในวัยนี้ คือ อยากรเป็นอิสระ อยากรเป็นตัวของตัวเอง อยากรช่วยตัวเอง ชอบปฏิเสธ และหัวดื้อ ไม่สู้จะตามใจใครง่าย วัยนี้จึงได้รับสมญานามว่า วัยช่างปฏิเสธ ดังนั้นผู้ปกครองจึงส่งเสริมให้เด็กกล่าวคำขอบคุณ และขอโทษ และเห็นว่าไม่เป็นปัญหาในการเลี้ยงดู ด้วยเพราะเป็นวัฒนธรรมของไทยแต่ดั้งเดิมอยู่แล้ว

ส่วนการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาพูดคุยกับบุคคลอื่นผู้ปกครองให้เหตุผลไว้ว่า ต้องการให้ลูกเป็นคนกล้า ไม่ขี้อาย หรือกลัวที่จะต้องคุยกับคนแปลกหน้าดังนี้ “พี่ไม่อยากให้ลูกพี่กลัวคน” “ลูกพี่มันช่างพูดคุยกับคนโน้นคนนี้ รู้จักเขาไปหมดทั้งแฟลตแหละ พี่ว่าดีซะอีกถ้ามีคนอื่นมาคุยกับลูกเราแสดงว่าเขาเอ็นดูมันพี่จะไปห้ามไม่ให้มันพูดกับเขาทำไม” “ให้คุยพี่ให้ลูกคุยกับคนอื่น เล่นกับคนอื่น เขาจะได้กล้าไม่ขี้อาย แล้วจะได้รู้ว่าเวลาอยู่กับคนอื่นจะเอาแต่ใจหรือจะเอาความคิดตัวเองเป็นใหญ่ไม่ได้เหมือนอยู่กับพ่อกับแม่” ดังที่ จงกล เกษตุ้ม (2541:86) กล่าวว่า การที่เด็กได้พบปะพูดคุยกับบุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเป็นสิ่งที่ดีทำให้เด็กมีความกล้าและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:76) ที่กล่าวว่า เด็กบางคนขี้อาย อยากรเล่นกับเพื่อนแต่ไม่กล้าเข้าไปหาเพื่อน เป็นเพราะเด็กขาดสมรรถนะทางสังคม เนื่องมาจากการที่เด็กไม่ค่อยได้พบปะผู้อื่น ซึ่งอาจทำให้เป็นปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคม และเห็นว่าการให้ลูกได้พูดคุยกับผู้อื่นนั้นยังเป็นเหมือนการฝึกฝนให้บุคคลนั้นคอยดูแล หรือเป็นหูเป็นตาดูแลเด็กแทนผู้ปกครองในกรณีที่เด็กไปเล่นซุกซนที่อื่นโดยที่ผู้ปกครองไม่เห็น ซึ่งในการส่งเสริมนั้น ผู้ปกครองมิได้ปล่อยให้บุตรหลานคุยหรือสนทนากับทุกๆคนที่อาศัยในแฟลต แต่จะเปิดโอกาส ให้เด็กได้พูดคุยกับบุคคลที่ผู้ปกครองรู้จัก คุณเคย หรือสนิทสนมด้วยเท่านั้น ดังที่ โสภา ซิลมันน์ และคณะ (2534:2-50) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ติดต่อกันระหว่างบุคคล หรือกลุ่มในเมืองจะมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างห่างเหิน ยกเว้นในกลุ่มครอบครัว และเพื่อนสนิทแน่นประโยชน์ที่จะได้จากการพึ่งพาอาศัยกัน และในการส่งเสริมให้เด็กได้สนทนาพูดคุยกับบุคคลอื่น ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นปัญหาในการเลี้ยงดูเนื่องจาก เมื่อผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยกับคนอื่น เด็กจะได้รับคำพูดที่ไม่สุภาพ และติเตียนคำพูดเหล่านั้นมาใช้กับบุคคลภายในบ้านดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2545:102) กล่าวว่า ชุมชนที่เด็กอยู่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเด็ก เพราะหากเด็กได้พบเห็นสิ่งใดอยู่เสมอ เด็กย่อมเปลือย และมีความเอนเอียงที่จะกระทำการสิ่งนั้น ดังนั้นหากในชุมชนที่เด็กอาศัยเป็นชุมชนที่ผู้ใหญ่วิวาทต่อกันด้วยคำหยาบคาย เด็กก็จะมีวาจาหยาบคายไปด้วย

1.4 ผู้ปกครองมีการปฏิบัติและปัญหาในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยรวมอยู่ในระดับมากและพบข้อที่ผู้ปกครองปฏิบัติมากที่สุด และไม่เป็นปัญหาในการเลี้ยงดูได้แก่ ข้อ 4 ให้ความสนใจในการตอบคำถาม ($\bar{X}=3.65$) ข้อ 7 เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น และทำกิจกรรมต่างๆอย่างอิสระ ($\bar{X}=3.65$) และข้อ 8 จัดหาอุปกรณ์ในการเล่น และปล่อยให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระในเวลาที่เหมาะสม($\bar{X}=3.57$) จากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงการให้ความสนใจในการตอบคำถามให้แก่เด็กไว้ว่า “เด็กช่างพูดช่างถามเนี่ยเขาวัวเป็นเด็กฉลาดนะ” “แค่ตอบคำถามลูกเองมันไม่ได้เสียเงินซักหน่วยเวลาตอบก็ตอบสั้นๆไม่ได้เสียเวลามากเท่าไรหรอก” “เวลาเขาถามพี่ก็จะตอบทุกครั้งนะลูกจะได้มีความรู้มากขึ้นด้วยแล้วลูกของพี่นะจะชอบถามมากเวลาที่นั่งดูโทรทัศน์บางทีตอบจนดูรายการที่ดูอยู่ไม่รู้เรื่องเลย” ผู้ปกครองเชื่อว่าเด็กที่ช่างซักถาม ช่างพูดเป็นเด็กฉลาด ดังนั้นการตอบคำถามให้แก่ลูกนั้นจึงเป็นการช่วยให้ลูกฉลาดเพิ่มขึ้น ดังที่ ปัญญา นันทภิกขุ (2533:117) กล่าวว่า การที่

ผู้ปกครองให้ความสนใจในการตอบคำถามเมื่อเด็กต้องการ จะเป็นการช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าทางปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ รัตโนทัย พลัฏฐการ (2530:129) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ไม่ควรเบี่ยงเบนที่จะตอบคำถามเด็ก แต่ควรสนองตอบด้วยคำตอบง่าย ๆ ที่เด็กสามารถเข้าใจได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม

ส่วนในการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมอย่างอิสระนั้นผู้ปกครองให้ความเห็นว่า “ก็ให้ทำนะแต่ก็ดูเหมือนกันว่าของที่เล่นมันอันตรายหรือเปล่า” “พี่ปล่อยเขา เขาอยากเล่นอะไรก็เล่น ส่วนมากเวลาให้ลูกเล่นพี่ก็จะทำงานบ้านแล้วปล่อยให้เขาเล่นไป” จากการให้สัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความคิดและความเข้าใจว่าการปล่อยให้เด็กเล่นอย่างอิสระคือการที่ผู้ปกครองไม่เข้าไปยุ่งกับกิจกรรมที่เด็กทำเพราะการเล่นเป็นกิจกรรมของเด็ก ผู้ปกครองมีหน้าที่เพียงเป็นผู้คอยดูแลเด็กให้เล่นในสิ่งที่ไม่เป็นอันตราย หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายกับเด็ก หรือเป็นผู้คอยห้าม ยุติปัญหาในกรณีที่เด็กทะเลาะกับเพื่อนในขณะที่เล่นเท่านั้นดังที่ ดวงพร สถาปนานุกุล (2545:80) กล่าวว่า ผู้ปกครองมักเข้าใจว่าการเล่นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นการใช้เวลาว่างของเด็กให้หมดไปเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าเด็กจะเล่นอะไร และมักปล่อยให้เด็กเล่นตามธรรมชาติ ซึ่งในข้อนี้อาจเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายแตกต่างกับพัฒนาการในด้านอื่นๆ กล่าวคือผู้ปกครองมีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้อยู่ในระดับมากเท่านั้น ($\bar{X} = 3.41$)

ส่วนการจัดหาอุปกรณ์ในการเล่นให้เด็กนั้น เป็นเพราะเด็กร้องขอหรือต้องการ ดังที่ผู้ปกครองกล่าวว่า “เวลาซื้อให้น้องเขาก็ร้องจะเอาด้วยก็ต้องซื้อให้คนละชิ้น ไม่อย่างนั้นกลับมาทะเลาะแย่งของเล่นกันปวดหัว” “ก็ซื้อเพิ่มให้ตลอดไม่ค่อยได้ขาดของเล่นหรอก ” “ลูกพี่นี่ถ้าเวลาไปไหนเอาไปด้วยเสียเงินซื้อของเล่นทุกทีแหละ” ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์ข้อมูลคู่แข่งดาต้าแบงก์ (สมหมาย อภิวิวัฒน์คุณากร 2546:30;อ้างอิงจาก ศูนย์ข้อมูลคู่แข่งดาต้าแบงก์.2538) ที่พบว่าในตลาดของเด็กเล่น เด็กจะมีอิทธิพลในการซื้อมากถึง 80% ในกรณีที่ของเล่นชิ้นนั้นเด็กพอใจและมากับผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อแม่มักตามใจลูก และเห็นว่าการจัดหาอุปกรณ์ในการเล่นให้แก่เด็กนั้นเป็นการดึงดูดใจให้เด็กยอมนั่งเล่นหรือทำกิจกรรมอยู่ที่บ้าน โดยไม่ออกไปวิ่งเล่นนอกบ้านในช่วงเวลาที่ผู้ปกครองไม่สามารถตามไปให้การดูแลเด็กได้ และจากการสัมภาษณ์ยังพบว่าของเล่นส่วนใหญ่ที่ผู้ปกครองซื้อให้บุตรหลานนั้นเป็นของเล่นที่เน้นการเล่นเพื่อความสนุกสนานเป็นหลักมากกว่าจะเป็นของเล่นที่ส่งเสริมทักษะ หรือกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ เพราะผู้ปกครองเห็นว่าเป็นของเล่นที่มีราคาค่อนข้างถูก ซึ่งในการจัดหาอุปกรณ์นี้ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้ให้ข้อคิดไว้ว่าในการซื้อของให้แก่บุตรหลานนั้นไม่ควรซื้อให้เด็กทุกครั้งที่ยังร้องขอ เพราะไม่เช่นนั้นเด็กจะร้องขอทุกครั้งที่ยังพบเห็นของเล่นที่ต้องการ และทำให้เด็กเอาแต่ใจตัวเองซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นในการปฏิบัติของผู้ปกครองจึงมีบ้างในบางครั้งที่ไม่ตามใจเด็ก ส่วนอุปกรณ์ที่ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เด็กได้เล่นเลยนั้น คือกรรไกร เนื่องจากเห็นว่ากรรไกรเป็นของมีคมอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุตรหลานได้ ดังที่ ดวงพร สถาปนานุกุล (2545:78-79) พบว่าผู้ปกครองให้ความสนใจของเล่นที่มีผลต่อเด็ก โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยเป็นอันดับแรก เพราะผู้ปกครองเห็นว่าเด็กปฐมวัยอยู่ในวัยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ยังแยกแยะไม่ได้ว่าอะไรดีหรือไม่ดี อาจทำให้เด็กได้รับอันตรายจากของเล่นได้ และอาจเพราะปัจจุบันของเล่นเป็นสิ่งของที่สะดวกในการซื้อและหาซื้อได้ง่ายจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และไม่พบปัญหาในการปฏิบัติ

1.5 ผู้ปกครองมีการปฏิบัติและปัญหาในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและพบข้อที่ผู้ปกครองปฏิบัติมากที่สุด และไม่พบปัญหาในการเลี้ยงดูได้แก่ ข้อ 2 กล่าวชมเชยเมื่อเด็กใช้คำพูดและประโยคที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.68$) ข้อ 8 ชวนเด็กพูดคุยถึงเรื่องราวที่เด็กพบเห็น($\bar{X} = 3.67$) และข้อ 9 รับฟังเด็กด้วยความตั้งใจ และกระตุ้นเด็กด้วยการสนทนาซักถามโต้ตอบกับเด็ก ในขณะที่เด็กถ่ายทอดเรื่องราว ($\bar{X} = 3.59$) จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองให้เหตุผลของการกล่าวชมเชยเมื่อเด็กใช้คำพูดและประโยคที่เหมาะสมนั้นไว้ว่า “เป็นสิ่ง

ที่กระทำได้ง่าย และเด็กเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดี” “พ่อยากให้ลูกพูดเพราะๆเพราะเด็กแถวนี้ส่วนใหญ่พูดคำคำคำ” “ลูกจะได้รู้ว่าคำที่ลูกพูดถูกต้อง” “ก็เด็กนี่นะชอบให้ชมทุกคนแหละ พอชมเขาก็จะตั้งใจ” จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองกล่าวชมเชยเพื่อเป็นการให้กำลังใจแก่บุตรหลานจากการใช้คำพูดหรือประโยคที่ถูกต้อง ดังที่ ยูดีเรียลประสิทธิ์ (2536:34) กล่าวว่า การเสริมแรงด้วยคำชมเชย และทำทางที่แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กทำสิ่งต่างๆได้ เช่น พูดได้ถูกต้อง ตรงความหมาย จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กพยายามทำสิ่งนั้นๆให้ได้ตามขอบเขตความสามารถของเขา อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับความพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆต่อไป และจากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองเห็นว่าการกล่าวชมเชยนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กรวดเร็วกว่าวิธีอื่นจากเหตุผลดังกล่าวมานี้เองจึงทำให้ผู้ปกครองมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและ เห็นว่าไม่เป็นปัญหาในการปฏิบัติ

ส่วนการชวนเด็กพูดคุย รับฟัง และกระตุ้นเด็กด้วยการสนทนาโต้ตอบกับเด็กนั้นผู้ปกครองปฏิบัติเป็นประจำทุกวันอยู่แล้วดังคำกล่าวต่อไปนี้ “อยากรู้ว่าเวลาอยู่โรงเรียนเขาเป็นยังไงถามเขาทุกวันแหละ” “ส่วนมากเขาจะเล่าให้เราฟังว่าวันนี้เพื่อนคนไหนโดนครูดุ หรือเขาโดนเพื่อนแกล้ง เราก็จะถามต่อให้เขาเล่า” “ไม่ค่อยได้ถามเรื่องที่โรงเรียนหรอกเพราะเราทำงานอยู่ที่นั่นจะคุยกันตอนที่ดูโทรทัศน์มากกว่า อย่างเวลาดูสารคดีเห็นอะไรที่มันแปลกๆก็จะชวนเขาคุย ชวนเขาคุยแต่บางทีเขาก็ถามเราเองนะ” ซึ่งหากเป็นวันธรรมดาผู้ปกครองจะพูดคุยกับเด็กในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนหรือกิจกรรมต่างๆที่เด็กกระทำที่โรงเรียนในแต่ละวัน เช่น การซักถามถึงสิ่งที่เรียน อาหารที่เด็กได้รับประทาน บรรยากาศในการเรียน การเล่นของลูกกับเพื่อน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์ (2546:75) ที่พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 68.79 จะสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการเรียนหรือกิจกรรมที่เด็กได้จากโรงเรียน ส่วนในวันหยุดจะได้สนทนากับเด็กได้มากกว่า เพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากซึ่งหากมีโอกาสได้พาลูกไปเที่ยวนอกบ้านก็จะชวนลูกพูดคุย และสังเกตสิ่งต่างๆ แต่หากอยู่ที่บ้านจะได้สนทนาซักถามลูกในช่วงเวลาที่ดูโทรทัศน์ด้วยกันมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542:113-114) ที่กล่าวว่า การใช้โอกาสต่างๆเพื่อการพูด สนทนา เช่น ดูโทรทัศน์ อ่านหนังสือ ท่องเที่ยว เดินเล่น ด้วยการถามและกระตุ้นให้เด็กมีการพูดโต้ตอบอย่างสม่ำเสมอของผู้ปกครองเป็นวิธีการพูดกับเด็กที่สร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็กทางหนึ่ง

2. ความสัมพันธ์ของสภาพ และปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง จำแนกตามปัจจัย พื้นฐานของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตรต่างกัน มีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็กในทุกด้านไม่แตกต่างกัน และ ผู้ปกครองที่มีองค์ประกอบครอบครัว และลำดับการเกิดของบุตรต่างกัน มีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยด้านจำนวนบุตร ซึ่งสามารถอภิปรายตามปัจจัยได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านองค์ประกอบครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านอารมณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากภาวะแวดล้อม และสังคมปัจจุบันที่มีลักษณะของครอบครัวเดี่ยว พ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพ และปล่อยให้ลูกอยู่บ้านกับพี่เลี้ยง หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก เด็กต้องห่างเหินจากพ่อแม่ จากสภาพดังกล่าวทำให้เกิดผลกับจิตใจของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ.2542:6) ซึ่งจากข้อมูลพื้นฐานพบว่าร้อยละ 47.30 เป็นครอบครัวเดี่ยวโอกาสที่เด็กต้องไปอยู่ในความดูแลของสถานรับเลี้ยงเด็กจึงมีสูง ดังที่ ศิริรัตน์ แอดสกุล (2546:2) กล่าวว่า การให้ผู้อื่นเลี้ยงดูบุตรนั้นมีความแตกต่างกับการที่พ่อแม่เลี้ยงเอง เพราะเด็กได้รับความอบอุ่นจากใจจริง ไม่เสแสร้งแกล้งทำ นอกจากนี้เด็กที่อยู่ในการเลี้ยงดูของผู้อื่นจะมีพัฒนาการที่ช้าผิดปกติ เช่น เดินช้า พูดช้า และอารมณ์ไม่มั่นคง และยังพบว่าร้อยละ 41.30เป็นเด็กที่มีญาติพักอาศัยในครอบครัวจึงอาจเป็นไปได้ว่าในขณะที่พ่อแม่ ออกไปทำงานเด็กอาจต้องอยู่ในความดูแลของญาติแทนพ่อแม่และแม่

2.2 ปัจจัยด้านจำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านร่างกาย ซึ่งจากข้อมูลพบว่าร้อยละ 61.30 เป็นครอบครัวขนาดเล็กที่ประกอบด้วยพ่อแม่ และลูก จำนวน 2 - 3 คน แต่ถึงแม้ว่าจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการเลี้ยงดู แต่ก็ไม่เป็นปัญหา เนื่องจากผู้ปกครองเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่พ่อแม่ต้องให้การดูแลแก่ลูก ซึ่งสอดคล้อง

กับ วาสนา พรหมทอง (2545:94) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ด้านทักษะกล้ามเนื้อใหญ่ ทักษะกล้ามเนื้อเล็ก และทักษะความคล่องแคล่ว ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูด้านร่างกาย

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านจำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กในทุกด้านโดยเฉพาะด้านสังคม อาจเป็นเพราะ ในครอบครัวที่มีจำนวนบุตรน้อยผู้ปกครองจะสามารถให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างทั่วถึงมากกว่าครอบครัวที่มีบุตรมาก ดังที่ วันเพ็ญ พิศาลพงษ์และคณะ (2526:118) กล่าวว่าครอบครัวที่มีจำนวนบุตร 1 - 2 คน บิดา มารดามีโอกาสได้ใกล้ชิดบุตรเป็นรายบุคคล สามารถพูดคุยรับฟังความคิดเห็นตลอดจนชี้แนะสิ่งต่าง ๆ รอบตัวให้บุตรได้สัมผัสจนเกิดความรู้ ความเข้าใจได้มากกว่าครอบครัวที่มีบุตร 3 คนซึ่งจากข้อมูลพื้นฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนบุตร 2 - 3 คนมากที่สุด และเมื่อจำแนกปัญหาการเลี้ยงดูรายด้านพบว่า จำนวนบุตรมีความสัมพันธ์กับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กด้านสังคมดังที่ ประภาพันท์ โกสียกาจ (2527:58) กล่าวว่า เด็กที่มีพี่น้องหลายคนมักจะมีการทะเลาะกันเพื่อแย่งของเล่น ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความลำบากในการเลี้ยงดู และอาจเพราะในครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคน ถ้าพ่อแม่ หรือผู้ใหญ่ในบ้านไม่ให้ความยุติธรรมแก่เด็กอย่างเท่าเทียมกันอาจทำให้เกิดการอิจฉากัน และมีปฏิสัมพันธ์ในทางลบต่อกัน เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องขึ้นอยู่กับท่าทีของพ่อแม่ และผู้ใหญ่อื่นๆที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน (พัชรีย์ สวนแก้ว.2545:146)

2.3 ปัจจัยด้านลำดับการเกิดของบุตร มีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงดูด้านสังคม ซึ่งจากข้อมูลพื้นฐานพบว่า ร้อยละ 48.70 เป็นบุตรคนที่ 1 ของผู้ปกครองซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดทำให้ บิดา มารดา มักเอาใจใส่ ตามใจ และพยายามทำทุกอย่างให้เด็ก เนื่องจากเป็นลูกคนแรก จึงเป็นการปิดกั้นโอกาสที่จะฝึกการช่วยเหลือตัวเองของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.19) ซึ่งสอดคล้องกับ อารี ศรีบูรธรรม (2530:5) ที่กล่าวว่า พ่อแม่มักปล่อยปละละเลยในการวางกฎเกณฑ์ และระเบียบวินัยให้กับลูกคนแรก ทำให้เด็กไม่ได้เรียนรู้ และฝึกฝนตนเองก่อนออกไปสู่สังคมนอกบ้าน เด็กจึงไม่สามารถวางตัวได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และปรับตนให้เข้ากับระเบียบของสังคม และสิ่งแวดล้อมต่างๆไม่ได้ และพบว่าปัจจัยด้านนี้ยังสัมพันธ์กับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาอาจเป็นเพราะเด็กที่เป็นบุตรคนแรกมักจะได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากพ่อแม่อย่างเต็มที่ เด็กจึงมีสติปัญญาสูง และมีความก้าวหน้ามากกว่าลูกคนต่อไป นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กที่มีลักษณะเป็นอัจฉริยะมักจะเป็นลูกคนโต มากกว่าลูกคนหลังๆ (พัชรีย์ สวนแก้ว.2545:151)

ข้อสังเกตจากการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้พบข้อสังเกตที่ผู้วิจัยควรปฏิบัติในการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ควรสำรวจสถานที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต สอบถามเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการ จากนั้นจึงทำการนัดหมาย วัน เวลาที่กลุ่มตัวอย่างมีความสะดวกในการให้สัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ควรตรงต่อเวลาในการนัดหมาย

2. ควรกล่าวคำทักทาย และแนะนำตนเองทุกครั้งก่อนการสื่อสาร พูดคุย รวมทั้งควรใช้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะ และให้เกียรติผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ

3. ในการเก็บข้อมูลอาจมีบางครั้งที่ไม่ได้รับความร่วมมือ ดังนั้นความอดทนคือสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเก็บข้อมูลในรูปแบบของการสัมภาษณ์

4. ในการได้มาซึ่งข้อมูลนั้น นอกจากการขอเข้าสัมภาษณ์โดยตรงกับบุคคลที่ติดต่อไว้ล่วงหน้าแล้วยังพบว่า ผู้วิจัยจะสามารถได้รับข้อมูลจากบุคคลที่มีได้ติดต่อไว้ล่วงหน้าจากการแนะนำในลักษณะของการบอกต่ออีกด้วย

5. ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครอง หากสามารถขอความร่วมมือผ่านทางโรงเรียนในการเก็บข้อมูลจะทำให้ได้รับความร่วมมือในการให้ข้อมูลได้มากกว่าการที่ผู้วิจัยเข้าไปติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว ควรจัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ให้แก่ครอบครัวที่มีบุตรหลายคน
2. ควรจัดสัมมนาให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่อาศัยในชุมชนในเรื่องของการพูด เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าใจและรับรู้ถึงความสำคัญของตนเองในการเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เด็กที่เป็นบุตรหลาน หรือเด็กที่ร่วมอาศัยในอาคารเดียวกัน
3. รัฐควรรณรงค์ หรือจัดให้มีกิจกรรมวันครอบครัวขึ้นภายในชุมชนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว และระหว่างครอบครัวของบุคคลภายในชุมชนนั้นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความแตกต่างในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองที่อาศัยในอาคารสงเคราะห์ในปัจจุบันอื่น เช่น รายได้ อายุ สถานภาพ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ห้องพักในอาคารของผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบของกลุ่มบุคคลที่อาศัยในแฟลตปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม
2. ควรศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่จะส่งผล ให้เด็กมีความพร้อมทางพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ในครอบครัวที่มีจำนวนบุตรหลายคน
3. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาครอบครัวที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาของเด็ก
4. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของผู้ปกครองในการเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ลาพูน. (2542). **การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเด็กวัยก่อนอนุบาลเกี่ยวกับการจัดการดูแลเด็กวัยก่อนอนุบาลในโรงเรียนสาธิตของสถาบันราชภัฏ.ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)** กรุงเทพมหานคร:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- การเคหะแห่งชาติ. (2532). **โครงการเคหะชุมชนคลองจั่น**. กรุงเทพฯ: การเคหะแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย.
- กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2541). **สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศ ไทย**. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542). **การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3 -5 ขวบ**. กรุงเทพฯ:โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2542). เอกสารคำสอน **การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:สาขาวิชาการศึกษ ปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2546,เมษายน). " เด็กคอนโด " **การศึกษาปฐมวัย**. 7(2):49.
- จกมล เกษตุ้ม. (2541). **การศึกษาเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองรุ่น ปู่ ย่า ตา ยาย กับ ผู้ปกครองรุ่นปัจจุบัน ในตำบลสวาท อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น.ปริญญาโท กศ.ม.** (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- จกมล คำมี. (2544). "การเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองต่างรุ่น" **การศึกษาปฐมวัย**. 5(4): 38-46.
- จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ. (2535). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กปฐมวัย ในอำเภอมืองจังหวัดอุดรดิษฐ์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม (การศึกษาปฐมวัย).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- จิรณัฐ หุ่นเจริญ. (2535). **ความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ:ม.ป.พ.
- เฉลิมพล ดันสกุล. (2521). **พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนใน เขตการศึกษา 3**. ปริญญาโท กศ.ม.กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงพร สถาปนากุล. (2545). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยของผู้ปกครอง โรงเรียนอนุบาลเอกชน กรุงเทพมหานคร.ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย)**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวินและคณะ. (2528). **รายงานการวิจัยปัจจัยทางจิตวิทยาในวัย ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู**. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุขฎิ โยเหลา. (2535). **รายงานการวิจัยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศ ไทย โดยใช้วิธีเมต้า**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิศนา แคมณี. (2535). **หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ งานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา ทองไทย. (2525). **หลักสูตรและการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรชนบท**. ปริญญาโท กศ.ด.(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- นิตยา ประพุดกิจ. (2539). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- น้ำทิพย์ เสือสารรัตน์. (2546). **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การบริหารการศึกษา)**. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา คชภักดี. (2543). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด – 3 ปี**. กรุงเทพฯ:คุรุสภา.
- นันทา แทนธานี. (2534). **การศึกษาตัวแปรบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เนตรทราย รุ่งเรืองธรรม และคณะ. (2535). **รายงานการวิจัย เรื่องพฤติกรรมและการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน เขตบางกอก น้อย กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ:คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2526). **การทดสอบแบบอิงเกณฑ์:แนวคิดและวิธีการ**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญญานันท์ภิกขุ. (2533). **รักลูกให้ถูกทาง**. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- ประเทือง เภาจี. (2521). **จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ:คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์.
- พรรณิ ประจวบเหมาะ. (2523). **การสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2537). **ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้**.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงเล็ก วรกุล. (2538). **การศึกษาการจัดสภาพการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน**. สงขลา:คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). **จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย**.พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:ดวงกมล.
- ยุวดี เขียรประสิทธิ์. (2536). **การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพฯ:ม.ป.พ.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- เยาวลักษณ์ หาญขจรพงศ์ (2532). **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กก่อนวัยเรียน**. วิทยานิพนธ์ วศ.ม.(วิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- รติชนม์ พริยสร์. (2543). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- รัตนาวดี รอดภิรมย์. (2533). **การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน**.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- รัตโนทัย พลับรูการ. (2530). **ดวงใจพ่อแม่ ตอนเลี้ยงลูกรัก**. กรุงเทพฯ:แปลนพับลิชชิ่ง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ:อักษรเจริญทัศน์.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2535). **หนูน้อยน่ารัก**. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- วาริณี ธนฐิธิกุล และคณะ. (2538). **ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพเด็ก 3 – 5 ปีกับบทบาทการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวในแหล่งชุมชนแออัด เขตเทศบาลเมือง จังหวัดขอนแก่น**. ขอนแก่น:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.

- วราภรณ์ รักวิจัย. (2529). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2535). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ:แสงศิลป์การพิมพ์.
- วรรณ บุญนวน. (2541). **พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคมของเด็กปฐมวัย 2- 5 ปี ในเขตชุมชนแออัดเทศบาลนคร จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์ วท.ม กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วรัตมา สุขวัฒนานันท์. (2530). **การศึกษาเปรียบเทียบพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนตามลักษณะปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเลี้ยงดู**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.ถ่ายเอกสาร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2542). **รายงานการวิจัย การวิเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย**. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วาสนา พรหมทอง. (2545). **การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวชาวประมง**.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิตเชิดวงศ์. (2521). **การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยการบริโภคและการเจริญเติบโตของเด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน ในจังหวัดนราธิวาส**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- วิณี ชิตเชิดวงศ์ และสมประสงค์ ประสงค์เงิน. (2530). **รายงานวิจัยการศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบทำให้การศึกษาแก่บิดา มารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชลบุรี**. ชลบุรี: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). **รายงานผลการวิจัย ผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อความรู้สึกของผู้อยู่พลัด:การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโครงการเคหะเคราะห์ดินแดงกับห้วยขวาง**. กรุงเทพฯ:ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา เอื้ออนุกุลพงษ์. (2539). **การเปรียบเทียบเคหะสงเคราะห์สำหรับตำรวจนครบาล:กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลพลับพลาไชย เขต 1-2 สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน – สถานีสมเด็จพระยา**. วิทยานิพนธ์ (ภาควิชาเคหการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ. (2526). **รายงานการวิจัย เรื่องการศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ:สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- ศิริมาศ แก้วเจริญวงศ์. (2541). **สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ คม.(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2546). **ครอบครัว:สาระที่นารู้**.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมศรี แสงธนู. (2545). **ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทรายเปียก แบบครูให้การเสริมแรง**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมหมาย อภิวันท์คุณากรณ์. (2546). **ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อของเด็กเล่นประเภทพลาสติกในกรุงเทพมหานคร**.ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม (การจัดการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายวริน จินฉุณี. (2541). **การศึกษานบพาทของบิดา บพาทของมารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิ์ วงศ์สวัสดิ์. (2532). **การอบรมเลี้ยงดูเด็ก**. มหาสารคาม:คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2532). **รายงานการวิจัยเรื่อง สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย**.กรุงเทพฯ:ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สนิท สมกรการ. (2539). **มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่**.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:มิตรภาพการพิมพ์สตีดิโอ จำกัด.
- สุชา จันท์เอม. (2536). **จิตวิทยาเด็ก**. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการ**.พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2536). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีไทย**. กรุงเทพฯ:โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2536). **อย่าเพียงแต่หวังว่าลูกจะเป็นคนดี**. กรุงเทพฯ:ซีเอ็ด ยูเคชั่น จำกัด.
- สุรพล อ่อนอุระ. (2540). **อยู่คนเดียวให้เป็นสุข**. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). **พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู หน่วยที่ 1 – 7**. นนทบุรี:สำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2543). **พัฒนาการเด็กและการเลี้ยงดู หน่วยที่ 8 -15**. นนทบุรี:สำนักเทคโนโลยีการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- โสภา ขปิลมัน และคณะ. (2534). **รูปแบบครอบครัวไทยที่พึงปรารถนาในสังคมเมืองประเทศไทย**. กรุงเทพฯ:สภาสังคมสงเคราะห์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2536). **การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สันตติ เสริมศรี. (2535:มีนาคม). " ประเภทที่อยู่อาศัยกับสุขภาพของกรุงเทพฯ". *ประชากรศาสตร์*. 8(1) : 37.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). **ปฐมวัยศึกษา:หลักสูตรและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.
- อารี รังสินนท์. (2524). **การสังเกตและการฝึกงานพฤติกรรมของเด็ก**. กรุงเทพฯ:จุฬินไทย.
- อารี ศรีบุรธรรม. (2530). **เลี้ยงลูกให้เป็นคนดี**. กรุงเทพฯ:แมวไทย.
- อารีรัตน์ ชำอยู่และคณะ. (2540). **รายงานการวิจัยพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา**. ชลบุรี:ภาควิชาการพยาบาลแม่และเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอมอร วงษ์สิริ. (2546). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อคอนโดมิเนียมเป็นที่อยู่อาศัย ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร หลังวิกฤตเศรษฐกิจ**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อำไพพรรณ ปัญญาโรจน์. (2545). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน**. กรุงเทพฯ:คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- อัมพล สุอำพัน. (2535:พฤษภาคม). " จะให้ลูกช่วย ตนเองได้อย่างไร ". *รักลูก*. 10(112) :107-108.

- Arlin, M. (1997). *The Science of Nutrition*. New York.:Macmillan Publish.Co. ,
- Blood, W. (1996). "what's in a name ? The role of name writing in children's literacy acquisition.
Dissertation Abstracts. University of Virginia.
- Gesell, A. (1964). *The First Five Year of Life*. London: Met Huen Co,Ltd.
- Gunna, M.R and Charl Nelson A. (1994,November). "Event related potential in year infants:relation with emotionality and cortisol".*Dissertation Abstracts International*. 135(21):11246 - A.
- Leann,L.B (1995, november). "Children's eating:The development of food-acceptance pattern". *Young Children*. 50(2): 71-78.
- Robert, J.E, Burchinal.M & Durham M. (1999, January). "Parent report of vocabulary and grammatical developmental of African - American Preschool " *Child and Environmental Association*. 70(1):92-106.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ. วารุณี สกุลภารักษ์	อาจารย์โรงเรียนสาธิตอนุนบาลละอออุทิศ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
2. อาจารย์นิตินันท์ พิชิตชลชัย	ผู้จัดการโรงเรียนอนุนบาลธีรชาติ
3. นางนิตยา ทองสุชาติ	ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คลองจั่น

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
สภาพและปัญหาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่น
ของการเคหะแห่งชาติ

ชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....

ความสัมพันธ์กับเด็ก.....

เลขที่ห้อง

แฟลตที่

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้ปกครองในอาคารสงเคราะห์คลองจั่นของการเคหะแห่งชาติ ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปประมวลเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ใช้เป็นข้อมูลในการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องวิธีการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป คำตอบของท่านจะเก็บไว้เป็นความลับ และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อท่านแต่ประการใด ดังนั้นขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบคำถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ถูกสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทางด้านครอบครัว ได้แก่ องค์ประกอบครอบครัว จำนวนบุตร และลำดับการเกิดของบุตร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย พร้อมบันทึกความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านร่างกาย	จำนวน	9	ข้อ
ด้านอารมณ์	จำนวน	9	ข้อ
ด้านสังคม	จำนวน	9	ข้อ
ด้านสติปัญญา	จำนวน	9	ข้อ
ด้านภาษา	จำนวน	9	ข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ครอบครัวของท่านประกอบไปด้วย

- () พ่อแม่ และลูก
 () พ่อแม่ ลูก และญาติ
 () พ่อแม่ ลูก และพี่เลี้ยง
 () อื่นๆ(โปรดระบุ).....

2. จำนวนบุตรของท่าน

- () 1 คน
 () 2 - 3 คน
 () 4 คนขึ้นไป

3. บุตรของท่านเป็นบุตรคนที่

- () บุตรคนที่ 1
 () บุตรคนที่ 2
 () บุตรคนที่ 3
 () บุตรคนที่ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพและปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง ระดับการปฏิบัติ และระดับปัญหาในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย มีระดับการตอบให้ท่านเลือกตอบดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	ระดับปัญหา
1 หมายถึง ท่านไม่ได้ดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก	1 หมายถึง ไม่เป็นปัญหาในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
2 หมายถึง ท่านดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กนานๆ ครั้ง หรือสัปดาห์ละ 1 ครั้ง	2 หมายถึง เป็นปัญหาน้อยในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
3 หมายถึง ท่านดูแลหรือส่งเสริมให้เด็กบางครั้ง หรือสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง	3 หมายถึง เป็นปัญหาค่อนข้างมากในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก
4 หมายถึง ท่านหรือส่งเสริมให้เด็กทุกวัน หรือทุกครั้ง	4 หมายถึง เป็นปัญหามากในการดูแลหรือส่งเสริมให้เด็ก

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวทิพวรรณ อธิกุลสินธ์
วันเดือนปีเกิด	24 พฤศจิกายน 2517
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	144/101 ซอย ลาดพร้าว 127 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10240 โทร 0-1348-4182
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	144/101 ซอย ลาดพร้าว 127 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10240
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2529	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนดารณี
พ.ศ.2535	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
พ.ศ.2540	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ) การศึกษาปฐมวัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร